

Schulz

mit csinál
a Joisten
egész nap?

omc

MIT CSINÁL A JÓISTEN EGÉSZ NAP?

HEINZ MANFRED SCHULZ

Mit csinál a Jóisten egész nap?

GYERMEKEK KÉRDEZNEK — SZÜLŐK VÁLASZOLNAK
HITÜNK VILÁGÁBÓL

BÉCS, 1980

Az eredeti mű címe és kiadója:

WAS MACHT GOTT DEN GANZEN TAG?

9. kiadás.

Copyright 1974 by Matthias Grünewald Verlag, Mainz

Egyházi jóváhagyással

Fordította: *Németh Magdolna*

Fedőlapterv: *Boros Ildikó*

Copyright 1980 by Verlag OPUS MYSTICI CORPORIS

(in Verbindung mit dem Österreichischen Pastoralinstitut)

A-1090 Wien, Boltzmanngasse 14. — Verlags.-Nr. 414.

Druck: Novographic, 1238 Wien.

Tartalom

A kiadó előszava	7
A szerző előszava	9
1 Változóak-e a hittételek?	
Bevezetés felnőttek számára	13
2 Jézus	
Jézusban lesz Isten láthatóvá	
Előzetes megjegyzések felnőtteknek	16
Gyermekek kérdései és a válaszok	20
3 Isten	
Nehézségek Istenről alkotott	
elképzeléseink során	
Előzetes megjegyzések felnőtteknek	30
Gyermekek kérdései és a válaszok	33
4 A Biblia	
Tapasztalataink Istennel	
Előzetes megjegyzések felnőtteknek	45
Gyermekek kérdései és a válaszok	47
5 A hit	
Életünk során számoljunk Istennel	
Előzetes megjegyzések felnőtteknek	53
Gyermekek kérdései és a válaszok	54
6 Az imádság	
Átadjuk magunkat Istennek	
Előzetes megjegyzések felnőtteknek	58
Gyermekek kérdései és a válaszok	59
7 Mise — Istentisztelet	
Látható barátság Istennel és az emberekkel	
Előzetes megjegyzések felnőtteknek	63
Gyermekek kérdései és a válaszok	68

8	A szenvedés	
	Felelősség a szenvedésért	
	Előzetes megjegyzések felnőtteknek	73
	Gyermekek kérdései és a válaszok	78
9	A halál	
	Új élet Istennél	
	Előzetes megjegyzések felnőtteknek	82
	Gyermekek kérdései és a válaszok	83
10	A világ keletkezése	
	A természettudomány és a Biblia	
	Előzetes megjegyzések felnőtteknek	88
	Gyermekek kérdései és a válaszok	90
11	A mennyország	
	Az élet beteljesedése	
	Előzetes megjegyzések felnőtteknek	96
	Gyermekek kérdései és a válaszok	97
12	Az egyházi év — A szentek	
	Krisztus szellemében éljünk	
	Előzetes megjegyzések felnőtteknek	100
	Gyermekek kérdései és a válaszok	102
	Utószó	107

Jegyzetek a kiadó előszavához:

- ¹ *Hitünk és életünk* (Róm. kat. hittankönyvek V.), Bpest, Szent István T., 1975.
- ² *Barreau, J. Cl.:* Az örömhír. Jézus Krisztus üzenete, Bécs, OMC, 1972.
- ³ *Monfort, Fr.:* A Szeretet hite. Katekézis az Evangélium alapján, Bécs, OMC, 1979.
- ⁴ *Nagy a hitünk misztériuma.* A katolikus egyház imája és hite (Hit és élet 2.) Bécs, OMC, 1980.
- ⁵ *Ratzinger, J.:* A keresztény hit. Gondolatok az Apostoli Hitvallás nyomán, Bécs, OMC, 1976.
- ⁶ *Dufour, X-L.:* Biblikus Teológiai Szótár, Róma, 1976.
- ⁷ *Dr. Előd I.:* Katolikus dogmatika, Bpest, SzIT, 1978.

Előljáróban

Híven a II. vatikáni zsinat megállapításához, hogy a szülők gyermekeik elsőszámú lelkipásztorai, e könyvvel folytatjuk azt a sorozatot, melynek előző, népszerűvé vált kötetei *H. Laible*, *E. Petrik* és *M. Nemetschek* tollából kerültek kiadásra.

Amilyen igaz és helyes ez a követelmény, annyira nem könnyű a feladat, amely a szülőkre hárul. Éspedig több szempontból. Először is gyermekeik más környezetben, más adottságok között élnek, mint ők és szüleik, akik mint nagyszülők segítségükre lehetnek. A dolgozó szülők — köztük az édesanyák nagy része, akik a családon kívül is dolgoznak —, kevesebbet vannak együtt gyermekeikkel. Ők is, gyermekeik is, különböző felfogású, nem vallásos környezetben mozognak. A televízióban is a legkülönbözőbb benyomások érik őket. Itt is, olvasmányokon keresztül is a technika világa, a természettudományok világa hat rájuk inkább, mint a szellemtudományoké. Innen könnyen adódik, hogy a gyermekek ilyen irányú, többi között vallási kérdéseikkel hozzájuk fordulnak. Ugyanakkor pedig a szülők, nagyszülők iskoláskori hitbeli ismeretei elhalványultak. Az erősebben Bibliára támaszkodó teológia, a zsinattal beköszöntött elevenebb liturgia és ökuménikus szellem jelentős gondolkodásbeli átformálódást kíván meg tőlük. Ebben is segítségükre kíván lenni könyvünk.

Most e könyv keletkezéséhez: csaknem egyidőben érkezett hozzánk katolikus plébánostól és református lelkészről sürgető kérdés hasonló könyv kiadása iránt. Ekkor jutott kezünkbe a *Mérleg* 1979/4. számában három idevágó mű ismertetése. Gyakorlati szempontból, lelkipásztoroknak és szülőknek *H.M. Schulz* könyve kínákozott leginkább kiadásra. Érdeklődésünkre a bécsi Herder cégtől azt a felvilágosítást kaptuk, hogy valóban ez a mű számít *Nemetschek* könyve mellett náluk bestsellernek. Erre vall az is, hogy 4 év alatt 9 kiadást ért el. A döntés nem volt nehéz. A közösségi munkával készült eredeti mű keletkezéséről a szerző részletesen beszámol előszavában.

Ezek után térjünk ki arra, hogy mi e mű különleges célja. Semmiképpen sem az, ami a cím és alcím első látására az olvasóban fölmerülhet: hogy ti. kátészerű, kész válaszokat adhassanak gyermekeik vallási kérdéseire. Sokkal inkább *elgondolkodtató*, további *tanulmányozásra serkentő* és a gyerekekkel folytatandó vallási *beszélgetésre bízató* írás akar lenni.

Mert érdemes elgondolkozni azon, milyen különös kérdések fogamzanak meg a kis gyermekagyban, és ma, az említett új körülmények között, milyen szellemű válasz számíthat náluk megértésre és elfogadásra. Szerzőnk épp abban a tanulságban látja munkája gyümölcsét, hogy a száraz, iskolás fogalmak mellőzésével, az evangélium nyelvén sikerül úgy megfogalmazni hitigazságainkat, hogy azokat gyermekeink megértsék.

A további tanulmányozást megkezdhetjük a szülőknek szóló bevezetések elmélkedő olvasásával. Ezek adják meg a mű alaphangját. Ha ebben a szellemben beszélnek a szülők gyermekeikkel, akkor azok helyes *alapokat, iránymutatást* kapnak a *leglényegesebb* kérdésekben. Így Istenben elsősorban a szerető Atyát fogják látni; Jézusban az embereknek megmutatkozó Istent, akinek emberi életét, magatartását követni, utánozni a keresztény életszentség alapfeltétele. A szentmisén való részvételben pedig nem kötelességteljesítést fognak látni, hanem Krisztussal és a hívő közösséggel egyszerre való találkozás lehetőségét, amelynek hatása kell, hogy legyen egész életünkre, környezetünkre. Ez az alapvető *lényegi keresztény szemlélet* bőségesen kárpótolhatja az olvasót, ha kevésbé lényeges hitbeli igazságokat hiába keres e könyvben.

Tanulmányok folytatásául feltétlenül kínálkozik egy jó hittankönyv¹ megtekintése. Igen ajánljuk egy átfogó, modern szellemű kateketikai mű, akár *Barreau*², akár *Monfort*³ könyve, és új képes füzetünk⁴ elolvasását, amely az egyház egyik legszebb imádsága, a szentmise 4. kánonja nyomán mutat rá hitünk alapvető igazságaira. Akik mélyebbre akarnak ásni, azoknak *Ratzinger*⁵ bíboros könyvét ajánlhatjuk elolvasásra. A legigényesebbek forgassák a *Biblikus Teológiai Szótárt*⁶ és *Előd Dogmatikáját*⁷. A legjelentősebb tárgyköröknél lábjegyzetben adunk részletesebb irodalmat, és nem utolsósorban imádságos könyvek jegyzékét: mert hitünk nem gyarapszik ima nélkül. Azt, hogy a Szentírás rendszeres olvasása elengedhetetlen, talán fölösleges itt indokolni.

Végül köszönetet mondunk könyvünk szerzőjének és kiadójának, hogy megengedték e mű néhány kevésbé jelentős részének elhagyását, megfelelő alkalmazását.

Bízunk a Szentlélek Úristen munkálkodásában, hogy könyvünk olvasása nyomán bátran meginduljon a vallási beszélgetés hívő keresztény családjainkban.

Jegyzeteket lásd a 6. oldalon.

A KIADÓ

Előszó

Egyházközségünk napközi otthonába az egyik gyermek képet hoz magával, amely Krisztus megfeszítését ábrázolja, eléggé giccses módon. Vita keletkezik. „Ez Jézus”, mondja egy gyerek igen öntudatosan. „Hogyne, ez Isten” kér szót erre a másik gyermek. Végül egy harmadik békítőleg összefoglalja a dolgot: „Ugyan már, mit tudtok ti? Ez Isten. Jézus csupán a becéző neve”. Egy nehéz teológiai kérdés gyermeki megoldása.

Egy ilyen gyermeki beszélgetés érthetővé teszi talán, hogy hogy jutott eszembe plébános létemre a valláspedagógusok és szakteológusok területére kalandozni e kis könyvemmel. Éppen az egyházközségben szerzett tapasztalataim késztetnek erre. Azt látom, hogy a vallásoktatás egyre kevésbé felel meg a követelményeknek. Így a szülőknek egyre inkább magukra kell vállalniuk a felelősséget gyermekük hitéért. Éspedig nem csak úgy, hogy gyermekeikben a hitre való hajlamot élesztgetik. A „család teológusai”-nak is kell lenniük, azaz feleletet kell adniuk a hittel kapcsolatos megannyi kérdésre.

A régebbi fogásokkal már nem élhetünk: „Kérdezd csak meg a tanítónénit” vagy „Kérdezd meg a nővért az óvodában”. Az Egyház újabban még nyomatékosabban hangsúlyozza, hogy ez a feladat a szülőkre hárul. A keresztelekor a szülőknek fokozott mértékben kell felelősséget vállalniuk gyermekük vallásos neveléséért. A keresztele után azonban sokszor magukra hagyják őket ezzel a feladattal.

Híveim újra és újra szóba hozzák, mennyire magukra maradnak ebben a tekintetben. Érzik, hogy a válaszok, amelyeket gyermekkorukban kaptak, ma már nem kielégítőek. Ezeket már nem adhatják tovább. Más választ viszont gyakran nem tudnak. Így például egy igen vallásos asszony mondta nekem, hogy ő még sohasem beszélt gyermekeivel (5 és 8 évesek) Istenről. Úgy érzi, ő nem képes erre. Sokak álláspontját fejezi ki az a levél, melyet két kisgyermek apja írt nekem: „Azt a tudatot és tapaszt-

talatot, hogy a gyerekek csak egészen kiskorukban fogadják el vakon és feltétel nélkül a szülőkől az igazságot — amennyiben kapcsolatuk egyébként is bizalmon és őszinteségen alapul —, mindig inkább terhesnek, mint örövendetesnek éreztük. Az egyház mai, megújulási korszakában egyre kritikusabb szemmel nézzük a gyermekkorban szerzett egyéni tapasztalatok értékét. Annál fontosabb egy újfajta tájékozódás''. Ennek a kérdésnek próbálunk eleget tenni evvel e könyvecskével. Annál is inkább szívesen teszem ezt, mert a gyermekeknek szóló istentiszteleteken magam is tapasztaltam, milyen szívesen fogadják a gyermekek az érthető hitmagyarázatokat és hogyan formálódnak ezáltal. Természetesen nem szabad és nem lehet úgy tennünk, mintha minden kérdést meg tudnánk oldani. Sok kérdés a hívő számára is nyitott marad. Ezt meg kellene mondanunk a gyerekeknek is. Fejtegetéseink azonban elérhetik azt, hogy a gyermekek több örömet lelnek a hitben. Akkor majd talán gyakrabban bizonyul találónak az a szép válasz, melyet egy 8 éves kisfiú adott egyházközségünkben édesanyjának. Azt kérdezte anyjától: „Ki az a teológus?'' Az anya így felelt: „A teológus olyan valaki, aki sokat foglalkozik Istennel és sokat tud Istenről és hitünkről''. Rövid gondolkodás után a fiú így felelt: „Hiszen akkor én is teológus vagyok''.

Felhívhatnánk a szülők figyelmét napjaink bőséges és kitűnő teológiai irodalmára. Azonban ehhez először is legtöbbjüknek nincs ideje. Másodszor a kiadványok oly sokrétűek és teológiai képzettség nélkül alig érthetők. Olyan tudományos nyelven íródtak, amely a legtöbb ember számára érthetetlen. Csak kevés szakteológus tud nehéz gondolatokat egyszerűen kifejezni. Kevés olyan szakteológus van, aki megpróbálkozik ezzel a nehéz feladattal, mely kockázatos is, és tudományos babérokkal sem kecsegtet. Ezt kellett tapasztalnunk egyházközségünkben, mikor a szülők számára szemináriumot akartunk rendezni a gyermekek Istennel kapcsolatos kérdéseiről. Nem akadt olyan szakteológus, aki vállalta volna, hogy erről a nehéz és kényes témáról beszéljen.

Gondolnunk kell arra is, hogy nem elég, ha a szülők

maguk nyernek tájékozódást a hit kérdéseiben. Segítenünk kell őket abban is, hogy tudásukat a gyermek nyelvére lefordítsák.

Így egyházközségünkben magunk láttunk munkához. Először is írtunk a szülőknek, akiknek 3 és 11 év közötti gyermekeik voltak. Megkértük őket, jegyezzék fel gyermekeik kérdéseit és küldjék el azokat nekem. Kb. 250-300 gyermek kérdése érkezett be. Ezekután témakörök szerint csoportosítottam a kérdéseket és nekiültem a válaszoknak. Ennek során szükségesnek bizonyult, hogy a gyermekeknek szóló válaszok elé a szülőknek szóló előzetes megjegyzéseket iktassak. Ezek bizonyos mértékig háttér-információk: hiszen a szülők a különféle vallási fogalmakkal más és más elképzeléseket kötnek össze. Azután következnek a gyermekeknek adott válaszok.

Teljes tudatában vagyok a kockázatnak, mely abból adódik, hogy gyermekeknek kell bonyolult teológiai tényállásokat röviden, világosan és érthetően továbbadni. Egy szakteológus mindezt bizonyára átfogóbban, de ugyanakkor kevésbé érthetően fejezné ki. A veszély azonban csekélynek tűnik számomra, azzal a felelősséggel szemben, hogy a szülőket feladatukkal egyszerűen magukra hagyjuk.

Kockázatos az a kérdés-felelet játék is, amelyet itt használok. A régi katekizmusra emlékeztet és magába rejt a veszélyt, hogy az előre megformált válaszokat átveszik, sőt, felolvassák a gyermekeknek. Még az is eszébe juthatna valakinek, hogy olvasásra a gyerek kezébe adja. Ezt a könyvet nem erre szántam!

A válaszok csupán csak segítséget akarnak nyújtani a gyermekkel folytatott beszélgetés során. Anyagot és kifejezési formákat kívánok e beszélgetéshez nyújtani. A válaszokat természetesen a kérdéseknek, illetve a gyermek értelmi szintjének megfelelően kell változtatni. Néha a kelleténél többet is foglaltunk egy-egy válaszbba, mégpedig azért, nehogy valami lényeges kimaradjon. Ilyen esetben ki kell választani a megfelelő részt.

A kérdés-felelet formát azért választottuk, mert a kérdéseket a gyerekek szószerint így tették fel. Másrészt így

nem térhettünk ki a konkrét válasz elől. Bizonyára könnyebb lett volna a válasz elvi alapirányára utalni. De ezzel nem segítünk a szülőknek. Hiszen nekik egyenes választ kell adniuk gyermekeiknek. Éppen itt van gyakran a nehézség. Ezért magam sem akartam kitérni előle.

Nem úgy képzeltük el, hogy a válaszokat válogatás nélkül közvetítsük a gyermekeknek. Némely válasz — ha túl korán vagy nem a megfelelő helyen alkalmazzuk — inkább zavaróan hatna. Ha azonban a gyerekek kritikus kérdéseket tesznek fel, semmi esetre sem szabad a válasz elől kitérni.

Emellett célszerű, ha először a gyermeket serkentjük gondolkodásra, és csak utána válaszolunk. Megkérdezhetjük például: „Neked mi a véleményed erről?” A gyerekeknek gyakran fontos és eredeti gondolataik vannak. Innen kiindulva aztán továbbmehetünk. Egyébként nem szégyen így felelni: „Ezt nem tudom!” Ellenkezőleg. Érezze meg a gyermek, hogy Istennel élni nem mindig olyan egyszerű. Fel kell, hogy ismerjék, hogy Istent gondolatainkkal és kifejezéseinkkel csak töredékesen lehet megragadni.

Minden választ megbeszéltünk egyházközségünk szülői közösségével és megvizsgáltuk azt is, hogy mennyire használhatóak a válaszok a gyerekek számára. Így remélem, hogy a könyv sok szülő segítségére lesz annak a szép, de korunkban eléggé nehéz feladatnak elvégzésénél, melyet a gyermekeknek való hithirdetés és vallásoktatás jelent.

Végezetül köszönetet akarok mondani egyházközségünk szülőinek és gyermekeinek, akik kérdéseikkel és részben válaszaikkal is lehetővé tették e könyv megszületését. A kész válaszok megvitatásáért is igen hálás vagyok egyházközségünknek.

1 Változóak-e a hittételek?

Bevezetés felnőttek számára

A probléma, mely e kérdéssel felvetődik, régi s egy-szersmind új is.

Régi, mert már az apostoli igehirdetés kezdetén is fel-merül: hiszen már a Szentírásban is megpróbálnak a hit hirdetői úgy szólni hallgatóikhoz, hogy az beszéd- és gondolkodásmódjuknak megfeleljen.

Új, mert talán még sohasem vetődött fel olyan élesen mint korunkban. Hatalmas változások korát éltük át. Sok évszázadon át, amelyek során az Egyház kibontakozott, sok alapvető nézet s maga a világkép változatlan maradt. Volt közös nyelv, melyet mindenki megértett, s az egész lét egy meglehetősen egységes társadalom értési hori-zontján belül maradt. E világképen belül formálták magát a vallást is, részben kimondottan tételszerűen, mely téte-leket dogmáknak nevezték. Természetesen úgy gondol-ták, hogy valami véglegeset alkottak. Hiszen senki sem tudta elképzelni, hogy a világkép s a társadalom alapve-tően megváltozik. Emellett a vallás megfogalmazása során a filozófiát is segítségül hívták.

A történelem nagy változásai azonban nem hagyták é-rintetlenül a világképet, a társadalmat és a filozófiát sem. A nyelvet, melyen a korábbi évszázadokban a hit tételeit kifejezték, már nem értették meg. Vagy egészen más-képp értették és elkerülhetetlenül félreértésekhez veze-tett, ha ragaszkodtak a régi megfogalmazásokhoz. Ezért mondta már Newman bíboros is, hogy néha változtat-nunk kell valamelyest, ha hűek akarunk maradni magunk-hoz. Fokozottabb figyelmet szenteltek a történetiségnek, így a hittételeknél is. E tételek mindig csak kísérletek: a-zon igazság emberi szavakba öntésével próbálkoztak, mely igazság maga az Isten. A megfogalmazás azonban

az illető korszak kérdésfeltevéseire vonatkoztatva, és a korszak elképzelései, fogalmai és gondolkodásmódja szerint történik. Emellett minden korszak csupán bizonyos szempontokra szögezi tekintetét, s a többi szempontot figyelmen kívül hagyja. Azonkívül az adott kor filozófiájából nemcsak a szavakat és fogalmakat vették kölcsön a vallás kifejezésére, hanem a nyelvvel együtt mindig behatolt a keresztény vallásba valami a filozófia elképzeléseiből is. Így pl. a görögöktől került be a kereszténységbe a statikus gondolkodás, teljes ellentétben a Szentírás történelmien dinamikus gondolkodásmódjával. Bekerültek a görögök dualisztikus elképzelései a „testi és szellemi”, „isteni és földi” ellentéteiről, szemben az átfogó, egységes szemléletű Bibliával. Bekerült azután a vallási hagyományba a rómaiak jogi gondolkodásmódja, ellentétben az egyáltalán nem jogi kategóriákban gondolkodó Jézussal. Mindez, és még sok egyéb hozzájárult egyrészt a hitnek az ember számára való érthetőbb kifejezéséhez, ugyanakkor rá is nehezedett a vallásra, idegen rétegekkel borította be azt. Így a kereszténység egyre inkább tanítás jellegét öltött, sőt idővel egész tudományos rendszerré fejlesztették. A Bibliában azonban nem tanítás a hit, hanem élet. Az igazság az Írás számára nem megtanulandó, hanem megvalósítandó.

E felismerésekből megtanultuk, hogy hitünk tételeinél különböztessünk a korhoz kötött külső héj és a maradandó mag között. Egyesek azt vethetik ellene: de Isten mégsem változik. Ez igaz. Isten ugyanaz marad. De az ember változik, s a dogmákban nem Istennel magával van dolgunk, hanem az Istenről szóló beszéddel, s e beszéd, akár az ember, mindig időhöz, korhoz kötött.

Másfelől azt állítják, hogy kockázatos dolog a hit régi igazságainak új megformálása. Ez igaz. De a keresztény hit mindig kockázattal jár. Vagy az talán nem kockázatos, ha az igazságot oly régi alakban ismételtetjük, amelyet már nem ért meg senki? A hit tartalma, a kinyilatkoztatás el kell hogy érkezzon az emberekhez és választ kell hogy adjon kérdéseikre. Változatlanul csak a múzeum őrzi meg a dolgokat. Ott azonban nincs élet!

Jézus is felhasználta korának nyelvét, elképzeléseit és jelképeit. Amikor azonban az apostolok görög nyelvterületre érkeztek, újraformálták a nép számára a hit tételeit. Felhasználták immár a görögök nyelvét, gondolkodásmódját és elképzeléseit, hogy tanításaikat érthetővé tegyék. A tételek megfogalmazásának mindkét módját tartalmazza az Írás. A pogány népek térítői is úgy hirdették az Igét, hogy az megfeleljen a nép gondolkodásmódjának. Később, a középkor évszázadaiban meglehetősen egységes világban élt az ember. Alapjában egy nyelvet beszéltek. Mikor azután a reformáció idején újra mozgásba jött a világ, a katolikus ellenreformáció megmerevedéshez, mozdulatlansághoz vezetett. Jöttek a változásokkal teli új idők és olyan egyházra találtak, amely elvesztette a kezdeti idők rugalmasságát. Így az egyház nyelve és az emberek élettapasztalatai egyre inkább elidegenedtek egymástól. Mikor azután XXIII. János pápa és a II. vatikáni zsinat végre megszüntette az egyháznak ezt a merevségét, új energiák szabadultak fel, újra megkísérelték hitünket az új időknek megfelelően megfogalmazni, nem azért, hogy megváltoztassák, hanem éppen azért, hogy megőrizhessék azt. Azok a keresztyények, akik a régiarcú egyházhoz szoktak, nehezen alkalmazkodtak a változásokhoz. Mégis mindannyiunknak meg kell próbálkoznunk az átállással, az alkalmazkodással, már csak gyermekeink miatt is: ők már teljes egészében a mában élnek, mit sem tudnak a tegnapról.

Irodalom:

- Gál F.: Jézus Krisztus, a Megváltó. Bpest, SZIT, 1972.
Loew, J.: Elmékedések Jézus Krisztusról, Bécs, OMC, 1979.
Kereszty R.: Krisztus. Róma, TKK, 1977.
Szabó F.: Jézus Krisztus megközelítése, Róma, 1978.
Carré OP, A.-M. szerk.: Ki nekem Jézus Krisztus? Eisenstadt, Prugg, 1979.

2 Jézus

Jézusban lesz Isten láthatóvá Előzetes megjegyzések felnőtteknek

Jézus most is a világtörténelem leglenyűgözőbb alakja. 2000 év elmúltával is teljesen időszerű még, emberek lelkesednek érte, mások elutasítják, éppúgy mint egykoron; személyét illetően megoszlanak a vélemények. A gyermekeknek is jó, helyes Jézus-képet akarunk nyújtani.

Jézus alakját kétféleképpen lehet eltorzítani: az egyik nézet — éppen a hívő embereké — azáltal torzít, hogy teljesen isteníti, csaknem kizárólag Istennek tekinti Őt. Valódi emberi mivoltából ebben az esetben nem sok marad meg. Így nézve olyan Isten, aki e világban jár-ke-l. Embermivoltát csupán magára terítette, mint egy köntöst. Neki tulajdonítanak minden isteni tulajdonságot: így a mindentudást, a mindenhatóságot, Isten örök boldogító látását. Ezzel azonban vétenek a Biblia Jézus-ábrázolása ellen. Ott Jézust igazi emberként ábrázolják, kivéve a bűnbeesés tényét. Megtudjuk pl., hogyan gyarapodott bölcsességben, korban és kedvességben Isten és az emberek előtt (Lk 2,52), hogy a világvég időpontját nem ismeri (Mk 13,32), és hogy a kereszten így kiáltott: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?” (Mt 27,46). Így hát igazi ember Ő.

Valódi emberként Isten Fia. Aki Jézust kizárólagosan Istenné nyilvánítja, vét az egyház tanítása ellen is. Elhatárolván az egyházat a hamis nézetektől, a kalcedoni zsinat 451-ben a következő hittételt fogalmazta meg: „Jézus Krisztus valódi Isten és valódi ember”. Jézus igazi ember-mivolta akkor is veszélybe kerül, ha főként a nagy csodatevőt látjuk benne. A gyerekek mindentudó varázslónak is nevezik. Ennek a veszélynek estek áldozatul az ún. „apokrif evangéliumok”. Jézusról szóló írások

ezek, amelyeket azonban az egyház nem ismert el valódi evangéliumoknak. Többnyire a csodatevésekről tudósítanak. Már a kis Jézusnak is nagy csodákat és varázslatokat tulajdonítanak gyermeki játékaik során. A Szentírás szerint azonban Jézus csodatételei nem azonosak a határokat nem ismerő varázslattal. Ezek csupán jelek, amelyekkel Jézus küldetését akarja az embereknek tudtára adni. Ezek a jelek senkit sem kényszerítenek elfogadásra. Nem ostromolnak, nem erőltetnek; hiszen a sok jel ellenére számos zsidó mégsem hitt. Jézus a hitet követelte a csoda előfeltételeként. Csak a hitben ismerték fel, hogy Jézus „jeleiben” Isten működik.

Jézus alakját másik módon is el lehet torzítani: ha csak az embert látjuk benne. Így lesz Jézusból a „humánus” ember, a jócselekedetek embere, mindenki példaképe. Ez esetben a csodálatos jeleket többnyire elhallgatják. Nem illenek ugyanis a pusztán emberi Jézusról alkotott képbe. Az Írás és vele együtt a későbbi egyház hite e tekintetben is más Jézus-képet mutat. Jézus Krisztusban, az emberben Isten egyedülálló módon van jelen. Isten betölti és uralja Jézust, az embert, hogy joggal megilleti az „Isten Fia” elnevezés. Bár arra a félreértésre ad alkalmat, hogy ezt a kifejezést emberi módon, az emberi nemzés törvényei szerint értelmezzék. János evangéliumában (10, 33-36) a zsidók érvelésére, hogy „nem jótettedért kövözünk meg téged, hanem a káromlásért, azért, hogy ember létedre Istenné teszed magadat” Jézus így felel: „Hát nincs megírva törvényetekben: Én mondtam: istenek vagytok? Ha már azokat is isteneknek mondta, akikhez az Isten szólt, és az Írás nem veszítheti érvényét, akkor hogy vádolhatjátok káromlással azt, akit az Atya megszentelt és a világba küldött azért, mert azt mondtam: Isten Fia vagyok?”

Itt válik világossá, hogy „Isten Fia” az Atya által „megszenteltet” jelent, olyan embert, akit az Atya teljesen betölt. Isten Jézussal, az emberrel, egyedülálló módon egyesült, benne egyedülálló módon volt jelen. Ezt akarják a csodákról szóló tudósítások is kifejezni. A Jézusban rejlő „többletre” akarnak utalni. Mindazok-

kal szemben, akik Jézust csupán példamutató emberként értelmezik, egybehangzóan az egyház Írásával és hitvallásával, le kell szögeznünk: Jézusban, az emberben Isten követelményeket támaszt velünk szemben.

Nehézségeket okoz a gyermekeknek Jézus és Isten fogalmának megértése is. Meg kell nekik magyaráznunk, hogy a láthatatlan Isten számunkra Jézusban vált ember alakjában láthatóvá. Csupán Jézus emberi személyéből kiindulva mondhatjuk meg, hogy kicsoda Isten. Jézus nem egy másik Isten, itt nincs két Istenről szó, hanem az egy Isten válik benne, Isten Fiában láthatóvá számunkra. Döntő fontosságú, hogy ezt tisztázzuk a gyermekeknek.

Éppoly kérdéses a gyermekek számára Jézus megfeszítése is. Régebben ezt az áldozati gondolatból kiindulva magyarázták. Az ún. elégtétel-elméletet használták fel. Eszerint Istent az emberek bűnei úgy megbántották, hogy elégtételt követelt. Mivel az emberek ezt az elégtételt nem tudták megadni, Fia késznek mutatkozott, hogy halálával elégtételt szolgáltatson az emberek helyett, és megszabadítson minket az Atya haragjától.

Ez a merőben emberi magyarázat sok félreértéssel jár. Először is egy borzasztó, pogány istenképhez vezethet. Eszerint Isten a haragvó, a háborgó, akit csak áldozattal lehet kiengesztelni. Úgy tűnik, hogy ilyen Isten kiengesztelésére vérnek kell folynia. Még saját Fiát sem kíméli. Ez az istenkép egyáltalában nem egyezik meg az Újszövetség Isten-ábrázolásával. Ott Isten a szeretet Istene, akit ettől az érzéstől semmi sem tántorít el. Legfőljebb az emberek vonhatják ki magukat ez alól a szeretet alól.

Hogyan lehet napjainkban Jézus kereszthalálának titkát magyarázni? Isten tulajdonképpen nem akarta Fia halálát. Ő Fia szeretetből fakadó életét akarta. Az emberek a bűn által zárták ki magukat Isten szeretetéből. A gonoszság, az önzés csapdájába estek. Isten Fiának szeretetből fakadó élete által megszabadulhattak volna az önzéstől, a bűntől és a gonoszságtól. Ha így cselekszenek, nem kellett volna Jézusnak szörnyű halált halnia. De az Ószövetség jövendölései sejtetni engedték, hogy az emberek egy szeretettel teli, jóságos embert nem fog-

nak elviselni. Az emberek oly görcsösen magukba zárkóztak, hogy a Szeretet emberi alakot öltött üzenetét már nem értették meg. Elutasították, sőt megölték azt. Meg akartak szabadulni az élő szemrehányástól (lásd a példabeszédet a vincellérekről, akik a tulajdonos fiát megölték: Mk 12, 6-8).

Isten és Jézusa kitartottak a szeretet mellett. Mi ilyen helyzetekben magatartást változtatunk. Ha szépszerével nem boldogulunk valakivel, akkor azt is mondhatnánk: „Tudok én másképp is viselkedni” vagy „Más hűrokat fogok majd pengetni”. Isten ezt nem teszi és nem is akarja tenni.

Isten olyannyira maga a szeretet, hogy az emberek elutasító viselkedése sem bírja Őt rá arra, hogy más legyen. Még Fiának meggyilkolása sem. Igen, Isten és az Ő Fia éppen a kereszthalált avatják a szeretet jelévé. Isten így szól az emberekhez: „Ha már a szeretetből fakadó élet nem változtatott meg benneteket, talán Jézusnak, minden idők legjobb emberének erőszakos halála felnyitja majd szemeteket! Nézzétek az embert! Lássátok, hova jutottatok és változtatok meg!” Isten odanyújtja az embereknek megfeszített Fiát, hogy megváltoztassa őket. Tehát nem mi nyújtjuk a Megfeszítettet Istennek, hogy engesztelést nyerjünk és a büntetéstől meneküljünk. Isten nyújtja nekünk az Ő Fiát. Nem Istennek, hanem nekünk van szükségünk a változásra. Jézus halála így Isten végső szolidaritását mutatja velünk emberekkel, hogy így kiutat és reménysugarat mutasson...

Nem könnyű megérteni — még a felnőtteknek sem — a feltámadás kérdését. Újra és újra téves elképzeléseket kapcsolnak hozzá. Úgy gondolják, a feltámadás a halott test újraéledése. Így azután sok tisztázatlan kérdés merül fel. Egy asszony pl. azt mondta nekem, hogy súlyos szemrehányásokat tesz magának, mert halott fia testét elhamvasztatta. Hitvallásunk viszont a „testnek feltámadását” mondja ki. Vajon az ő fia immár ki van zárva ebből? — A feltámadás nem azt jelenti, hogy visszatérünk ebbe az életbe, és hogy ez az élet egyszerűen meghosszabbodik. A feltámadás újrakezdés Istenben. Az em-

ber egészen más, számunkra elképzelhetetlen módon él majd. Ehhez azonban nincs szüksége a földi értelemben vett anyagra és még kevésbé a halott test anyagára. Pál már Korinthusban megpróbálja ezt gyülekezetének megmagyarázni (1 Kor 15,35-38).

Gyermekek kérdései és a válaszok

„Ki Jézus?” (K. 3 és fél éves)

Jézus Isten Fia, aki emberré lett és sok évvel ezelőtt élt. Isten küldte őt nekünk, hogy beszéljen Istenről, elmondja nekünk, milyen jól és szépen kell egymással élnünk. Általa akart Isten közel kerülni hozzánk.

„Mit csinált Ő?”

Elmondta az embereknek, hogy Isten mindannyiunkat nagyon szeret. Ezért is ment különösen azokhoz az emberekhez, akiket senki sem szeretett igazán, akik egyedül voltak vagy betegségben szenvedtek. Hozzájuk különösen kedves és barátságos volt és segített rajtuk.

„Hogy néz ki a Jézuska?” (H. 4 éves)

Ha Jézuskát mondunk, akkor arra gondolunk, hogy Jézus — mint minden ember — kisdedként jött a világra annak idején. Édesanyja Mária és nevelőapja József igen szerették őt. De szegények voltak, mint a legtöbb ember akkor régen Palesztinában. Ezért a Jézuska egy barlangban született. Így éltek akkoriban a szegény emberek.

„Miért nem láthatom a Jézuskát?”

Jézuska most már régóta nem látható a földön. Megtért Istenhez, aki küldte őt nekünk. De emlékszünk rá, aki oly sok fontosat mondott nekünk Istenről és az emberekről. Ő hozta el nekünk Isten barátságát is. Ezért ünnepeljük minden évben karácsonykor a születésnapját.

„Miért van egy ember rajta?” (D. 4 éves)
/kérdi, mikor meglátja a keresztet/

Ez Jézus. Isten küldte el Fiát ember alakjában. Sok-sok évvel ezelőtt élt. Az Istenről akart beszélni az embereknek és inteni őket, hogy legyenek jók egymáshoz. Ez sok embernek nem tetszett. Nem akarták elhinni, hogy Isten küldte őt. Nem akarták azt sem, hogy jóra intse őket. Jézus intelmei bosszantották őket. Ezért megölték.

Miért szegezték Jézust a gonosz emberek a keresztre? Hiszen Ő nem vétett nekik.” (A. 3 és fél éves)

Igen, ő semmit sem vétett ellenük. Ebben igazad van. De azt mondta az embereknek, hogy Isten nincs megelégedve velük. Szemükre vetette, hogy gyakran gonoszok. Ez bosszantotta őket. És mivel nem hitték el neki, hogy valójában Istentől jön, így gondolkodtak: terhünkre van ez az ember, mert állandóan int minket és szemrehányásokat tesz nekünk, ezért megöljük, hogy megszabaduljunk tőle. Többé nem akarjuk hallani őt!

(Egy 5 éves kisfiú a következő megjegyzést tette, mikor részletesen elmondták neki Krisztus szenvedésének történetét: „Dehát ez borzasztó! Nem akarom hallani!”. Le kell vonnunk hát a tanulságot, hogy a szenvedéstörténetét ebben az életkorban még nem helyes részletezni.)

Miért imádkozunk Jézushoz, és miért nem csak egyedül Istenhez?” (K. 3 és fél éves)

Jézus nem olyan ember volt, mint te vagy én. Ő különleges ember volt. Mivel Istent nem láthatjuk, ő egy ember alakjában vált rövid időre láthatóvá Jézusban. Általa szólt Isten hozzánk. Halálakor Jézus hazatért Istenhez. Ezért imádkozhatunk őhozzá is. Hiszen általa értettük meg igazán, hogy Isten mennyire szeret minket.

„Mama, ha a Jóisten az égben van és a mennybemenetel napján Jézus az égbe szállt, akkor most két Isten van az égben és nem egy.” (B. 6 éves)

„Mama, Isten az égben van és Jézus halottaiból föltámadott és felment a mennybe. Kihez imádkozzunk hát? A halotthoz, vagy a halott apjához?” (M. 7 éves)

Csak egy Isten van. Mivel azonban Isten láthatatlan, egy időre ember alakját öltötte magára, hogy láthassuk. Ez volt Jézus. Miután betöltötte küldetését az emberek között, visszatért Istenhez. Most is csak egy Isten van. Ha tehát a meghalt és feltámadott Jézushoz imádkozunk, akkor tulajdonképpen Istenhez imádkozunk, aki Jézust küldte nekünk, aki Jézusban számunkra láthatóvá vált rövid időre.

„Miért küldte Isten Jézust a Földre?” (S. 8 éves)

Isten látta, hogy az emberek nem úgy élnek, ahogy ő azt elgondolta, mikor megteremtette őket. Gyakran gonoszok voltak és sok szenvedést okoztak másoknak. Segíteni akart nekik, hogy megjavuljanak. Mivel Isten számunkra láthatatlan, ember alakjában akarta megmutatni magát nekünk. Jézus által szólt hát hozzánk, beszélt nekünk arról, hogy mennyire szeret minket és mennyire tördődik minden egyes emberrel. Akkoriban sokan hamis képet alkottak Istenről. Azt képzelték, Isten nagyon szigorú. Voltak olyan pogányok, akik azt gondolták, hogy az istenek irigyek az emberekre. Jézus megmutatta nekünk, milyen is Isten valójában. Azt is elmondta nekünk Jézus, s így Jézus által Isten, hogy hogyan bánjunk egymással, ha szépen akarunk élni e földön és boldogok akarunk lenni embertársainkkal együtt. A gonoszság ugyanis sok szenvedést és gyászt zúdít az emberekre. Mindezt nem csupán szavakkal mondotta Jézus által az embereknek Isten. Jézus élete volt az élő példa. Jézus szerette azokat az embereket, akiket senki sem szeretett, és ezáltal megmutatta nekünk, hogy Isten mindenkit szeret, különösen pedig a szegényeket, a betegeket, a kitaszítottakat. Jézus meg tudta magyarázni nekünk, hogy milyen nagy szükségünk van Isten barátságára, hogy jók lehessünk.

Saját példájával megmutatta nekünk, hogy kell megbocsátani azoknak, akik vétettek ellenünk. Ha nem így cselekszünk, vég nélküli viszály keletkezik, amely szerencsétlenné és szomorúvá teszi a viszálykodókat. Azt is elmondta Jézus, hogy Isten megbocsát nekünk, ha belátjuk, hogy gonoszul cselekedtünk és jóvá akarjuk tenni azt. Végül el akarta mondani nekünk, hogy Isten halálunkkor magához vesz minket és azután mindörökre boldogok leszünk vele. Mindezt és még nagyon sok mást Jézusnak köszönhetünk. Jól tette-e hát Isten, hogy Jézust a Földre küldte?

„Miért nem jött maga Isten?” (C. 9 éves)

Hiszen ő maga jött el hozzánk. Csak láthatóvá kellett, hogy váljon számunkra. Egyébként hogyan hallottuk volna meg, hogy mit mond nekünk? Hogyan láthattuk volna példamutató életét? Meg akarta ugyanis mutatni nekünk, hogy Isten milyen jó, és hogy nekünk embereknek milyen jóknak kell lennünk egymáshoz. Ezért vált láthatóvá egy ember alakjában. Ez az ember Jézus Krisztus — Jézus tehát Isten, aki emberi alakban láthatóvá vált.

„Miért feszítették Jézust keresztre?” (K. 10 éves)

Jézus azt mondta magáról, hogy Isten küldte őt, sőt, hogy Isten őbenne vált láthatóvá. Ezt sok ember nem hitte el neki. „Nem igaz! Ilyen nem létezik!”, és mikor ez a Jézus még azt is szemükre vetette, hogy helytelenül és rosszul élnek, akkor betelt a pohár. Így szóltak: „Evvel az emberrel végeznünk kell, hiszen először azt állítja, hogy általa Isten jött el hozzánk, azután ráadásul még kritizál minket!” A nép vezetői még irigykedtek is Jézusra, mert a nép ragaszkodott hozzá és követte őt. Jézus ugyanis jószágos volt a néphez. Ezért igyekeztek a népet elidegeníteni Jézustól. Megfenyegették azokat, akik Jézussal tartottak. A nép vezetői egészen más megváltót vártak: egy hatalmas királyt, aki nagy birodalmat igazgat és minden ellenséget elűz. Ezt a Jézust azonban, aki csak jószágból

és szeretetből cselekedett és aki megróttá őket, nem szívelhették.

„Miért hagyta Jézus, hogy úgy kínozzák és miért nem védekezett?” (N. 8 éves)

Jézus nem akart erőszakot alkalmazni. Mikor Péter kardot akart rántani, hogy Jézust megvédje, akkor Jézus megtiltotta ezt neki. Isten küldte Őt, hogy megmutassa nekünk, milyen jó az Isten és ezért mi emberek is milyen jók legyünk egymáshoz. Az embereknek Jézus által fel kellett volna ezt ismerniük, hogy azután megváltoztassák egész életüket. Így kellett volna szólniuk: „Igen, úgy kellene élnünk, mint Jézus. Meg is kíséreljük. Isten jó hozzánk. Legyünk hát mi is jók egymáshoz! Így sokkal szebb az élet a Földön. Mindannyian sokkal boldogabbak leszünk.” Így Jézus példamutató élete által az emberek megszabadulhattak volna gonosz cselekedeteiktől. De az emberek nem akartak felhagyni a gonosz cselekedetekkel. Ezért akarták Jézust — akinek tanítása kényelmetlen és kellemetlen volt számukra — eltüntetni, megölni.

Jézus olyannyira tele volt szeretettel, hogy az emberek visszautasító magatartása sem tudta őt eltántorítani a szeretettől. Hiszen Isten sem hajlandó arra, hogy gonoszságunkat gonoszszággal viszonzza. Jézus akkor is jó akart maradni az emberekhez, mikor rosszak voltak hozzá. Nem tudott és nem is akart gonoszságra gonoszszággal válaszolni. „Ha már jóságos és szeretettel teli életem nem térített el benneteket a rossztól, talán akkor majd megrémültök és visszariadtok saját gonoszságotoktól, ha megöltetek engem” — ezt akarta mondani és megmutatni az embereknek... Ezért nem védekezett Jézus.

És valóban, sok ember belátta azóta Jézus halálának példáján keresztül, hogy milyen gonoszak tudnak lenni az emberek és hogy milyen jó Isten. Ezért arra törekedtek, hogy megváltoztassák életüket.

„Miért nem tudta Jézus elérni, hogy ne legyenek fájdalmai, amikor a kereszten függött?” (P. 8 éves)

Jézus valódi ember volt. Ezért ugyanúgy érezte a fájdalmakat, mint bárki más. Isten úgy akart élni Jézusban, mint ahogy a többi emberek élnek, avval a kivétellel, hogy sohasem esett bűnbe. Ha Jézus nem érzett volna fájdalmat, nem lett volna igazi ember. Akkor nem sok mondanivalója lett volna az embereknek. Hiszen azok bármikor azt felelhették volna neki: „Könnyen beszélsz. Te nem szenvedsz és nem érzel fájdalmat, mint mi!”

„Hogyan szülhette Mária Isten Fiát?” (L. 8 éves)
„Ha Jézus apja ács volt, akkor nem lehetett ezzel egyidőben Isten is.” (S. 9 éves)

Mária Isten csodatevő ereje által foganta fiát, egészen másképpen tehát, mint az az embereknek lenni szokott. Egyébként ugyanis az apa és az anya nemzik a gyereket. Ezért József Jézusnak csak nevelőapja.

„Miért árulta el Júdás Jézust?” (P. 8 éves)

Ezt nem tudjuk egész pontosan. A Szentírásból az vehető ki, hogy Júdás több gazdagságot, pompát és hatalmat várt Jézustól. De úgy gondolta, az, akinek ilyen hatalma van, ki is kell, hogy használja azt. Hatalmat kell, hogy szerezzen az emberek felett és uralnia kell őket. A többi apostolok is úgy gondolták hosszú ideig, hogy Jézus majd nagy királyi birodalmat hoz létre. mikor Júdás látta, hogy Jézus nem létesít hatalmas birodalmat, hanem azért jött, hogy az embereknek szolgáljon, akkor Jézus iránti csodálata gyűlöletbe csapott át, és elárulta Jézust.

„Miért voltak Jézusnak tanítványai?” (K. 10 éves)

Jézus azt akarta, hogy minden emberhez eljusson az igazság, amit hirdetett. De ő csak igen rövid ideig élt, és csak egyetlen országban tanított. Ezért szüksége volt

olyan emberekre, akik bejárják a nagyvilágot, hogy elmondják az embereknek, mit tanított nekik Jézus, és életével milyen példát mutatott. A tanítványok három éven át egészen közeliről ismerték Jézust. Így mindenkinek elbeszélhették, hogy milyen volt ő. Azonkívül Jézus, mint ember szerette, ha barátok veszik körül — mint ahogy nekünk is vannak barátaink —, és örült, hogy ezekkel élhetett együtt.

„Miért élt Jézus akkor és nem most? Miért nem születhetik még egyszer Istennek fia? Ha Isten mindenható, akkor még egyszer bizonyosságát adhatná!” (F. 9 éves)

„Miért nem mutatkozik meg Jézus nekünk még egyszer, miért nem jön el újra? Nekünk sokkal nehezebb hinnünk benne, mert nem láthatjuk. A tanítványok, akik láthatták őt, nem küszködtek kétséggel, hittek benne!” (M. 12 éves)

Hogy Jézus miért éppen akkoriban élt, nem tudjuk. De miért kellene még egyszer eljönnie? Hiszen tudunk már róla mindent, ami egy Istennek tetsző élethez elegendő. Ha még egyszer eljönne, megint csak ugyanazt mondaná nekünk. Azonkívül azt sem hiszem, hogy nekünk nehezebb Jézusban hinnünk. Gondold meg, az emberek akkoriban látták ugyan a csodálatos embert, Jézust, de fel is kellett ismerniük, hogy ebben az emberben Isten van jelen közöttünk. Mi azonban már gyermekkorunk óta hallottuk, hogy Jézusban Isten szól hozzánk. Így részben még könnyebb is a dolgunk. És akkoriban, mikor Jézus élt, a legtöbb ember nem hitt. Jézusban csak az embert látták. Nem voltak képesek arra, hogy felismerjék benne Isten jelenlétét, jöllehet gyakran tett tanúságot az isteni szeretetről és erőről. Jézus csodás jelei sem győzték meg őket. De Jézus maga sem akarta csodái által az emberek melléállítását kikényszeríteni. Olyan csodák voltak ezek, melyeket csak hívők ismertek fel és értettek meg. Akik nem akartak hinni, azok vakok voltak Isten jelei iránt.

„Hogyan gyógyította meg Jézus az embereket?” (T. 7 éves)

Jézusban az isteni szeretet csodálatos ereje volt jelen. Így gyógyító erő áradt belőle, melynek legfőbb célja volt, hogy a gonoszát elűzze. Hogy azonban meggyőzze az embereket gyógyító szándékáról, a testi rossztól, a betegségektől is megszabadította őket. Rá kellett jönniük, hogy Isten szereti az embereket, és hogy Jézus által ajándékozza meg őket szeretetével.

„Miért adott Jézus halála előtt vacsorát?” (D. 8 éves)

Jézus halála előtt még egyszer figyelmeztetni akart minket, hogy barátságban kell lennünk Istennel és egymással. Megfigyelte, hogy az emberek milyen módon mutatták ki barátságukat egymás iránt és hogyan tartották meg ezt a barátságot. Láttá, hogy az emberek meghívják egymást, hogy együtt egyenek és igyanak. Így mutatták meg barátságukat és így mélyítették el azt. Ezért hívta meg ő is barátait, és evett és ivott velük. Erre most különös alkalmat adott a zsidók ünnepe, amikor a húsvéti bárányt fogyasztották ünnepi lakomán.

Búcsúzóul ajándékot akart adni. Azt akarta, hogy ne feledkezzenek meg róla akkor sem, ha már emberi alakban nem lesz többé köztük. Ezért választotta a kenyér és bor alakját, hogy annak színe alatt közel legyen örökre hozzájuk. Lelkükre kötötte, hogy újra és újra üljék meg ezt a baráti lakomát. Ne feledkezzenek meg soha arról, hogy az ő barátai és őrizték meg egymás között is a barátságot.

„Miért támadt fel Jézus?” (H. 8 éves)

„Olyan nincs, hogy a halottak feltámadnak!” (N. 7 éves)

A feltámadás nem azt jelenti, hogy a halott egyszerűen megint élni kezd és minden úgy lesz mint azelőtt. A feltámadás nem azt jelenti, hogy egyszerűen visszatérünk az életbe. A feltámadás azt jelenti, hogy a halállal még nem ért véget minden az ember számára. Istenhez

jut. Ott egy új, egy egészen más élet kezdődik. A Szentírás szerint sem szóltak így az apostolok a feltámadott Jézushoz: „Aha, itt vagy hát megint?”. Inkább megíjedtek, nem ismerték meg, nem is tudták először, ki jött el hozzájuk. Hiszen Ő már egészen más életet élt és csak azért jelent meg, hogy megmutassa magát az apostoloknak.

„Miért éppen Húsvétkor támadt fel Jézus?” (E. 9 éves)

A keresztről Jézus Nagypénteken egyenesen az Atyához tért meg. De az apostolok csak lassan értették meg, hogy nem kell kétségbeesniük, hiszen Jézus él. Ezt az élményt kapcsolják össze Húsvéttal. Jézus megjelent nekik. Ezért ünnepejük minden évben a húsvétot.

„Miért halt meg a feltámadása után Jézus megint?” (H. 8 éves)

Jézus, feltámadása után nem halt meg többé. Nem is tud már meghalni. Istennel van, és ott az élet nem ismer véget, nem ismer halált. A halál csak ennek a földi életnek a vége. Az élet Istennel közösségben sohasem ér véget.

„Hogyan gördítette el Jézus a nehéz követ, és hogy jött ki a sírból?” (A. 6 éves)

A sír nem tarthatja fogva az életet. Csak a halott test tarthatja meg. Az élet Isten birodalmában nem azt jelenti, hogy testünk újraéled és visszatérünk ebbe az emberi életbe. Egy egészen új, másfajta élet, melyet mi el sem tudunk képzelni. Ezért Jézusnak nem is kellett elgördítenie a követ, hogy feltámadhasson. Mint ahogy az apostoloknak is zárt termekben jelent meg, nem a bejáraton keresztül jött. Ha az apostolok az elgördített kőről tudósítanak, evvel azt akarják mondani: Jézus nem halott. Ő él. Az elgördített kő története arra szolgál, hogy megértesse az emberekkel: a halál nem jelenti Jézus végét. Ő tovább él Istennél. Akkor erősödtek meg ebben a hitükben, mikor halála után Jézus megjelent nekik.

„Mit jelent az: Jézus megváltott minket?” (K. 7 éves)

Ha valakit fogva tartanak, akkor őt meg lehet szabadítani, mondhatjuk úgy is: megváltani. Megváltani tehát annyit jelent, mint megszabadítani, kiszabadítani. Az emberek fogságban voltak. Önmaguk ejtették magukat fogságba, mégpedig a gonoszság, a szeretetnélküliség fogságába. Már csak önmagukra gondoltak. Az Ószövetség történetei Ádámtól, Évától, Káintól és Ábeltől kezdve egészen a bábeli torony építéséig mind ezt bizonyítják. A gonosz megfertőzi az embereket. Mivel egyre több ember már csak magára gondolt, a többiek attól féltek, hogy rosszul járnak, ha jónak és segítőkésznek mutatkoznak. Úgy gondolták, hogy kihasználják majd jóságukat. Így ők is egyre inkább szívtelenné és gonosszá váltak. Az emberek hát a szeretetlenség csapdájába estek. Egész mások lettek, mint amilyennek Isten a teremtés kezdetén szánta őket. Akkor Isten tenni akart valamit, hogy megjavítsa az embereket, hogy megszabadítsa őket a gonosztól, a szeretetlenségtől. Egy időre láthatóvá vált — éppen Jézus Krisztus alakjában. E Jézus alakjában megláthatták immár az emberek, hogy milyen jóságos az Isten, milyen jónak kellene lenniük az embereknek, és milyen jól bántathatnának egymással. Ha ezt belátták volna és megjavultak volna, akkor megszabadultak volna a gonosztól. De nem látták be. Ellenkezőleg, haragudtak érte, hogy ez a Jézus megzavarta őket gonoszságukban. Ezért megölték őt. Jézus nem védekezett. Nem akart ugyanolyan eszközökkel visszavágni. Megőrizte a szeretet elvét. Így halála felhívás lett, melyet Isten intézett újólág az emberekhez. Isten így szólt az emberekhez: „Ha már Fiam, Jézus Krisztus tiszta, jó élete nem tudott rábírní benneteket arra, hogy hagyjatok fel a gonosz cselekedetekkel, akkor legalább lássátok be, hogy gonoszságotok hová vezetett. Minden idők legjobb emberét öltétek meg. Hadd szabadítson meg hát ez a halál benneteket a gonosztól”. Sokan megszabadultak azóta Jézus szeretete által a gonoszságtól. De nekünk akarnunk is kell, és dolgoznunk is rajta, hogy mi is részesüljünk a megváltásban.

3 Isten

Nehézségek Istenről alkotott elképzeléseink során Előzetes megjegyzések felnőtteknek

Bizonyára a legnehezebb vállalkozás szavakba foglalni, hogy ki Isten. Különösen, ha gyermekek számára kell megfogalmaznunk a választ. Hogyan magyarázzuk például: „Egészen közeli Ő és egészen távoli”.

Rövid és velős választ adott egy olasz kisfiú egyház-községünkben. Ezt írta: „Isten lenni jó ember. Ő a nagy ember az egész világnak!” Úgy tűnik nekem, nem is írt olyan butaságot. Sokkal kevésbé tetszett viszont egy másik gyerek mondása napköziotthonunkban. Rövid plébánosi látogatásom után így szólt a gyerek a csoportvezető óvónőhöz: „Éppen most találkoztam a Jóistennel, azt mondta: Jó napot!” Mindenekelőtt igen fontos, hogy a kisgyermek a családban átélje Isten jelenlétét. Sokkal fontosabb ez, mint csupán Istenről beszélni.

Így például a gyerek látja, hogy a szülők imádkoznak. Rájön, hogy valaki még hatalmasabb, mint apa és anya. Vagy a szülők igyekeznek kapcsolatba hozni Istent a gyermek mindennapi élményeivel. A gyermek érzi, hogy Isten szereti őt. E hit élesztéséhez némely könyv igen jó útmutatónak bizonyul. Csak miután ilyen légkört teremtünk a családban, jöhetnek az Istenre vonatkozó kérdések. Csak ilyen élményekkel a háttérben nyernek értelmet a kérdésekre adott válaszok. Az itt következő válaszok is csak ilyen feltételek mellett használhatók fel.

Nekünk felnőtteknek gyakran több nehézségünk van az Istenről alkotott elképzeléseinkkel, mint a gyermekeknek. Gyakran viaskodunk a gyermekkorunkból magunkkal hozott túlságosan is életszerű, szemléletes istenképpel. Néha túl emberinek, túlságosan emberszerűnek

mutatták nekünk Istent. Természetesen van az ilyen fajta ábrázolásban sok jó is. Megmutatja, hogy Isten közel van hozzánk. Igazolja azt is, hogy Isten személyes módon való ábrázolása sokkal találóbb, mint a személytelen. De veszélyes is. Ellenhatásképp ugyanis ma már sokan elutasítják Isten személy-voltát.

Mit jelent az, hogy Isten személy? Félreértés elkerülése végett úgy kellene fogalmazni, hogy: „Isten személyes”. Személyen hajlamosak vagyunk „emberi személyt” érteni, egy bizonyos személyt, egyet a sok közül. Ilyen értelemben Isten nem személy. Ezért helyesebb így mondani: Isten személyes. Ez azt jelenti, hogy Isten olyas valaki, akihez fordulhatunk, akihez folyamodhatunk. Nem személytelen, névtelen hatalom tehát, mint a szél vagy a vízierő.

További nehézséget jelent az istenhit megértése során Isten mindenütt jelenvalósága. Először is Isten mindenütt jelenvalóságával — mint annyi más fogalommal is — visszaéltek, a nevelő célzat ürügyén elferdítették („Isten szeme mindent lát!” stb.). Ezért azt a tényt, hogy Isten lát és hall minket, nem szabad a „megfigyel” fogalmával összekapcsolnunk. Isten nem rendőr, aki állandóan azt lesi, hogy mikor követünk el hibát vagy bűnt. Isten inkább úgy néz ránk, mint szeretett gyermekeire, akiknek látása örömet okoz.

Mindenképpen kerüljük Isten jelenlétének térbeli meghatározását; inkább személyes elképzelésekben, összefüggésekben beszéljünk róla. Az is egészen megtévesztő válasz, hogy: „Isten szívünkben lakik” vagy: „Isten a szentségtartóban lakik”. Ha azt mondjuk a gyerekeknek: „Isten nagyobb, mint mi”, akkor valamiféle óriásnak fogja elképzelni. Ha Isten mindenütt-jelenvalóságát így magyarázzuk: „Isten mindenütt ott van”, akkor a gyerek egészen furcsa dolgokat fog gondolni. Így pl. az egyik gyerek azt mondta anyjának: „Mama, találd ki, ki ér fel egészen a felhőkarcoló tetejéig?” Felelete: „Isten. Hiszen ő mindent tud, mindent lát, mindenütt ott van, a lekvárosüvegben és a cipőben is.”

Meg kell magyaráznunk a gyerekeknek, hogy az a kér-

dés, hogy „hol van Isten?“, értelmetlen. Mint ahogy nincs értelme annak sem, ha azt kérdezzük, milyen színe van egy hangnak. Helytelen kategóriába tévedtünk. Istent nem lehet valahol elhelyezni. Ő adta ugyan a teret nekünk, amiben élünk, de Ő maga nincs térhez kötve. Éppen azt mutatja mindent átfogó jelenlétével, hogy nem lehet térben meghatározni. Éppen ezért lehet mindig a közelünkben. Az a kijelentés, hogy „Isten mindenütt ott van“, éppen a fordítottját állítja annak a ténynek, hogy Isten nincs térhez kötve: teljes egészében a térhez köti Őt. A mindenütt-jelenvalóság azonban azt jelenti: minden Általa és Vele történik. Nélküle nem lehet semmi. Számunkra Ő mindenütt megtalálható. Mindenütt közel van hozzánk, ha van szemünk Őt észrevenni. Ha a gyerekek azt kérdezik: „Hol van Isten?“, arra gondolnak inkább: „Hol találom meg Őt? Miként számíthatok rá?“.

Így a bibliai Isten-képhez is sokkal közelebb kerülnek. Isten helyzete a bibliai ábrázolás szerint nem statikus, nem olyan valaki ő, aki bizonyos szent körzetekben tartózkodik. Inkább dinamikus, olyan, aki beavatkozik a történelembe, aki — mint Boenhoffer egyszer megjegyezte — „úgy túlvilági, hogy életünkben jelenvaló“.

Hiszen Mózes Isten-elnevezése: „Jahve“ is annyit jelent, hogy „én vagyok az, aki értetek és számotokra itt vagyok“. Mindezt sokkal jobban megérti a gyerek, ha így válaszolunk neki: „Isten mindenütt közel van hozzánk“, mintha csak annyit mondunk neki: „Isten mindenütt ott van“, és ráadásul még a levegő példájára hivatkoznánk. Isten az ilyenféle levegő-hasonlattal valami felhígított valóságnak tűnik. Az a fontos tehát, hogy Isten jelenlétét ne térbelinek képzeljük, hanem személyesnek.

A Biblia Isten-képe megtiltja, hogy Istenről, mint pusztán „dologról“ beszéljünk. Istent nem lehet úgy „leírni“, mint egy tárgyat. Ő a számunkra való Isten és a velünk élő Isten. Ha Istenről beszélünk, az a célunk, hogy szavakba foglaljuk tapasztalatainkat Istennel kapcsolatban. Annak megtapasztalásáról van szó, aki magasan személynünk, gyöngeségeink fölött áll, de mégis jelen van életünkben. Meg kell értenünk, hogy Isten lefoglal bennün-

ket, még mielőtt szavakba foglalhatnánk, hogy Isten törődik velünk már jóval azelőtt is, mielőtt ennek tudatára ébredünk. Nem szabad Istent kívülről belevinnünk a gyermek életébe. Hiszen joggal kérdezhetné akkor, hogy mit akar tőle? Saját életén belül kell rámutatni Isten jelenlétére, tudatára kell ébreszteni a gyereket, hogy Isten őbenne, az ő életében is megtalálható. Csak így maradunk hűek a Biblia Isten-képéhez. Így kerülhetjük el a görögök Istenről alkotott elképzeléseit. A görögök világképében az istenek ugyanis olyan túlvilági lények, akik élnek a maguk életét és csak ritkán, véletlenül kerülnek kapcsolatba az emberekkel.

Isten mindenhatósága is egész hamis elképzelésekhez vezet néha. Erről a szenvedésről szóló fejezetben beszélünk részletesebben. Óvatosan bánjunk azzal a kijelentéssel is, hogy „Isten szellem”. A gyerekek a „szellem” szót a „kísértet” fogalmával kapcsolják össze. A „szellem” szó aligha érthető számukra. Talán mondjuk inkább így: Nem láthatjuk Istent, Ő számunkra láthatatlan.

Gyermekek kérdései és a feleletek

„Kicsoda Isten?” (B. 4 éves)

Isten teremtett mindent, a napot, a vizet, a növényeket, az embereket és ő az, aki minden embert nagyon-nagyon szeret.

„Mama, hol van hát a Jóisten?” (P. 4 éves)

Isten minden emberhez közel van. Nálunk van, nálad, nálam, azoknál is, akik szomorúak, és azoknál is, akik örülnek. Mindenki beszélhet Hozzá. Mindenkit meghallgat. De számunkra láthatatlan. Mindazt láthatjuk azonban, amit számunkra teremtett: a napot, a holdat, és a csillagokat, állatokat, növényeket, a földet, a tengert és minket, embereket, akiket nagyon szeret.

„Miért nem lehet Istent látni? — Lélegzik, lát, hall?”
(B. 4 éves)

Isten nem ember, nem állat, nem csillag és más egyéb, ami látható. Ő más, ő hatalmasabb, mint mindaz, amit szemünkkel láthatunk, hiszen ő teremtett mindent. Éppen, mert nem látható, mindenkire egyformán közel lehet.

Ezért Istennek nincs rá szüksége, hogy lélegezzon. Lélegezni csak akkor kell, ha látható teste van valakinek. Ő láthatatlanul is közel van mindannyiunkhoz, és meghall bennünket, ha szólunk hozzá.

„Hogy néz ki Isten?” (J. 6 éves)

Nem tudjuk. Istent még senki sem látta. Szemünk, mely a virágokat, a felhőket, az embereket látja, nem látja Istent. Egyszer azonban meglátjuk majd Istent, ha megtérünk hozzá.

„Ha mi nem látjuk Őt, legalább az űrhajósok megláthatták?”

Nem, ők sem látták. Egyetlen ember sem láthatja őt ebben az életben. Akkor sem kerülünk közelebb hozzá, ha rakétával a magasba repülünk és egészen messze eljutunk. Akkor sem vagyunk közelebb hozzá, mint itt lenni a földön, mert ő mindenütt közel van hozzánk. Különösen akkor van a közelünkben, ha beszélünk vele és ha a többi emberekhez jók vagyunk. Az teljesen mindegy, hogy hol vagyunk, lent a földön, vagy fent a magasban.

„Mit csinál a Jóisten egész nap, Ő is eszik és alszik?”

Isten tart életben mindent: a növényeket, az állatokat, az embereket, az egész világot. Nélküle nem létezhet semmi. Különösen velünk, emberekkel törődik sokat és szeret minket. De nem fárad el. Mivel nincs teste, nincs is szüksége táplálékra. Hiszen mi csak azért eszünk, mert különben a testünk gyenge és beteg lenne.

„Isten egy szellem?” (B. 4 éves)

„Isten nem kísértet, és mégis láthatatlan?” (L. 6 éves)

Ha az emberek azt mondják: Isten szellem, akkor azt úgy értik, hogy Isten láthatatlan számunkra.

Tud gondolkodni, tud akarni, tud szeretni minket. De nem ember, mint mi. Ezért nincs teste sem. Ő nem egy ember a sok közül. Erejével és életével betölti az egész világot. Ha azt mondják: „Isten szellem”, az egészen más, mint amikor a mesékben szellemekről és kísértetekről van szó. Ezek a valóságban nem is léteznek. Olyan emberek találták ki őket, akik nagyon félősek, vagy akik másokat ijeszteni akarnak.

**„Ha a templomba megyek, akkor láthatom Istent?”
(B. 4 éves)**

(A 2 és fél éves G. azt mondja, miután a nagymamával megjöttek a templomból: „Isten a templomban van! Lehet látni és pénzt is lehet adni neki!”)

A templomban sem lehet látni Istent. De azért megyünk a templomba, hogy beszéljünk Istennel és halljunk róla valamit. Istennek természetesen nincs szüksége házra, hogy közel legyen hozzánk. De az emberek olyan házat akartak, ahol összejöhetnek, hogy Istennel beszéljenek. Ahogy maguknak is házat építenek, úgy Istennek is építenek házat. Hiszen örültek annak, hogy Isten köztünk akar lenni. És ahogy az emberek is meghívják a házukba barátait, úgy Isten is újra és újra meghív bennünket házába, hogy ne feledkezzünk meg róla és tartsuk vele a barátságot.

„Isten talán csillag, Ő a Mars, vagy egy vulkán vagy egy parányi morzsa. Talán bennem van Isten, csak ti nem tudtok róla!” (V. 5 éves)

Az emberek azt gondolták régebben, hogy Isten csillag, mert nem tudták megmagyarázni, hogy miért világítanak olyan messziről a csillagok. Isten azonban nem csillag, nem vulkán és nem is piciny morzsácska. Mindezt ő

teremtette és ő tölti be élettel. Ő nem egy tárgy a sok közül, hanem az, aki mindezt teremtette. De sokkal hatalmasabb mindannál, amit teremtett. Nem láthatjuk. Mindenütt közel van hozzánk. Természetesen ott van nálad is, mert szeret téged és szeretné, hogy jó és boldog legyél.

(Arra a megjegyzésre, hogy Isten mindenütt ott van, minden embernél és az egész világon:)

„Tudod, hogy gondolom? Istennek nincs feje és nincs hasa. Nem lehet látni. Az emberekről azt gondolom, hogy a jók a fejüket kapják Istentől és a rosszak a lábukat. A mi országunkban vannak jó és rossz emberek.” (D. 6 éves)

Igen, igazad van, Isten mindenütt ott van, minden egyes embernél. A rosszaknál azért, mert meg akarja javítani őket, és a jóknál azért, mert erőt akar adni nekik; hiszen mindenkit szeret. Mindannyiunkhoz közel van.

„Tudom, hogyan lett Isten. Volt egyszer egy legeslegelső ember, és ő olyan jó volt, de aztán meghalt. És mert az utána jövő emberek olyan jónak és kedvesnek találták, azt gondolták magukban: ez a Jóisten. Így gondolom én!” (A. 6 éves)

Az igaz, hogy a nagyon jó és szeretetreméltó ember Istenre emlékeztet bennünket. Azt mondjuk ilyenkor, hogy ha már egy ember is ilyen jó és szeretetreméltó lehet, milyen jó és szeretetreméltó lehet akkor az Isten? Hiszen ezt az embert Isten teremtette ilyen jónak és szeretetreméltónak. Ez a jó és kedves ember nem maga az Isten. Ő csak arra figyelmeztet minket, hogy mily jóságos Isten. Isten ugyanis már minden embert és magát a világot megelőzve létezett, és ő az, akitől minden függ. Istennek nincs eredete, kezdete. Ő maga a kezdete mindennek.

„Talán nincs is Isten. Az emberek csak úgy kitalálták. Hiszen nem látta még senki.” (E. 5 éves)

Abban igazad van, hogy az emberek gondolkodás

útján jutottak arra a gondolatra, hogy van Isten. Minde-
nütt, minden országban egymástól függetlenül gondol-
kodtak el erről. Látták a szép világot és azt, hogy a ter-
mészetben mindennek megvan a maga rendje és minden
élőlény éli a maga életét. Így gondolkodtak: kell lennie va-
lakinek, aki mindezt kieszelte és megteremtette, és aki
éppen ezért nagyon bölcs és hatalmas. Elnevezték ezt a
valakit Istennek. De csak azt láthatjuk, amit teremtett.
Őt magát most nem láthatjuk. Egyszer azonban majd
meglátjuk, ha eljutunk hozzá.

**„Tényleg lát Isten mindent, amit csinálok? Hall mindent,
amit mondok?”** (V. 6 éves)

Nézd, ha szeretsz egy embert, akkor érdeklődsz irán-
ta. Szívesen vagy nála. Meghallgatod, a szemed rászege-
zed, elmeséled neki, mi történt veled. Isten nagyon sze-
ret téged. Ezért nézi szívesen, hogy mit csinálsz. Örömet
leli benned. Szívesen meghallgatja, amit mondasz, mert
nagyon kedvel.

„Miért nem jön el a Jóisten néha hozzánk?” (M. 3 éves)

Isten nálunk van. Beszélhetünk vele. Csak látni nem
láthatjuk. Egyszer majd meglátjuk. Most azonban még
nem tudják szemeink megpillantani őt.

**„Azért temetik az emberek a föld alá, mert Isten ott la-
kik?”**

Nem! A halottak testét azért temetik el, mert betöltöt-
ték már feladatukat. Istennek most más szándéka van az
emberekkel. Új életet nyernek Istennél. De Isten nem
lenn a föld alatt lakozik. Hiszen nem halott, hanem élő.
Csak látni nem láthatjuk. Ezért nem láthatjuk a halottakat
sem, akik nála élnek.

„Miért van Isten?” (H. 6 éves)

Mielőtt bármi is létezett volna, Isten már akkor is volt.

Minden létezőt ő teremtett. Ha Isten nem lenne, nem lenne semmi, mi sem lennénk, te sem!

„Miért imádkozunk Istenhez?”

Imádkozni annyit jelent, mint Istennel beszélni. Hiszen barátaiddal is beszélsz, ha el akarsz mondani nekik valamit. A családban is beszélgetünk egymással, mert szeretjük egymást és érdeklődünk egymás iránt. Beszélünk emberekkel, akiket meg szeretnénk ismerni, és így kötünk velük barátságot. Nézd csak! Te is gyakran beszélgetél Szabinával játék közben. Jól megismertétek egymást és most már barátnők vagytok. Ha Istennel beszélünk, egyre inkább barátságba kerülünk vele.

„Miért nem válaszol Isten, ha kérdezzük?” (H. 8 éves)

Hiszen szól hozzánk Isten. Sőt, először ő kezdett el beszélni hozzánk. Hiszen ő hívott életre minket. A jó embereken keresztül beszél hozzánk, a szülőkön keresztül. A természet szépségei által szól hozzánk, amelyeket számunkra teremtett. Jézus Krisztus és az ő evangéliuma által szól hozzánk. Az emberekkel való találkozásokon és élményeken keresztül is szól hozzánk. Gondolatainkban is szólhat. Megmondja, mit kell tennünk, mit vár el tőlünk, mennyire fontosak vagyunk számára. Válaszunkra vár. És ha képesek vagyunk jól ráfigyelni, akkor választ is ad nekünk. De nem szabad figyelmen kívül hagyni választát. Nem szabad elengednünk a fülünk mellett. Ő nem erőszakolja ránk feleleteit. Sokkal könnyebben megeshet, hogy figyelmen kívül hagyjuk Isten szavát, mint az emberekét, hiszen az embereket látjuk és hangjuk is felkelti figyelmünket.

„Miért teremtették Istent?” (O. 8 éves)

Istent nem teremtették. Mindent, ami csak létezik ő teremtett. Ő létezett már akkor is, mikor még nem volt semmi, se a világ, sem a föld, sem a nap, sem a hold és nem volt még az ember sem. Akkor is létezni fog majd,

ha egyszer majd nem lesznek már emberek a földön és nem lesz a világ sem.

„Láthatjuk Istent?” (S. 10 éves)

Az anya visszakérdez: „Láttad már valaha?” Erre a következő gondolata támad a gyerekek: Nem láttam, de észrevettem, hogy itt van. Olyan csodálatosnak találom a világot, hogy mindjárt tudom, ezt mind számomra teremtetted. Tulajdonképpen akkor mindenütt látom őt. Papán és rajtad is észreveszek valamit Istenből. Azért vagytok biztosan olyan jók hozzánk, mert szeretitek Istent és Isten megmondja nektek, hogy szeretnetek kell a gyerekeiteket.

„Hol találjuk Istent?” (B. 6 éves)

Az idősebb testvérek beszélgetése:

S. 10 éves: „Mindenütt, ahol az embereknek segítségre van szükségük és ahol szomorúak, és ahol aztán segítenek rajtuk és ahol boldogok lesznek”.

A. 8 éves: „Isten az embereknel van, és ott van Isten birodalma is. Tehát az emberek már most Isten birodalmában vannak”.

S. 10 éves: „Az ember mindig csak egy helyen lehet, vagy a konyhában, vagy a kertben, de Istent nem képzelhetjük el úgy mint egy embert. Istent nem lehet egy helyhez kötni”.

„Tulajdonképpen ki a Szentlélek? Már egészen elfelejtettem! A Szentlélek a Jó?” (A. 8 éves)

Anya: „Igen, így is mondhatod. Isten szeretete a Szentlélekben nyilvánul meg számunkra”.

Erre A. 8 éves: „És ha szeretjük Istent, az is a Szentlélektől van?”

Anya: „Igen, a Szentlélek segít nekünk hinni. Segít, hogy azt tegyük, ami Krisztusnak tetszik. Erőt ad ahhoz, hogy Isten igazi barátaivá válhassunk”.

Erre A. 8 éves (igen elgondolkozva): „Akkor sokkal töb-

bet kellene a Szentlélekhez fohászkodnunk, mikor imádkozunk. Hiszen jobbak szeretnénk lenni. Mégis csak akkor említjük nevét, mikor keresztet vetünk''.

„Férfi az Isten? — Hiszen úgy mondjuk: „Miatyánk”.
(A. 8 éves)

Anya: „Nem, Isten nem férfi. Egyáltalán nincs teste. Olyan hozzánk, mint egy apa. Ezért nevezhetjük atyának. Annyira megbízhatunk benne, mint egy apában''.

A.: „Jó, de Jézus azt mondta tanítványainak, hogy Isten az ő atya és egyben minden ember atya is. Akkor hát mégis férfi. Jézus csak tudja, hiszen ő a fia és Istentől jön''.

Anya: „Úgy képzeljük el Istent, mint személyt, mert mi emberek mindenről szeretnénk tudni, hogy hogyan van. Isten azonban nem úgy személy, mint mi. Ha Istenről, mint atyáról beszélünk, akkor az csak jelkép. Olyan jó hozzánk, mint egy apa, annyira szeret minket. De olyan is, mint egy anya. Milyen is egy anya?''

A.: „Hát kedves és mindent megtesz a gyermekeiért. Törődik velük, segít nekik. Szigorú is, de mindig megbocsájt, ak-kor is, ha bosszantottuk.

Anya: „Na, látod, ugyanezt mondhatjuk el Istenről is. Tehát olyan is ő, mint egy anya''.

A.: „Akkor Istent nőnek is lehetne képzelni. Nem tudom, de ez egy kicsit furcsa''.

Anya: „Jó, akkor úgy képzelj el Istent, mint egy nagyon jó barátot. Benne bízatsz, kedveled őt, örülsz, ha beszélhetsz vele. Mindent elmondhatsz neki, örömet és bánatodat. Hiszen a barátod''.

A.: „Ha bánatom van, azt neked mondom el, mama! Most már értem, hogy Isten olyan jó, mint te, mint papa, sőt még sokkal jobb. De mégis valószínűleg férfi: mert Jézus tanította nekünk a „Miatyánk''-ot és ez mindenestre helyes. Atya pedig csak férfi lehet''.

Ha minden fenntartást nem is sikerült kiküszöbölni ebben a beszélgetésben, mégis világossá vált, hogy az Atyáról alkotott képet ki kell egészíteni. Isten nemcsak

atya. Anya is. Az ószövetségi Szentírás is használja ezt a képet. Ő egyúttal fivér, nővér, barát és szerelmes is.

„Mikor született Isten?” (B. 6 éves)

„Hol élnek Isten szülei?” (S. 5 éves)

Isten semmikor sem született. Ő létezett már akkor is, mielőtt az emberek és az egész Föld. Hiszen mindezt Ő teremtette. Ő semmikor sem született, keletkezett. Ő az egyetlen, aki mindig létezett, és tőle származik minden egyéb. Ezért nincsenek szülei sem. Hiszen nem ember.

„Mit csinál Isten?” (B. 9 éves)

Isten nem egycsapásra teremtette meg a világot. Isten folyton teremti a világot. Sok évmillión át keletkezett, és még mindig változik. Isten mindennek mozgatója. És tele van szeretettel irántunk, aggódik értünk és akarja, hogy jók és boldogok legyünk.

„Vannak Istennek gyermekei?” (M. 6 éves)

Minden ember Isten gyermeke. Teremtőereje által keletkezett az ember, és ő mindenkit úgy szeret, mint ahogy a szülők szeretik gyermekeiket.

„Mit csinál most Isten?” (L. 6 éves)

Isten tartja az egész világot — téged és engem is — életben. Érdekli, hogy mivel foglalkozol, azt akarja, hogy jó és boldog legyél, mert nagyon szeret téged.

„Ki az Isten?” (R. 10 éves)

Isten az a rendkívüli erő és hatalom, aki mindent teremtett, ő a bölcsesség, aki mindent kigondolt. Erről az erőről és hatalomról, erről a bölcsességről Jézus Krisztus által megtudtuk, hogy tele van szeretettel irántunk. Jóllehet, Isten hatalma végtelen, mégsem kell tőle félnünk. Jézustól megtudtuk, hogy Isten jóságos és szeretetből teremtett mindent. Jézus úgy szól Istenhez, mint apjá-

hoz. Istenhez tehát bízvást szólhatunk. Nem személytelen hatalom, mint a szél, hanem személyes. Jóllehet, nem olyan személy, mint mi, emberek. Isten betölt mindent. Mégis olyan valaki, aki tud szeretni, aki hall minket, aki barátjául akar fogadni minket.

„Hol van Isten?” (Kl. 7 éves)

„Hogyan lehet Isten mindenütt ott?” (B. 7 éves)

Isten betölti a mindenséget; mert ő teremtet mindent: „Benne élünk, mozgunk és létezünk”, mondja Szent Pál. Láthatatlan, mert szellemi erő. Nekünk, embereknek olyan szellemünk van, mely egy testben él. Isten szelleme nincs térhez kötve. Éppen, mert Isten nincs térhez kötve, szabad, és így mindenütt a közelünkben lehet. Hatalma és bölcsessége a teremtés rendjében mutatkozik meg. Szépsége a természetben felismerhető. Szeretetének bizonyítéka mindaz, amit számunkra teremtett. Ráadásul képessé tett bennünket még arra is, hogy tovább fejlesszük a világot, felfedezéseket tegyünk és ezáltal jobban berendezzük magunknak. Isten szeretete azonban főként a többi embereken keresztül nyilvánul meg. Mindenütt ott van ő, ahol az emberek jók egymáshoz és segítenek egymásnak. Mindenütt kizárják őt ott, ahol az emberek csak magukra gondolnak, és szeretet nélkül bánnak a másik emberrel. Isten nem tud általunk hatni, ha mi ezt nem engedjük, nem akarjuk. Mindenütt kapcsolatba léphetünk vele: ha imádkozunk, ha jók vagyunk egymáshoz, ha a Szentírásban az ő szavát hallgatjuk, ha szentmisén veszünk részt.

„Miért teremtette Isten az embereket?” (K. 7 éves)

Isten a szeretet, és azért akart teremtményeket maga köré, akikkel együtt örvendhet, akiknek szeretetét ajándékozhatja, akik boldogok lehetnek vele. Azért akarta az embereket, hogy azok mindent felismerjenek és megértsenek és egyszer örök időkre boldogok legyenek vele.

„Ha Isten király vagy minden ember apja, akkor minek született Jézus jászolban?” (G. 8 éves)

Jézus nem akart jobban élni, mint ahogy akkor a legtöbb ember élt. Ha gazdagnak született volna, azt mondták volna az emberek: „Könnyen beszél ő. Hiszen olyan jó dolga van!” Így azonban egyenlő volt a legszegényebb emberekkel. Isten az irántunk való szeretetből cselekedett így.

„Minek kell élnünk egyáltalán, ha Isten már előre tudja, hogy hogyan élünk?” (K. 10 éves)

Az élet örömet kell, hogy okozzon nekünk. Ha nem élnénk, ha tehát csak Isten gondolataiban léteznénk, akkor nem ismerhetnénk meg az élet megannyi szépségét és örömet. Ezért adott nekünk Isten szabad akaratot. Megmutatja ugyan a helyes utat, de nem kényszerít minket erre az útra. Minden egyéb teremtménynek úgy kell élnie, ahogyan azt Isten elrendelte. A szabad döntés nagyszerű ajándékát csak nekünk, embereknek adta meg.

„Hogy van az, hogy az égben még egy apánk van?” (M. 5 éves)

Istent atyánknak nevezzük, mert úgy szeret minket, mint egy apa a gyermekeit. De Istent nem láthatjuk. Ezért szeretetét a többi emberek által mutatja ki irántunk. Úgy rendezte, hogy minden gyermeknek legyen még egy apja és anyja. Ők kedvesek és jók a gyermekhez. Isten a gyermekeknek a szülőkön keresztül mutatja ki szeretetét. Isten, akit atyánknak is nevezünk, akkor is velünk van, ha szüleink már nincsenek. Akkor is velünk van, ha meghalunk, és akkor végleg magához vesz minket.

„Miért bocsát meg Isten újra meg újra?” (C. 10 éves)

Akkor bocsátunk meg, ha nagyon szeretünk valakit. Minél kevésbé szeretünk valakit, annál kevésbé vagyunk készek megbocsátani. Ugye, ha a barátnődre haragszol,

akkor is megbocsátasz neki hamarosan, mert alapjában véve szereted. Ha olyan valaki rossz hozzád, akit nem szeretsz, akkor sokkal hamarabb mondd: „Látni sem akarom!” Nos, Isten mindannyiunkat elképzelhetetlen módon szeret. Úgy szeret, ahogy csak Isten tud szeretni. Ezért mindig kész magához fogadni minket és megbocsátani.

„Azért tartsunk bűnbánatot, hogy Isten ne bosszulja meg magát rajtunk?” (H. 9 éves)

Nem, egyáltalán nem! Csak a közbeszédben mondják például azt: „Ezért meg kell bűnhődnöd!” és ezt úgy értik: „Ezért megbüntetlek!” Az Isten előtti bűnbánat valami egészen más. A bűnbánat előfeltétele annak belátása, hogy helytelenül cselekedtem és jóvá akarom tenni azt. Ugye, ha megbántunk egy embert és belátjuk azt, akkor bocsánatot kérünk tőle? A rosszat is jóvá szeretnénk tenni és megmutatni, hogy megbántuk már. Így talán sikerül egy kis örömet okozni a másíknak.

Hasonlóképpen cselekszünk Istennel szemben is. Ha valaki belátja, hogy Isten színe előtt helytelenül cselekedett, akkor bocsánatot kér tőle. Elhatározza, hogy a jövőben jobban fog cselekedni. Jóvátételként, s annak jeléül, hogy őszinte a megbánása, elhatározza, hogy valami jót tesz, valakinek örömet okoz. Ezt nevezzük bűnbánatnak.

Irodalom:

Dr. Koncz Lajos: A mi Istenünk. A kinyilatkoztatás és a hit teológiája, Budapest, SzIT, 1978.

Imádságoskönyvek:

Kis Zsolozsma. Reggeli dicséret, napközi imaóra, vecsernye, kompletórium egy hétre. Bpest, SzIT, 1979.

Bühler, K.: Reggel és este Istennel, Bécs, OMC, 1978.

Imádkozzál. Elmélkedések gyakori imáinkról, SzIT, 1978.

Quoist, M.: Itt vagyok, Uram! Bécs, OMC, 1979.

Roth, P.: Istennel mindig beszélhetünk, Bécs, OMC, 1978.

Koch-Senger-Waigand: Útitárs, Bpest, SzIT, 1979.

4 A Biblia

Tapasztalataink Istennel Előzetes megjegyzések felnőtteknek

A Biblia (biblos: könyv), másnéven Szentírás, vallási könyv, avagy az arról szóló kinyilatkoztatások könyve, hogy kicsoda az Isten, és kicsoda az ember; az Ószövetség és az Újszövetség írásaiból áll. Ez olyan szövetségre utal, melyet Isten köt az emberrel. A legfontosabb az, hogy a Szentírást vallási könyvként olvassuk. Nem történelemkönyv, mely tudományosan tárja fel a múltat; nem földrajzkönyv, amely a világ keletkezéséről tudósít; nem biológiakönyv, amely az életnek és az élet keletkezésének titkait kutatja. Kizárólag vallási könyv. Természetesen tartalmaz történeti, földrajzi és biológiai jellegű közléseket is. Hiszen nem Istentől magáról beszél, hanem az emberek tapasztalatairól Istennel kapcsolatban. De e közlések nem öncélúan szerepelnek a Bibliában, csupán az elbeszélés anyagául szolgálnak. Ezen anyag segítségével válik érthetővé, hogy ki Isten és mi a szándéka velünk. Ezért nem terjed ki a Szentírás igazságtartalma a földrajzi, történeti és biológiai jellegű közlésekre. Mindenről úgy tudósít, ahogy azt akkoriban az emberek elképzelték. E biológiai, földrajzi és történeti közléseket a szerzők úgy használják fel, és úgy alakítják át, hogy azok vallási állításaik kifejtésénél segítségükre legyenek. Hiszen az a szándékuk, hogy az embereket közelebb hozzák Istenhez.

Régebben a Biblia vallási nyelve egyben a világ tudományos magyarázatául is szolgált. Később azonban egyre inkább megszabadult ettől a tudományos feladattól. Ma már tudjuk, hogy a Szentírás nem emberi megfigyelésen alapuló tényeket akar magyarázni. Ezt átengedi a tudománynak. Sokkal inkább az ember mélységi dimenzióit akarja megmutatni, azt az összefüggést, amely nél-

kül az élet elveszíti középpontját. A Biblia igazsága elsődlegesen a vallási állításokra terjed ki. Ezeket a vallási igazságokat azonban nem száraz fogalmakkal, filozófiai megfogalmazásokkal fejezi ki, hanem képekkel és példázatokkal. Istenről tulajdonképpen nem is lehet másképp beszélni, csak képekben és példázatokban. És Keleten, ahol a Szentírás keletkezett, különösen szeretik a képes beszédet. Mindenki megérti, a tanulatlan is, de ugyanakkor még a tudósak is tud újat nyújtani.

Hogy a Szentírás vallási könyv, az már abból a tényből is következik, hogy írott szentbeszédekből áll. Az Ószövetség választott népének, illetve az ifjú egyháznak prédikációs könyve. Nem csupán arról ír tehát, hogy mi volt, hanem arról is, hogy minek kell lennie. A következmény: a Szentírást nem lehet érdektelenül olvasni. Louis Evely francia író mondta egyszer, hogy a Szentírást csak ebben a tudatban lehet olvasni: „Én magam vagyok ez az ember!” Személyesen rólunk van szó. Hiszen Isten történetét írja le az emberekkel. Istennek ez a története az emberekkel ma is tart. A szerepek csaknem mindig ugyanazok. Csak az előadók váltakoznak. Ha Dávid királyról van szó vagy Júdásról vagy Káinról és Ábelről, az irgalmas samaritánusról, a bábéli torony építéséről és a pünkösti nyelvi csodáról, akkor nem csupán régmúlt eseményekről tudósít a Biblia. Mindez jelen idő is. Fel kell ismerünk, hogyan cselekszik velünk Isten, és hogyan viszonyozzuk azt neki. Fel kell ismernünk, hogy ki Isten, és kik vagyunk mi. Ki kell keresnünk szerepünket Istennek az emberekkel való történetében. Meg kell ismernünk önmagunkat, és meg kell változnunk.

Amennyiben a Szentírás a szentbeszédek könyve, nem ragadható ki az összefüggésből egy-egy mondat, hogy bizonyítékul szolgáljon valamire. Némely szekta éppen ezt teszi. A Szentírás minden mondata csupán abban az összefüggésben érthető meg, amelyben mondták, ill. leírták azt. Csak abban a helyzetben van értelme, amelyben megfogalmazódott. Végző soron minden egyes mondat csak a Szentírás egészéből kiindulva válik érthetővé.

Nem adhat receptet a Szentírás a mai keresztény élet-

hez sem. Sokkal inkább azért kell olvasnunk, hogy meg-
értsük, milyen szellemben élt Jézus és válaszolt korának
kérdéseire. Ugyanilyen szellemben kell választ adnunk
korunk gyakran egészen más jellegű kérdéseire. Termé-
szetesen erre egyedül nem képes az ember. A Szentírás
— különösen az Újszövetség — az egyház könyve. A ko-
rai idők egyházának hitvallása. Nem Jézus szavainak
közvetlen, szószerinti lejegyzéséből áll. Hiszen az
Újszövetség írásai néhány évtizeddel Jézus halála után
keletkeztek. Az apostolok hitének ill. Jézussal szerzett
tapasztalatainak tanúságtételei és gyümölcsei. Ezért az
Egyház — azaz a hívők közössége — csupán annyit te-
het, hogy újra felfedezi azt, amit a Biblia mondani akar.
Egymással beszélgetve — és annak a Szentléleknek a
segítségével, aki már a Szentírás születésénél is ott volt
— világossá válik előttünk, hogy hogyan kell értenünk a
Szentírást. E beszélgetések során nem csupán a püspö-
kök, lelkészek és teológusok jutnak szóhoz. Hiszen min-
den hívő számára adva van a Szentlélek. Így mindannyi-
unknak részt kell venni e beszélgetésben. A Szentírás u-
gyanis arra szólít fel bennünket, hogy azokat az Istennel
szerzett tapasztalatokat, amelyekről hírt ad, ma egyházi
közösségünkben újra átéljük. És ebből a tapasztalatból
kiindulva értjük meg csak igazán a Szentírást. Így elejét
vesszük annak, hogy mindenki azt olvassa ki a Szentírás-
ból, amit akar.

Gyermekek kérdései és a válaszok

„Hogyan keletkezett a Biblia?” (E. 7 éves)

A Bibliához tartozik először is az úgynevezett „Ótes-
tamentum”. Ezek a zsidó néptől származó írások, még a
Jézus előtti időből. Továbbá az „Újtestamentum”. Ez ar-
ról szól, hogy mit hallottak az apostolok Jézustól, és mit
éltek át vele.

„Testamentum” annyit jelent, mint „szövetség”. Isten

először Izrael népével kötött szövetséget (Ószövetség). Ez lett az ő népe. E nép által kellett volna a többi népnek felismernie, hogy ki az Isten és hogyan kell az embereknek élniök egymással. Mikor azonban ez a nép nem ismerte fel Jézust, Isten új szövetséget kötött az emberekkel (Újszövetség).

Hogyan keletkezett az Ószövetség?

Körülbelül 800 év folyamán jegyezték le. Ez Isten története az emberekkel. Arról szól, hogyan teremtette Isten jónak az embereket és hogyan váltak azok gonosszá; hogyan választotta ki Isten az ő népét, melynek az ő akarata szerint kellett volna élnie; hogyan lesz ez a nép újra és újra gonosszá és imád bálványokat; hogyan küld Isten e néphez prófétáknak nevezett férfiakat azért, hogy intsek őket, hogy Isten akarata szerint éljenek, és hogy Isten népeként betöltsék feladatukat; hogyan segít Isten újra és újra ennek a népnek, hogy ne térjen le a helyes útról. Végül: hogyan ígéri meg Isten népének a Megváltót, aki az ő megbízásából jön el hozzájuk, hogy békességet hozzon nekik. Mindez az Ószövetség tartalma.

Az Újszövetség

Jézus nem bízta meg apostolait és tanítványait azzal, hogy írjanak róla. Azt azonban mondta nekik, hogy beszéljenek őróla az embereknek, és hirdessék mindenütt igazságait. Az apostolok és tanítványok Jézus halála után e szerint cselekedtek. Egyik vagy másik hallgató a prédikáció után feljegyzett egy-egy példabeszédet vagy egy-egy csoda történetét, hogy jobban megjegyezze magának. Végül egész sor ilyen feljegyzés keletkezett. Arról szoltak, hogy mit mondott és cselekedett Jézus. Később Szent Márk összegyűjtötte ezeket a feljegyzéseket, és hozzáírta még mindazt, amit tudott, és amit Jézus barátai, a gyülekezet tagjai Jézusról beszéltek. Így keletkezett az első evangélium. Evangélium annyit jelent, mint „jóhír”, „örömhír”, hiszen amit Jézus Istenről mondott

az embereknek, az mind jóhír volt az emberek számára. Az ilyen evangélium íróit evangélistáknak nevezték. Szent Márk után még hárman készítették feljegyzéseket Jézus életéről és üzenetéről: Máté, Lukács és János. Máté és Lukács felhasználták Márk írását és hozzáfűzték még mindazt, ami igen fontosnak tűnt nekik. János végül függetlenül a másik háromtól írta meg a negyedik evangéliumot. A négy közül egyik sem akarta Jézus élettörténetét megírni, inkább azt jegyezték fel, hogy mit prédikált az embereknek. Meg akarták mutatni, hogy Jézus által Isten volt jelen az emberek között. Közölni akarták az emberekkel, hogy mit jelent Jézus nekünk. Az apostolok a Földközi tenger vidékén prédikáltak. Akkoriban még körülményes volt az utazás. Hiszen nem léteztek még a mai közlekedési eszközök. Ezért olykor követet küldtek abba a helységbe, ahol az apostolok éppen tartózkodtak. A követ kérdéseket tett fel nekik. Ha valamelyik apostol elutazott, még utána is gyakran merültek fel kétségek és kérdések. Szerették volna az apostol válaszát megtudni. Hogy ne kelljen ismét a fáradságos utat megtennie, az apostol levélben írta meg a választ és követtel küldte el a levelet. A követ aztán hazaérve felolvasta azt... Gyakran továbbadták e levelet a szomszédos közösségnek is. Ezekből a levelekből és a négy evangéliumból csak később állítottak össze egy könyvet, amelyet Újszövetségnek vagy újszövetségi Bibliának nevezünk.

„Mit jelent a Szentírás?” (B. 8 éves)

A Szentírás vagy Biblia Isten történetét beszéli el az emberekkel. Megmutatja az embereknek, hogy kicsoda Isten, és kik vagyunk mi emberek, milyen jó Isten hozzánk, és milyen hálátlanok vagyunk iránta mi. Így, aki a Szentírást olvassa vagy hallgatja, az jobban megismeri Istent és hívőbb kereszténnyé válik. Ezért hát úgy kell élni, ahogy Isten szeretné, és ahogy az ő számára, de a többi ember számára is a legjobb. Már az Ószövetség arra szólította az embereket, hogy Isten népévé váljanak.

Általuk különleges módon kellett volna beteljesülnie Isten akaratának. Így az embereknek ebben a kiválasztott népben kellett volna Isten művét felismerniök és általuk az istenhitre eljutni. Az újszövetségi Szentírás is felhívta az embereket, hogy legyenek „Isten népe”. Mivel az ószövetségi kiválasztott nép nem ismerte fel Jézust és keresztre feszítette, Isten új népet akart magának. Ez az új „Isten népe” kezdetben Jézus barátaiból állt, akik együtt éltek vele és hittek benne. Hozzájuk csatlakoztak később mindazok, akik az apostolok és követők szavára hinni kezdtek Jézusban és barátai akartak lenni. Istennek ezt az új népét „egyháznak” nevezték. Ennek az egyháznak ma rendkívüli erőfeszítéssel arra kell törekednie, hogy Jézus tanításai és példája szerint éljen, hogy így a többi ember is eljusson Istenhez. Amint látod, maga a Szentírás még nem vezet a hithez. Istennek szüksége van olyan emberekre, akik úgy élnek, ahogy azt a Biblia tanítja. Ezért olvasunk minden szentmisén egy részt az Írásból. Ilyenkor összejön az egész közösség, azok tehát, akik Isten népéhez akarnak tartozni. Együtt próbálunk úgy élni, ahogy Jézus példájából megtanultuk.

„Miért nem kell a Szentírást szó szerint venni?”
(M. 12 éves)

Először is azért, mert Istenről csak képekben lehet beszélni. A Szentírás olyan történeteket mond el, melyekben Isten lép kapcsolatba az emberrel. Meg akarja mutatni, hogy kicsoda Isten és kicsoda az ember. Hogy ki az Isten, azt nem lehet olyan egyszerűen elmondani. Csak képekkel és példázatokkal lehet kifejezni. ezeket a képeket azután értelmezni kell. Figyelembe kell vennünk azt is, hogy Keleten, ahol a Szentírás keletkezett, az emberek igazán szeretik a képes beszédet, sokkal inkább mint mi, európaiak. Ha azonban kérdéssre válaszolni akarok, külön kell beszélnem az Ószövetségről és az Újszövetségről, tehát arról a könyvről, amely a Krisztus előtti időből származik, és a másiktól, amely az apostolok feljegyzéseit tartalmazza Jézusról.

Az Ószövetség a Krisztus előtti 1000–100 között keletkezett, tehát 2-3 ezer éves. Akkoriban még mindaz nem volt meg, amiben ma olyan jártasak vagyunk: a technika és a természettudomány. Azt jegyezték fel, amit a zsidó nép Istennel kapcsolatban átélt. Inteni akarták az embereket, hogy legyenek hűek Istenhez. Mindezt az akkori idők képes beszédével és elképzeléseivel fejezték ki.

Nem tudták még akkor például azt, hogy a Föld gömb alakú, és nem tudták, hogy hogyan keletkezett a Föld és az emberi élet.

Nem is a Föld keletkezésének történetét akarták megírni vagy a történelem eseményeit. Csak azt akarták megmutatni, hogy Isten mindent megtett az emberekért, és hogy az emberek milyen hálátlannak bizonyultak. Ha az Ószövetséget olvassuk, ne úgy tekintsük azt, mint tudományos könyvet, amely arról számol be, hogy hogyan álltak a világ dolgai egykor. Úgy olvassuk, mint vallási könyvet, amely megmondja nekünk, kicsoda Isten, milyen velünk szemben, és kik vagyunk mi, emberek és hogyan kell élnünk.

Az Újszövetség szerzői sem Jézus pontos élettörténetét akarták megírni. Inkább azt akarták elmondani, hogy mit ismertek fel Jézus Krisztus által, és hogy miben hittek. Azt akarták továbbadni, hogy mit jelent nekünk Jézus Krisztus. Ezért nem az volt fontos számukra, hogy mikor, hol és mi történt Jézussal. Az volt csupán a lényeges, hogy megmagyarázzák az embereknek, ki volt ez a Jézus, hogy Isten vált benne számunkra láthatóvá, és hogy barátságban kell élnünk vele.

„Ki találta ki a tízparancsolatot?” (A. 8 éves)

A Sina-hegyi törvényhozás történetében Izrael népe összefoglalja Istennel kapcsolatos tapasztalatait. Mindazt, amit története során Isten tökéletességéről, tekintélyéről tapasztalt, ebben a történetben írja meg (lásd különösen az első három parancsolatot). Az utolsó hét parancsolatot nemcsak a zsidó nép ismerte. Már előtte is tud-

tak az emberek ilyen életszabályokról. E parancsolatok tartalmát józan értelemmel is felismeri az ember. Emberi közösség csak akkor létezhet, ha tartja magát ezekhez a parancsolatokhoz. Csak akkor élhetnek együtt az emberek, ha nem lopják meg egymást, nem hazudnak, nem gyilkolnak stb. A zsidó nép is tudott ezekről a törvényekről, de mert számukra az egész világ Istentől származik, tudták, hogy ezek a törvények is Istentől erednek. Ezek olyan életszabályok, melyek Istentől származtak, akitől maga az élet is származik. Ez az Isten velük, kiválasztott népével szövetségre lépett. Egyszer egy évben összejött ezért a nép, hogy megemlékezzék erről a szövetségről. Ilyenkor hírül adták mindazt, amit Isten tett népéért. De kihirdették a népnek a követelményeket is, melyeket Isten támasztott velük szemben. A szövetségkötések és szerződések Keleten mindig írásban történtek. Ezért írták fel hát azokat a követeléseket is, melyeket Isten támasztott népével szemben. Így keletkezett a Sinai-hegyi történet feljegyzése is. E feljegyzések arra szolgáltak, hogy a nép jól bevésse emlékezetébe ezeket a törvényeket.

Irodalom:

Biblia. Ószövetségi és újszövetségi Szentírás, Budapest, Szent István Társulat, 1976, 2.kiad.

Biblia. Istennek az Ószövetségben és az Újszövetségben adott kijelentése. Magyar nyelvre fordította a Magyarországi Egyházak Ökuménikus Tanácsának Ószöv. és Újszöv. Bibliafordító Szakbizottsága, Bpest, 1975-77.

Újszövetségi Szentírás. Görög eredetiből fordította és magyarázta P. Békés Gellért bencés és P. Dalos Patrik oratoriánus, 7. kiadás. Róma, 1972.

de Vries, A.: Fiaflok Bibliája, Bécs, OMC, 1974.

Egger, W.: Közösen olvassuk a Szentírást, Bécs, OMC, 1977.

Kremer, J.: Hogyan olvassuk a Szentírást? Útmutatás a Szentírás helyes megértéséhez, Bécs, OMC, 1974.

Maertens, Th. etc.: Bepillantás a Bibliába, Bécs, OMC, 1978.

5 A hit

Életünk során számoljunk Istennel Előzetes megjegyzések felnőtteknek

Szokásos, hogy a hitet így magyarázzák: „Igaznak tartjuk mindazt, amit Isten kinyilatkoztatott nekünk.” E szerint a hit a tudás egy különleges fajtája. A hit azonban ennél sokkal több. A hit annyit jelent, mint Istennel számolni életünk során. Aki hisz, az Istent is ugyanolyan valóságnak tekinti, mint az élet szemmel látható és kézzel fogható dolgait. Hiszen a keresztény vallás — és azt megelőzően az ószövetségi nép vallása — nem olyan Istenről szól, aki tőlünk távol él. A Biblia Istenére sokkal inkább jellemző az, hogy beavatkozik az ember történetébe. Életünkben, történelmünkben tapasztaljuk jelenlétét. A Szentírás nem tartalmaz egyebet, mint az ember Istennel kapcsolatos tapasztalatainak feljegyzéseit.

Ő, aki teremtett minket, teremtményében és teremtményével él. Így a kinyilatkoztatásban, különösen Jézus Krisztusban, Isten közli velünk elgondolását arról, hogy hogyan kellene élnünk s a társadalmat alakítanunk. A hit tehát nem a világtól idegen valami, hanem eszköz arra, hogy életünknek értelmet és magyarázatot adjunk. Éppen az utóbbi esztendőkből ismét egyre gyakrabban tesszük fel a kérdést, hogy mi az értelme az életnek, hova vezet, milyen irányba? Egyre több ember ismeri fel, hogy a jólét magában még nem ad feleletet e kérdésekre. Ellenkezőleg: éppen a jólét, mely sok szükségletet kielégített, hoz felszínre új és új kérdéseket. Miért érdemes élni? Munka, pénzkeresés és fogyasztás, ebben mégsem merülhet ki az élet. Mi van mindezekén túl? Mi az élet értelme?

Választ kell adnunk a fiataloknak — és egyben önmagunknak is. Kiderült ugyanis, hogy nem elég, ha a fiata-

loknak pénzt és szakmát adunk a kezükbe életük megalapozásához. A szülők nem gondolkodnak reálisan, ha azt hiszik, hogy evvel megtettek mindent. Csak az reális, aki mélyebb és messzebbre mutató kérdésekkel is számol és a fiataalt előkészíti ezekre. Különben megeshet, hogy minden anyagi biztonság ellenére egyszer majd éppen e kérdésekben mondanak csődöt. Akkor aztán joggal tehetnek majd szemrehányást nekünk, hogy e téren cserbenhagytuk őket.

Krisztus olyan választ adott nekünk, mely kétezer éven át sok embernek segített megbirkózni az élet nehézségeivel, mert ez a válasz Isten válasza. Természetesen a hit kockázat, akárcsak egész életünk.

E kockázattal szemben semmi sem nyújt biztosítékot nekünk: Mire teszem fel az életemet? Milyen értékek lesznek majd számomra irányadóak? Elérhetem-e, hogy hitem szerint éljek? Még nagyobb azonban a kockázat, ha kitérünk a kérdések elől. Jézus Krisztus megfelelő kísérőnk lesz, ha megpróbálkozunk a válasszal.

Gyermekek kérdései és a válaszok

„Miért hiszünk Istenben?” (C. 9 éves)

Életünk sok kérdést vet fel. Látjuk a természet gazdagságát és szépségét és megkérdezzük: Honnan ered mindez? A tudósok és a kutatók beszámolnak a természet törvényeiről és csodálatos rendjéről, vagy pl. az atomokban szunnyadó hatalmas erőről. Megcsodáljuk a tudósok munkáját, de mégis azt kérdezzük: Ki gondolta ki mindezt, ki alkotta? Vajon nem végtelenül bölcsőbb és hatalmasabb ő, mint az emberek? Hiszen az embereknek csak lépésről lépésre sikerült lassacskán a Föld természeti törvényeit és erőit feltárniuk. A kutatók felfedezik a világegyetem távolságait. Az emberek a Holdra repülnek néhány nap alatt. A világűrbeli kápráztató sebességekről és távolságokról hallunk. A fény 300 ezer km-t

tesz meg egy másodperc alatt. Vannak csillagok, melyek több fényévnyi távolságra vannak tőlünk, azaz a fénynek évekre van szüksége ahhoz, hogy a csillagoktól hozzánk elérjen. Ilyen távolságok hallatán szinte megáll az értelem. És ismét felmerül a kérdés: Hogyan keletkezhetett és létezhet mindez a Teremtő hatalmas ereje, nagy bölcsessége nélkül? Vagy pl. itt van az ember az ő józan értelmével, aki felteszi a kérdést: Honnan jövök, hová vezet utam, ha meghalok? Van-e az életnek értelme? Egyszerűen peches csak az ember, ha betegnek születik, s talán egy életre béna? Minden ember a teljes boldogságra törekszik. De csak az élet néhány pillanatában éri el azt, sokan pedig sohasem. Hiábavaló hát a boldogságra törekedni? Az ember szánandóbb lény lenne, mint az állat?

És akkor egy nép azt tapasztalta, hogy az az erő, bölcsesség és hatalom, mely mindent teremtett, érdeklődik utánunk, az emberek után. Érzik történelmük során ennek az erőnek és bölcsességnek a segítségét. Istennek nevezik azt. Ez a nép, az ún. kiválasztott nép, a zsidó nép. Sok évszázadon át tapasztalja e nép Isten közelségét és erejét. Kiválasztott férfiak által szól hozzájuk, és egy egészen különleges hírnök eljövetelét hirdeti. Ez a hírnök válaszol az emberek kérdéseire, sőt többet is elmond, mint azt valaha is álmodtuk. Jézus elmondja, hogy ez az erő és bölcsesség, mely mindennek Teremtője, szeret minket embereket és felkínálja nekünk barátságát. Elmondja, hogy Isten azt akarja, hogy boldogok legyünk, és olyan ő hozzánk, mint egy apa. Elmagyarázza nekünk, hogy akkor lehetünk boldogok, ha jók vagyunk egymáshoz és segítünk egymásnak. Megigéri, hogy egyszer mindannyian Istenhez jutunk. És mindenki, aki csak látja Krisztust, lelkesedik érte. Az emberek így szólnak: „Úgy beszél, mint akinek hatalma van, és nem úgy, mint a farizeusok és írástudók”. Különösen a szegény és a beteg emberekkel törődik. De azok az emberek, akik hatalmasok és befolyásosak, megöletik őt, mert félnek szavától. Remélik, hogy így nyugtunk lesz tőle. Ő azonban megmutatja kétségbeesett tanítványainak, hogy él, hogy meg-

tért Istenhez. A tanítványokat és a keresztényeket azóta újra és újra fenyegették és üldözték, akárcsak Krisztust egykoron. De a Jézusban való hit több mint kétezer esztendő után is eleven maradt. Még ma is sok embert lenyűgöz, akárcsak kétezer évvel ezelőtt. Hogyne hinnénk hát Istenben? Számomra Ő az igazság, sok kérdés megoldása, az élet lehetséges legjobb formája.

Vannak emberek, akik mindezt elutasítják. Nem hisznek; mert az Istenbe és Jézusba vetett hitet nem lehet úgy bebizonyítani, ahogy be tudjuk bizonyítani, hogy $2 \times 2 = 4$. Csak belátás útján közeledhetünk a hithez, csak nyomait fedezhetjük fel életünkben, de nem várhatjuk el a $2 \times 2 = 4$ közvetlen bizonyosságát. Nagyon hálásak lehetünk azonban, ha rátalálunk a hitre.

„Ki a keresztény?” (K. 8 éves)

A keresztény olyan ember, aki hisz abban, hogy Jézusban Isten vált láthatóvá és hallhatóvá számunkra. Ezért megpróbál úgy élni, mint Jézus, az ő felfogásának és magatartásának megfelelően hozza döntéseit és cselekszik. Kereszténynek lenni annyit jelent, mint hinni Istenben, tehát nemcsak tudni, hogy van Isten, hanem Istennel élni — mindennap.

„Miért van sok olyan ember, aki nem hisz Istenben?”
(L. 7 éves)

Minden ember más és más okból nem hisz Istenben. Némely ember azért nem lesz hívő, mert szülei nem mutatták meg neki a hithez vezető utat. Másokat csapások értek, szerencsétlenség, háború vagy valami egyéb. Ezért már nem hisznek Istenben. Megint mások olyan emberek társaságába kerültek, akik hitetlenek, és így ők is elveszítik a hitüket. Mások nem szívesen cselekszenek Isten akarata szerint. A legnagyobb rész azonban lassacskán egyre inkább elfelejtkezik Istentről. Olyannyira elfoglalja őket a hétköznapi élet, a család, a munka, a pénzkeresés, hogy Istent lassan elfelejtik. Nem szakítanak időt

imádságra, misére, s arra, hogy gondolatban Istennel foglalkozzanak, ezért egyre inkább elvesztik a kapcsolatot Istennel. Kényelmességből és hanyagságból válik a legtöbb ember hitetlenné. És Isten nem kényszeríti rá magát senkire. Ő csak felkínálja barátságát. Nem erőltet azonban senkit.

„Hogy lehet, hogy sok szülő nem beszél gyermekének Istenről és nem törődik avval, hogy jár-e a gyerek a gyermekmisére?” (S. 10 éves)

Anya: „A szülők, akik nem beszélnek gyermeküknek Istenről, maguk sem hisznek benne, vagy csak olyan keveset tudnak róla, hogy inkább hallgatnak. És ha nem szeretik Istent, akkor nem is tartják fontosnak, hogy gyermeküknek beszéljenek róla”.

S.: „De lehetnek-e boldogok az emberek, ha nem akarnak tudni Istenről?”

Anya: „Az emberek olyannyira el vannak foglalva más dolgokkal, hogy nem szakítanak időt arra, hogy Istenre gondoljanak. És ha rossz a lelkiismeretük, akkor gyorsan azt mondják maguknak, hogy még sok fontos elintéznivaló van. Azután arra gondolnak, hogy hogyan kereshetnének még több pénzt, és mi mindent vehetnének még. Eközben ismét megfeledkeznek Istenről. És azt gondolják, hogy megelégedettek és boldogok lehetnek, ha mindenük megvan. De az ilyen emberek is felteszik maguknak néha a kérdést: „Elegendő-e mindez? Nem kell-e valami más?”

Irodalom:

Gál, F.: A hit ébresztése, Bpest, SzIT, 1966.

Loew, J.: Beszélgetések, Bécs, OMC, 1975.

6 Az imádság

Átadjuk magunkat Istennek Előzetes megjegyzések felnőtteknek

A Biblia nem világtól távolinak mutatja Istent. Sőt, olyannak, aki az emberiség történelmébe beavatkozik, azt formálja. Ott találjuk őt az emberi történelem kellős közepén: az Ószövetség Izrael népének történetében éppúgy megmutatja őt, mint az Újszövetség Jézus Krisztusban. Hinni tehát nemcsak annyit jelent, mint Isten létéről tudni, hanem azt is jelenti, hogy az emberiség történetében és saját életünkben is számolunk Istennel. Különösen az imádságban nyilvánul meg konkrétan ez a hit. Itt mutatkozik meg, hogy számolok-e Istennel? Imádkozni annyit tesz, mint Istennél jelentkezni. Ez a legfontosabb, még mielőtt kérő, dicsérő, vagy köszönő imádságba kezdénénk. Imádkozni annyit jelent, mint magamat az életemben jelenlévő Isten rendelkezésére bocsátani. Ehhez azonban arra van szükség, hogy ne tévesszük szem elől Istent. Túl hamar megfeledkezünk róla mindazon dolgok miatt, melyek életünk előterébe tolakszanak. Imádkozni tehát annyit is jelent, mint megsokszorozni figyelmünket, hogy észrevegyük Isten jelenlétét.

Az imádságban ismételten felismerjük és tudatosítjuk azt, hogy az ember nem érheti be önmagával. Mindig fennforog annak veszélye, hogy magunkat állítjuk a középpontba.

Az imádság másvalakit helyez a középpontba. Tőle függünk. Imádkozni annyit jelent továbbá, hogy életünket e szerint az Isten szerint alakítjuk, valamint ama példakép szerint, akit Jézus Krisztusban adott nekünk. Az imádság, a kérő imádság sem azt jelenti, hogy ezáltal Istent más belátásra bírjuk és elérjük, hogy azt tegye, amit akarunk. Imádkozni annyit jelent, mint önmagunkat más belátásra bírni, hogy úgy cselekedjünk, ahogy Isten sze-

ret minket. Mi akadályozzuk meg csupán, hogy szeretete célt érjen és megváltoztasson bennünket. Ezért a könyörgeésekbe mindig bele kell foglalnunk a magunk személyét is, és nem csak arra irányítani az imát, hogy mi mit várunk el Istentől. Az ilyen ima azután már nem csupán formáság lesz hétköznapijaink peremén. Az ilyen ima életünk lényeges részévé válik, mert Isten előtt és Istennel helyes távlatot mutat, és irányt ad életünknek.

Gyermekek kérdései és a válaszok

„Miért imádkozunk, ezt nem értem egészen?”

(S. 8 éves)

Imádkozni annyit jelent, mint Istennel beszélni. Ha például nem beszélsz a barátnőddel, akkor nemsokára elfelejted őt. A barátság csak akkor marad meg, ha időt szentelünk egymásnak. Ha beszélgetünk a másikkal, ha foglalkozunk vele, akkor közelebb kerülünk egymáshoz. Ha imádkozunk, akkor egy kis időt szentelünk Istennek. Foglalkozunk vele, hogy barátságunk megmaradjon és erősödjön. Ez a legfontosabb az imádságban. Az, aki nem imádkozik, könnyen elveszíti Istennel a barátságot, sőt elfelejti őt. Mindig talál valami más elfoglaltságot. Isten egyre inkább élete háttérébe szorul. Imádkozni azonban annyit jelent, mint Istent életünk és figyelmünk középpontjába állítani. Ha így teszünk, akkor egyúttal fel kell tennünk a kérdést is: mit vár el tőlem Isten? Megpróbálom-e követni akaratát, szellemét, úgy ahogy azt Jézus Krisztusban megmutatta nekünk. Akkor ő is segítségemre lesz, hogy kissé külön ember legyek, hogy jobban összeférjek társaimmal, többet tudjak megbocsátani nekik, hogy jó legyek mindannyiukhoz. Ez a másik lényeges dolog: az imádságban az Istennel való beszélgetés során egy kissé hasonlóak is leszünk őhozzá.

„Miért kérjük meg valamire Istent?” (K. 10 éves)

Valójában egészen természetes, hogy megkérjük Istent valamire. Ha van egy jó barátunk, neki is elmondjuk gondunkat, bajunkat és segítségét kérjük. Sőt éppen a kérés erősítheti, sőt meg is erősíti a barátságot. Ha azonban a barát csak arra jó, hogy kérjünk tőle valamit, akkor az nem barátság, hanem koldulás. Éppen így lenne akkor is, ha az imádság csupán kérésből állna. Úgy járulnánk Isten elé, mint a kereskedők. Ha a szükségben Istenhez fordulunk, evvel azt is kifejezzük, hogy nem vagyunk függetlenek tőle, magunktól nem vagyunk mindenre képesek. Ezáltal kifejezzük és egyben meg is tanuljuk, hogy egész életünk Istentől van, és tőle függ. Így az imádságba foglalt kérésünk is elmélyíti a vele való barátságot.

A kérő imádság valódi értelme tehát abban rejlik, hogy fenntartja és elmélyíti az Istennel való barátságunkat. A kérő imádság nem arra való, hogy Istent más belátásra bírjuk. Nem kell Istent külön megkérnünk arra, hogy legyen jóindulattal irántunk. A pogányok gyakran úgy képzeltek, hogy mindenekelőtt jóindulatra kell hangolniuk Istent, és sokféleképpen megpróbálkoztak vele. Néha sebeket ejtettek magukon és ajándékokat vittek, mert azt gondolták, hogy Istenben vagy az istenekben részvétet ébresztenek, és azok majd jóindulattal lesznek irántuk. Jézus Krisztus által tudjuk, hogy Isten mindannyiunkat nagyon szeret. Ezért nem szükséges hosszú imákkal előzetes jóakarátát kikönyörögnünk. Nem Istent kell más belátásra bírni, más véleményre hangolni. Magunkat kell megváltoztatni, mert mi akadályozzuk meg azt, hogy Isten szeretete elérhessen hozzánk.

„Vajon teljesül-e kívánságunk, ha szép időt kérünk Istentől?” (P. 9 éves)

Ha nagy gondban vagyunk egyszer, és okvetlenül szép időre van szükségünk, akkor nyugodtan kérhetjük Istent. Természetesen nem kell csodálkozni azon, ha az i-

ma nem olyan formában nyer meghallgatást, ahogy te azt elgondolod; hiszen az időjárást meghatározott törvényszerűségek kormányozzák, amelyeket Isten adott a természetnek. Ezeket nem fogja mindig megváltoztatni. Ugye, ha nyomaszt valami, elmeséled nekem azt is? Néha én sem tudok segíteni. De már az is segítség, ha elmondod nekem, és én meghallgatlak. Tudod, hogy gondjaiddal nem vagy egyedül. Ugyanígy sokmindent elmesélünk a barátunknak is. Néha előre tudjuk, hogy nem segíthetünk, de már az is vigaszt nyújt, ha valaki törődik velünk. Egy súlyos beteg azt kéri, látogassák meg hozzátartozói. Nem tudnak segíteni. Mégis vigaszt nyújt a betegnek, hogy vannak körülötte. Így van azokkal a gondokkal is, melyeket Isten elé tárunk. Néha már eleve tudjuk, hogy Isten nem tesz kivételt velünk, nem változtatja meg miattunk a természetet, de már az is segít, ha az imádsággal reá gondolunk, és érezzük, hogy itt van. Ez a hit megnyugtat minket. Sok beteg ezért utazik Lourdesba — francia zarándokhely —, hogy meggyógyuljon. Esdekelve kérik Istent, hogy gyógyítsa meg őket. Legtöbbször nem gyógyulnak meg. Azt mondják, hogy a legnagyobb csoda mégis az, hogy nem elkeseredve és szomorúan jönnek vissza, hanem megvigasztalódva. Az, hogy az imádságban együtt lehetnek Istennel, segít nekik szenvedésük elviselésében.

(Egyházközségünkben az egyik anya így beszélt erről kisgyermekének: „Nagy vigasz nekünk felnőtteknek, hogy beszélhetünk Istenhez. Ezért neked is mesélni akarunk róla. Nem kapunk meg mindent úgy, ahogy azt szeretnénk, mégis nagy segítséget ad nekünk az a tudat, hogy Isten mindig velünk van!’’)

„Tényleg éreztétek már, hogy Isten segített nektek?”
(M. 8 éves)

(Ez a kérdés egészen személyes, a szülők hitére, vallási tapasztalatára, Isten-élményére irányul, és ezért nehéz válaszolni rá. Mindenkinek személyes élményei alapján kell válaszolnia. Csak akkor lesz hiteles a felelet.)

Isten már azzal is segít nekem, hogy Jézus Krisztus által tudok arról, mennyire szeret ő engem. Minden embernek szüksége van valakire, aki szereti, aki elismeri, aki „igent” mond neki. Ha nem talál az ember valakit, aki állást foglal mellette, akkor kétségbeesik. Jézus Krisztustól biztosan tudjuk, hogy Isten a világ ura és teremtője, minden egyes emberre „igent” mond, hogy szeret engem, és hogy sohasem vonja meg tőlem szeretetét. Legfeljebb én vagyok az, aki megfutamodom szeretete elől. De ha vétkezem, akkor is szeret engem. Csodálatos bizonyosság ez. Még ha mások tudni sem akarnának rólam, ő mégis olyan értékesnek és fontosnak tartana, hogy továbbra is szeretne. De kimutatja szeretetét a természet szépségeivel, a más emberek irántam való szeretetén keresztül is, valamint ama szereteten keresztül, amelyet én ajándékozhattam embertársaimnak. És Isten szeretete vár és befogad majd akkor, ha életem elhagy és meghalok. Akkor mondja ki majd Isten a nagy „igent” nekem. Hidd el, ennek tudata a legnagyobb segítség, amit csak kaphatok Istentől. (És még hozzáfűzhetjük saját Isten-élményeinket.)

„Miért kell imádságunkban Istennek elmondanunk valamit? Hiszen ő úgyis tud már mindent.” (C. 6 éves)

Nem azért beszélünk Istennel, hogy valami újat mondjunk neki, hanem hogy megőrizzük barátságát. A barátainkkal is megbeszélünk olyasmiket, amit már mindketten ismerünk. Azért beszélünk róla, mert örömünk vagy bánatunk oka. Azért is, mert felkavart bennünket. Azért is, mert tanácsra és segítségre van szükségünk. Ha beszélünk egymással, elmélyítjük a barátságot. Így van ez közöttünk és Isten között is.

Irodalom:

*Louf, A.: Bennünk a lélek imádkozik, Bécs, OMC, 1979.
Imádságoskönyveket I. a 44. old.*

7 Mise — Istentisztelet

Látható barátság Istennel és az emberekkel

Előzetes megjegyzések felnőtteknek

Sok felnőtt maga sem tudja, mi a felfogása a szentmisén való részvételről. Ezért nem tud arról igazán elbeszélgetni gyermekével sem. Ennek részben az is oka, hogy korábban az emberek parancsolatot követve és a bűnbeesés veszélyétől tartva mentek misére. Riasztó gondolatok helyett inkább a szentmisén való részvétel értelmét kellett volna megmagyarázni nekik. De ha megkérdezték: „Miért kell misére mennem?”, többnyire csak azt a választ kapták: „Mert anélkül nem vasárnap a vasárnap” (vagy: „Mert ez az egyház parancsa, tehát kötelesek vagyunk”) vagy: „Mert különben bűnt követsz el”). Az ilyen indokolással ma már természetesen nem sokra megyünk, hiszen a társadalmi és egyházi büntetések egyre inkább jelentőségüket veszítik. Sokak számára azonban a misén való részvétel még ma is kényszerű jelent.

Néha az a benyomása az embernek, hogy sok felnőtt még mindig avval akarja bebizonyítani szabad akaratát, hogy nem jár templomba. Nem ismerték fel, hogy ma éppen fordítva van: a templomba járás a szabad akarat bizonyítéka. A túlnyomó többség nem megy: evvel hódol a modern idők szokásának, valamint saját kényelmének.

Az egyház a hithirdetés és a vallásoktatás során túlságosan a parancsolatra hagyatkozott, ahelyett hogy megvilágította volna a szentmise értelmét. Sok szülő ugyanezt a kényelmes utat választotta gyermekei vallásos nevelése során. Ime, itt van az eredmény. A kereszténységet valójában aligha lehet elválasztani a szentmisétől. Azonnal megmondom, miért? Nem arra gondolok persze, hogy mindenki, aki misére jár, már jó ke-

resztény is. És fordítva sem érvényes: nem mindenki rossz keresztény, aki nem jár. Mégis minden alkalommal tiltakozom az ilyen kijelentések ellen: „Akik a templomba járnak, azok a legrosszabbak!” E gyakori szólás-mondás szerint az már eleve rossz keresztény, aki templomba jár.

Mindenek ellenére állítom, hogy a kereszténységet nem lehet elválasztani a szentmisétől; mert a mise mint gyűjtőlencse egy helyre összpontosítja mindazt, amit Krisztus akart. Hiszen Krisztus arra törekedett, hogy az emberek barátságban legyenek Istennel és egymással. Mindkét barátságot a szentmise jeleníti meg, sőt meg is valósítja azok számára, akik őszintén átélnek a misét. A szentmise természetesen nem hat automatikusan. De kézzelfoghatóan megmutatja, hogy Isten mit akar tőlünk. És mindenkinek, aki őszintén és tevékenyen részt vesz a misén, megmutatja a helyes utat. Ma már egyre inkább fel lehet tételezni a legtöbb résztvevőről — főként a városokban —, hogy meggyőződésből teszik ezt.

A mai ifjúság olyasvalamit keres, amiért érdemes élni. Azt mondja, hogy az élet nem csupán pénzkeresésből és fogyasztásból áll. A szentmisében megtalálhatja immár az eszményképet. Tudván mindannyiunk közös Atyja létezéséről, minden kereszténynek törekednie kell a többi emberrel való testvériségre vagy másképpen szólva: a szolidaritásra. A mise olyan mint egy igazságosabb társadalom tervezete, amely felé ma annyian keresik az utat.

A misét nemcsak „ünnepelni” kell, hanem élni is. A mise olyan közösséget jelent, ahol mindenkit befogadnak és elismernek, mert olyan közös Atyánk van, aki szintén mindenkit elismer. A társadalomban ez gyakran másként van, ezért minden miséből szeretetet sugárzó erőnek kell áradnia. Itt válik csak világossá, hogy az egyénnek Isten — mindannyiunk Atyja — előtt végtelen értéke van. A szentmisét élni kell. Először is a közösségben. Ezt valósították meg az első keresztény közösségek. Pál apostol lelkesülten számol be arról, hogy nem számít többé, hogy valaki rabszolga-e vagy szabad, zsidó-e vagy görög, férfi-

e vagy nő. Minden árkot betemettek tehát, minden falat leromboltak, mely elválasztotta az embereket. És a kívülállók azt mondták: „Nézzétek, hogy szeretik egymást!” Később sajnos az egyház is osztálytársadalommá vált. A mise megünneplése elvesztette formáló erejét. Kultusszá változott, szent színjátékká, melyet Istennek ajánlottak. Ezzel szemben jelnek kellett volna lennie, melyet Isten ajándékoz nekünk. A szentmiseáldozat célja nem az, hogy Istent megváltoztassa. Ez pogány felfogás lenne. Az egyházközség formálódik Jézus Krisztus szelleme, a szentmiseáldozat szelleme által. Ennek a gyülekezetnek kellene a hétköznapiak során azt a keresztyén közösséget megvalósítania, amilyennek a szentmisén mutatkozik. A szentmise által alakított hívők közösségének kellene gyógyító hatást gyakorolnia a környező világra. Így lépésről lépésre megvalósulna Isten országa.

Ezért kellene végre felhagyni azzal a nem ritkán elhangzott kifogással: „Inkább kimegyek a szabad természetbe, az erdőbe, ott jobban tudok az Úr Istenhez imádkozni!” — Ezt a gyakran hallható kifogást el kell utasítanunk, mert teljesen hamis. A cél ugyanis nem egy természeti Isten rajongó átélése. Sokkal inkább arról van szó, hogy a közösségben vállaljuk Krisztus nekünk szóló megbízását, aki így szólt: „Ahol ketten vagy hárman az én nevemben összegyűlnek, közöttük vagyok!” Természetesen itt is történtek bizonyos mértékig hibák a múltban. Helyenkint nem Krisztus szellemében alakították a szentmisét. Ma is előfordulhat még, hogy a misében csak keveset tudunk felfedezni Krisztus magával ragadó indításából. Minden keresztyénnek tevékenyen közre kellene működnie abban, hogy jobban alakítsuk a szentmisét. A szentmisén nincsenek nézők, hanem csak résztvevők. A misének nem lehet szomorú hangulata. Örömnep kell hogy legyen, amelyben érezhetővé válik a húsvéti győzelem és Krisztus örömhíre. Sejtetnie kellene az utolsó vacsora végső beteljesedésének reményét, az Istennel való örök közösségben. Minden misének örömet és reményt kellene ébresztenie bennünk, amely egy

hétre elegendő erőt ad. Előre örülnünk kellene a vasárnapi istentiszteletnek, melyet a gyülekezettel közösen ünneplünk majd.

Az ún. személyes igény sem lehet a misén való részvétel gyakoriságának mércéje. A szentmisét — és keresztény vallásunkat általában — nem sorolhatjuk az életünk peremére szorult hobbik közé, melyekre csak akkor kerül sor, ha a sok egyéb mellett marad rá még idő.

Ha a misén csak személyes igény szerint veszünk részt, ez avval a veszéllyel jár, hogy egyre ritkábban megyünk el. Az igény megszűnik, ha egyre kevesebb a kapcsolatunk a szentmisével.

Ezt kellene figyelembe vennünk akkor is, mikor arra a kérdésre keresünk választ, hogy kell-e kényszeríteniünk a gyermeket miselátogatásra? Természetesen nem! Látuk, hogy a kényszer hova vezet. De nem lehet teljes egészében az egyén tetszésére sem bízni a dolgot. Túl sokat követelnénk így a gyermektől, de a felnőttől is. A kényszer és a teljes szabadság között a harmadik út önmagunk szabad elkötelezése. Azért megyek misére, mert felismertem, hogy a szentmise a keresztény életében valami értelmes és központi tényező. Ezért akkor is elmegyek, ha a kényelmesség úrrá akar lenni rajtam. A gyerekeknek jól meg lehet magyarázni ezt a barátság gondolatával. Egy barátság vagy szerelem sem függhet attól, hogy most éppen van-e kedvünk hozzá? Ez nem lenne szerelem és barátság!

A szülők sem csupán akkor gondoskodnak gyermekeikről és dolgoznak értük, ha éppen kedvük tartja. A barátság és szerelem kárt szenved vagy teljesen megszűnik, ha nem szakítunk időt egymás számára. Természetesen igen fontos e kérdésben, hogy a gyermek lássa a szülők szavai mögött a meggyőződést s tettet is.

Nehéz a szülők számára, hogy hogyan magyarázzák el gyermekeiknek Isten jelenlétét a kenyérben? A „testté és vérré való változás” sokaknak nehezen érthető. Szerintem ez jó példa arra, hogy néha meg kell változtatnunk a megfogalmazást, hogy az igazsághoz hűek maradjasunk. Mikor ezt a „transzszubsztanciáció”-ról, azaz

átlényegülésről szóló tanítást megfogalmazták, a felhasznált fogalmakon mást értettek, mint ma. *Szubsztancián* a skolasztikus filozófiában a dolgok lényegét, tehát éppen a láthatatlant értették. A látható külsőt *akcidens*-nek nevezték. Azt mondták: a kenyér *szubsztanciája* változik át, tehát a kenyérnek és a bornak az a lényege, amit számunkra jelent: vagyis többé már nem az a kenyér és bor, amely a testet erősíti. Az *akcidensek* maradnak (így a kenyér és bor íze és színe). Ma egész mást értünk ezeken a fogalmakon. Ma pl. a kémiában *szubsztancián* éppen azt értik, amit régen az *akcidens* jelentett: a megragadható anyagot. Ha a mai értelmezésnek megfelelően azt mondanánk: „A kenyérnek a szubsztanciája változik át”, akkor azt elkerülhetetlenül félreértenék. Ezért megpróbálták Jézus kenyérben való jelenlétének a misztériumát korunk nyelvén kifejezni. Azt mondják: a kenyeret a mise során kivonják a szokásos használatból. Isten állítja azt szolgálatába. Jelenléte jelévé teszi. Ha a kenyeret magunkhoz vesszük, Krisztus jön hozzánk. Ezzel nem tagadjuk Krisztus valóságos jelenlétét. Ellenkezőleg! Éppen ezt kell korunk emberének megmutatnunk. Meg kell érteniök, hogy ez nem tárgyi, anyagi jelenlét, hanem személyes! Ezért az áldozáskor való találkozásunk Krisztussal is személyes.

„Test” és „vér” a zsidóknál nem az ember részeit jelentette, hanem magát az embert. Amikor Jézus azt mondta: „Ez az én testem!” és „Ez az én vérem!”, akkor ezen azt értette: „Ez én vagyok!” Már János evangéliuma visszautasítja Isten „testileg értelmezett”

Jegyzet. A „szubsztancia” és „akcidens” fogalmának tartalmi változásával kapcsolatos magyarázatot főként a megfelelő teológiai szaktudású olvasók kedvéért nem mellőztük. Ugyanis magyar viszonylatban a hívők többségének, akik nem latin fogalmakban gondolkodnak, ezzel kapcsolatban nincs semmi nehézsége. Fontos az, hogy az *átlényegülés* oly szerencsés magyar kifejezését használjuk. Ez pontosan azt jelzi, hogy a kenyér lényegében történik változás, nem pedig a külszínében. Ezért ajánlatos ezzel a kifejezéssel élnünk. (A kiadó.)

jelenlétét. Ezt írja: „A lélek az, ami éltet, a test nem használ semmit. Hozzátok intézett szavaim lélek és élet...” (János 6,63).

Így adva vannak a feltételek, hogy a szentmise ismét elfoglalja azt a központi helyet, amely hitünkben megilleti. De ne sajnáljuk a fáradságot, és ha kell, alakítsuk újjá eddigi elgondolásainkat.

Gyermekek kérdései és a válaszok

„Miért kell templomba járnunk?” (M. 8 éves)

„Miért van szükség a misére?” (S. 7 éves)

A szentmise olyan vendégség, amelyre Jézus hívja meg barátait. Ha Jézus Krisztussal s általa Istennel tartani akarjuk a barátságot, akkor nem utasíthatjuk vissza meghívását. Ugye, ha barátaidat meghívod a születésnapodra, akkor szeretnéd, ha mind eljőnnének. És ha valaki azért nem jön el, mert egyszerűen nincs kedve, akkor azt gondold, hogy nem is igazi jóbarát. Különbözik szívesen jönné. És ha többször is visszautasítja meghívásodat, akkor észreveszed, hogy nem is akar barátod lenni. Nem jelentene hát semmit az Istennel kötött barátságodban, ha elutasítanád misére szóló meghívását? A templomban a szentmisére Jézus barátai gyülekeznek, hogy élvezzék Jézus vendégszeretetét. Ezáltal megerősödik Istennel és egymással kötött barátságuk. Ezért hívta meg Jézus halála előtt búcsúzóul tanítványait az utolsó vacsorára. És megbízta őket, hogy ezt a vendégséget újra és újra ismételjék meg. Azt akarta, hogy sohase felejtsek el, hogy felkínálja nekik barátságát, és hogy egymással is barátságban éljenek. Vagy képzeld el, jóbarátod elköltözne és nem találkozhatnál vele. Megígérnétek, hogy írtok egymásnak. De aztán nem lenne kedved. És ő meg nem tudná, hogy mit is írjon neked. Egyre ritkábbak lennének a levelek, és egyre gyöngülne a barátságotok. Néhány hónap vagy év múlva már nem is tudnál róla. Már nem is

érdekelne. A vele való barátságod véget érne. És végül már a neve sem jutna eszedbe. Ugyanígy járhatunk Istennel is, ha a vele való találkozást, azaz a szentmisét gyakran elmulasztjuk. És a legtöbb ember így veszítette el hitét, az Istennel való barátságát.

„Miért nem ment N. és N. (felnőtt gyerekek a rokonságból) ünnepnapon a templomba?” (S. 10 éves)

Anya: „Azért nem mentek, mert lusták voltak felkelni, hiszen késő éjjelig mulattak”.

S.: „Miért nem mentek hamarabb haza, ha tudták, hogy másnap fel kell kelni?”

Anya: „Mert sajnós a vasárnapi misét már nem érzik fontosnak, hanem inkább tehernek”.

S.: „Miért nem gondoskodik a nagybácsi és a nagynéni arról, hogy a gyerekek templomba járjanak?”

Anya: „A gyerekek már olyan nagyok, hogy a szülők már nem rendelkeznek velük. Amíg kicsik voltak, el kellett menniük a szülőkkel. De valószínűleg sohasem mentek jószántukból és szívesen. Így örültek, hogy már elég nagyok, és nem kell a szülőkre hallgatniuk”.

S.: „Sohasem értették hát meg, hogy Isten szereti őket, és hogy egészen fontos azt tenniük, amit Jézus akar?”

Anya: „Valószínűleg sohasem értették meg igazán a lényegét annak, hogy Krisztus barátai lehetnek, és sohasem találtak örömet benne”.

S.: „Rossz az a szülőknek, ha gyermekeik nem hisznek és nem akarnak tudni Istentről?”

Anya: „Számomra nagyon szomorú volna, azt hiszem, minden szülő számára szomorú, aki igazán szereti Istent”.

S.: „Miért nem jött a nagynéni velünk a templomba?”

Anya: „Megkérdeztük, hogy jön-e, de azt mondta, főznie kell. Akartam neki segíteni a főzésben, hogy eljöhessen, de azt mondta, a lányának korán szolgálatba kell mennie, ezért nem jöhet. Így otthon maradt”.

S.: „Nem voltatok ti gyávák, hogy nem mondtátok neki a szemébe az igazságot? Az igazi kereszténynek meg kell

mondania, milyen helytelen dolog a mise helyett főzni!”
Anya: „Be kell vallanunk, hogy gyávák voltunk. Bár némi ellenállást tanúsítottunk, de nem kerestük a komoly beszélgetést”.

„Mit jelent a mise végén, ha a pap azt mondja: Menjetek békével?”

Azt jelenti, hogy a szentmise után nem szabad egyszerűen hazamennünk és mindent elfelejtenünk, amit hallottunk és átéltünk, és ismét rosszat tennünk, békétlenségben élünk. Tennünk kell valamit azért, hogy több béke és öröm legyen ezen a világon, és igyekeznünk kell, mindenkinek jónak lenni. Talán még jobb lenne, ha a pap így mondaná: „Menjetek és vigyetek békét minden embernek!”

„Miért kell azoknak, akik már elsődíjoltók voltak, az ostyát megenniük?” (N.6 éves)

„Miért mennek a gyerekek az elsődíjoltásra?”

„Miért megyünk áldozni?” (S. 7 éves)

Mikor már Jézus tudta, hogy az emberek irigysége és gyűlölete meg fogja ölni őt, azon gondolkodott, mit adhatna az embereknek, barátainak búcsúzóul. Tudta, hogy szükségük van rá és segítségére, hogy barátságban maradhassanak Istennel. Élete során láthatta, hogy nem is olyan egyszerű az embereket az Istennel való barátságnak megnyerni, és ezt a barátságukat megőrizni. Ha ő elmegy, még nehezebb lesz az majd. Eljönnek majd ellenségei, akik megölik őt, és megpróbálják barátait is megfélemlíteni és a hittől eltéríteni. Barátainak, az embereknek erőre volt hát szükségük. De ismerte az emberek kényelmességét és feledékenységét is. Tudta, hogy az emberek milyen hamar elfelejtik és elhagyják barátaikat, ha már nem találkozhatnak velük. És mivel Isten láthatatlan, annak a módját kereste, hogy hogyan tehetné magát egy jelben továbbra is láthatóvá az emberek számára. Úgy találta, hogy a vacsora a megfelelő jel; mert ha az embe-

rek meg akarják mutatni barátaiknak, hogy kedvelik őket, ebédet vagy vacsorát rendeznek nekik. Ha az emberek az egymás közötti barátságot meg akarják őrizni és el akarják mélyíteni, akkor találkoznak egymással, beszélgetnek, esznek, isznak. Így a szentmisét és a szentáldozást választotta annak kifejezésére, hogy hogyan szeretne jelen lenni az emberek között. Akik a szentáldozáshoz járulnak, megerősítik a vele való barátságot és a benne való hitet. És bátorítják egymást is a hitben. Erőt nyernek ahhoz, hogy olyan szeretettel legyenek egymáshoz és minden emberhez, mint Jézus volt élete során. Így aztán az embereknek fel kell ismerniök, hogy erre a „kenyérre” legalább annyira szükségük van, mint a mindennapi kenyérre. A mindennapi kenyér őket elteti, ez a „kenyér” pedig életben tartja közösségüket és barátságukat Istennel.

„Miért nem megy mindenki áldozni?” (K. 8 éves)
(A válasz során senkit se bélyegezzünk meg!)

Ezt nem tudhatom pontosan. Sokan talán azt gondolják, hogy nem elég jók még Isten befogadására. Ez bizonyára így is van, ha megvizsgáljuk önmagunkat. De Jézus a szentmisét és a szentáldozást nem a jók ajándékának szánta, hanem mindenkit meg akart ajándékozni, aki arra törekszik, hogy barátságban éljen övele.

„Hogyan került Jézus a kenyérbe, ha nem sütötték bele?” (K. 5 éves)

„Jézus Krisztus a kenyérben van, de hogy került bele?”
(H. 7 éves)

Isten újra és újra megpróbált láthatóvá válni számunkra. Egyszer Jézus által, ember alakjában láthattuk meg őt, általa szólt hozzánk. Így megmutathatta nekünk, hogy milyen ő, és nekünk milyennek kellene lennünk. Mikor Jézus visszatért az Atya láthatatlanságába, elhatározta, hogy jelet hagy hátra, melyben látható marad az emberek számára. A kenyeret választotta mint jelet,

mert a kenyér olyasvalami, amire szükségük van az embereknek. Megesszük a kenyeret és erőt nyerünk ezáltal. Ugyanilyen szükségünk van a közösségre Istennel. Eljön hozzánk, hogy bennünk éljen és velünk legyen. Ahogy Isten egykor Jézust választotta ki, hogy láthatóvá legyen számunkra, úgy ma a szentáldozás során a kenyérben láthatjuk meg őt, kenyér színében jön el hozzánk. Ha Isten látható lenne, mint a cukor vagy a liszt, akkor bele lehetne sütni e kenyérbe. Csak így kerülhetne bele. A láthatatlan Istennek, aki mindent betölt élettél, nem kell a kenyérbe belekerülnie. Elég, ha a szentmisén Jézus szavával a pap, Isten szolgája, Jézus rendelése szerint, az Ő átváltoztató szavaival mondja, hogy a kenyér külszíne alatt Krisztus van jelen, a kenyér immár az ő jelenlétének látható jele. Akkor hitünk révén tudjuk, hogy Krisztus jön el hozzánk, ha magunkhoz vesszük ezt a kenyeret.

Megértettük, hogy ez a kenyér már nem egyszerűen kenyér többé, hanem meghozza nekünk a Krisztussal, Istennel való közösséget.

„Hogyan változik át a kenyér Jézus Krisztus testévé, a bor pedig vérévé?” (L. 8 éves)

Ha „átváltozásról” beszélünk, nem arra gondolunk, hogy a kenyeret ezután már nem kenyérnek látjuk és a bort nem bornak. Hiszen a szentáldozáskor a kenyérnek kenyér íze van, és a kehelyben a bornak bor íze. De mindezek már nem hétköznapi ételek és italok, melyeket ott-hon eszünk és iszunk, hogy erősek és egészségesek legyünk. Ez a kenyér és ez a bor valami mássá változott. Ezért így is mondjuk: átváltozott illetve átlényegült. Hiszen a kenyér és bor külseje alatt Krisztus jön el hozzánk. Amikor Jézus azt mondta: Ez az én testem és ez az én vérem, akkor evvel azt akarta mondani: ez én vagyok. Ahogy most hús-vér emberként magatok előtt láttok, így a kenyér és a bor annak jele lesz, hogy itt vagyok, köztetek vagyok, ha ugyanazt teszitek az én emlékezetemre.

Irodalom a szentmiséhez: l. 81. old.

8 A szenvedés

Felelősség a szenvedésért Előzetes megjegyzések felnőtteknek

A szenvedés kérdése mindig hitbeli problémát jelentett. Soknál különösen azzal kapcsolatos a probléma, hogy a gondviselés egy különös módjában hittek. E szerint Isten mindent előre elrendelt. Semmi sem történhetik, ha ő nem akarja. Sok olyan emberrel vitatkoztam már, aki ezen a nézeten volt: ha Isten ezt így rendelte, akkor nincs mit tenni. Ha pl. úgy rendelte el, hogy ezen és ezen a napon fogok meghalni, akkor halálom biztosan akkor fog bekövetkezni. Ha nem a pincelépcsőn zuhanok le, akkor egy autó gázol majd el. Ezen már nem lehet változtatni.

Ez a felfogás teljesen megrabolja az embert szabadságától. Ez fatalizmus: Minden a sors kezében van! Mindenesetre ilyen felfogás a keresztény hitből nem vezethető le. Hiszen Isten a szabadságot mint legfőbb jót adta az embernek. Az értelem és szabad akarat különböztet minket az állatoktól és tesz Istenhez hasonlóvá. A bűn létezése bizonyítja, hogy Isten nem rendelt el mindent előre. Egyébként az ember szabadságával együtt megszűnne felelőssége is, és Isten lenne a bűn előidézője, okozója. Isten nem határozza meg az embert előre. Természetesen az embernek is megvannak a maga határai: élettartamát illetően (minden élet elmúlik egyszer), képességeiben (hajlamok, külvilág, nevelés stb.), lehetőségeiben (képzettség, szegénység stb.) és még sok egyéb másban. De e határokon belül a felelősség őt illeti. Itt Isten teret enged neki. Ha valaki részegen ül a volánhoz és elüt valakit, mégsem mondhatjuk: Isten akarta ezt. Ha valaki rosszul számítja ki a híd méreteit, és a híd összedől, nem lehet a felelősséget Istenre hárítani. A gondviselésről alkotott hamis elképzelés, amely

mindenért Istent teszi felelőssé, sokszor elvakít minket. A gondviselésbe vetett valódi hit alaptétele, hogy Istennek terve van ezzel a világgal. Ezt a tervet főként Jézus Krisztus által hozta tudomásunkra. Nekünk azonban minden erőnkkel e terv megvalósításán kell munkálkodnunk. A Szentírás e megbízás szemléltetésére a sáfárról szóló példabeszédet használja fel.

A gyermekeknek — és nemcsak nekik — ilyen nehézségekkel kell küszködniök a mindenhatóságról alkotott elképzeléseik miatt. Hiszen Isten mindent megtehet. Miért nem teszi hát? A hároméves Kristóf azt mondja: „Isten mindent tud, olyan dolgokat is, amiket a mama nem!” Ebből pl. ezt a következtetést vonja le: „Miért nem hagyja, hogy rám is essen az eső és ne csak a növényekre? Én is szeretnék játszani!” Ez ilyenféle játszadózásokhoz vezethet: „Isten azt is meg tudja csinálni, hogy a víz hegynek fel folyjon” — egészen az értelmetlenségig: „Tud olyan kört is csinálni, ami négyszögű?” De oda is vezethet, hogy Isten jóságára és szeretetére árnyék vetődik, mert minden szenvedésért Istent teszik felelőssé.

Egy anya mondta nekem erről: „Én a gyermekeimnek már egyáltalán nem beszélek Isten mindenhatóságáról.” Így magyarázta: Isten azon szabadság által, melyet az embernek adott, saját mindenhatóságának határokat szabott. Most az embereken van a sor, ne korlátozzák tekintetüket csak Isten mindenhatóságára. Ezért ha a gyerekekkel imádkozunk, ne hárítsunk minden tennivalót Istenre azaz ne így kérjük: „Adj az éhezőknek enni!”, hanem: „Adj nekünk embereknek annyi szeretetet, hogy könnyebb szívvel tudjuk megosztani a sajátunkat az éhezőkkel!”

A „tétlen” Istenről szóló panasz nem ritkán ezen az elképzelésen alapszik: Isten fent trónol, magasan a világ fölött. Mindent nyugodtan és nagy távolságból szemlél. Természetesen felteszik a kérdést: miért nem avatkozik be a dolgok folyásába? Először is meg kell jegyeznünk: nem veheti vissza azt a szabadságot az embertől, amelylyel megajándékozta. Akkor csak állatokat lett volna sza-

bad teremtenie, akik ösztöneiket követik. Nem lett volna szabad, hogy értelmet adjon nekünk, mert az emberek értelemmel, de szabadság nélkül, sokkal szerencsétlenebbek lennének az állatoknál.

Egyébként a szülők sem akadályozhatják meg, hogy gyermekük önálló — s nem mindig helyes — utakat járjon. Ha és mert szabadsággal rendelkeznek, vállalni kell a kockázatot is.

Vagy szeretik tán a szülők akkor gyermekeiket, ha megfosztják őket minden önállóságtól, csak azért, hogy megóvják a hibáktól és károktól? Vajon szeretné és becsülné-e Isten az embert, ha megvonná tőle a választás, a döntés és a szeretet lehetőségét? Ha szeretünk valakit, tisztelnünk kell szabadságát is, a tévedés szabadságát is, a hiba kockázatát is. Ha a másikat minden hibától és kockázattól meg akarjuk óvni, akkor tulajdonképpen önzőek vagyunk, nem tiszteljük a másikat. Isten annyira szeret, hogy a szabadság és a bűn kockázatát is vállalta. Annál is inkább tehette ezt, mert tudta, hogy szeretete a bűnben is megkeresi majd az embert.

A hamis istenképhez meg kell még jegyeznünk: Isten nem mint hatalmas és közömbös néző tekint a világra. Benne van az események közepében. Erejével nálunk van. Csak mi ezt az erőt más módon használjuk fel. Ilyenkor velünk szenved. Isten nem távoli, hideg s közömbös néző. Nem akar másként cselekedni, mint bűneinket megbocsátani és ismét befogadni minket. Biztosít minket arról, hogy sohasem eshetünk ki szeretetéből. Ez a szeretet azonban nem háríthat el minden akadályt útunkból. A legvilágosabban Jézus életében mutatkozik ez meg. Isten szeretete, melyben Jézusnak különös módon van része, nem óvja meg őt a szenvedéstől, melyet az emberek okoznak neki. Abban a pillanatban, amikor a kereszten a szenvedés legkeserűbb befejezéséhez ér, Isten befogadja őt magához és a feltámadásban győzelemre segíti. Jézus keresztje megmutatja nekünk, hogy Isten nem távoli néző, hanem hogy éppen a szenvedésekben szolidáris velünk, hogy velünk szenved.

Tisztázatlanok maradtak még a természeti csapások.

Egyetlen gyermek sem kérdezett ugyan erről, de mégsem szeretném kihagyni ezt a témát. Mert ugye, mondhatnánk például valaki bizonyos esetekben (pl. természeti csapások alkalmával): ha sok más szenvedésnek maguk az emberek is az okozói, itt olyan csapás éri őket, amiről egyáltalán nem tehetnek. De vajon nem avval függ-e össze mindez, hogy Isten nem kész világot teremtett, hanem egy állandóan alakulót? Nem vagyok természettudós. Talán a természetről szerzett emberi ismeretek sem tökéletesek még. De nem olyan erők váltják-e ki a természeti csapásokat, melyek a világ folyásához szükségesek? Részben az emberi tudás meg tudja fékezni (pl. az árvizeket), részben el kell fogadnunk őket, mint az érem másik oldalát. A nap sem létezhet perzselő ereje, a tenger sem romboló hatása, a tűz sem pusztító hatalma nélkül.

Marad még a betegség és halál okozta szenvedés kérdése. E téren is sokat segítettek az emberek már magukon, és más földrészek lakóinak még többet tudnának segíteni. De a betegség és a halál megmarad, mert a földi élet mulandó. Érdemes lenne-e azonban örökké élni e földön? Vajon nem lennének-e az emberek minden szenvedés nélkül, a születés és halál fájdalma nélkül kemények és kegyetlenek egymáshoz? A szenvedés végül minden kísérletünk ellenére titok marad, melyet sohasem fogunk teljesen megfejteni.

Krisztus keresztye sem tárja fel a szenvedés rejtélyét egészen. Legfeljebb elviselhetővé teszi, mert reményt ad. Megmutatja, hogy a szenvedés nemcsak kínnal jár, hanem Istenhez vezető út is. A kereszty megmutatja, hogy milyen hamis a mi istenképünk. Isten számunkra sokszor csak a mindenható. És minden időben megpróbálkoztak az emberek avval, hogy felhasználják Isten mindenhatóságát saját hatalmi elképzeléseik megerősítésére. Felsorolhatnánk itt a vallások papjait, a királyokat és császárokat, akik azt állították, hogy „Isten kegyelméből” uralkodnak, Izrael népét és Jézus tanítványait, akik politikai Messiást vártak...Végül sok évszázad keresztyenei nemegyszer az egyház szentségeit és szentelvényeit mágikusan félremagyarázták, isteni erőre akar-

tak szert tenni általuk, Istent és a vallást eszközül használni, hogy Isten hatalmát saját érdekük szolgálatába állítsák. Gyakran, ha számításuk nem vált be, ha a várt siker elmaradt, akkor kételkedni kezdtek Istenben, hitük megingott. „Annyit fáradoztam. Miért nem adta meg hát Isten, amit kívántam? Miért szenvedek?!” Isten viszont nem azt ígérte nekünk, hogy hatalmával ajándékozzon meg, hanem hogy szeretetével. Krisztus keresztje nem uralkodó Mindenhatót mutat, hanem megfeszített Mindenhatót. Világossá teszi számunkra, hogy aki Istennel akar élni és haladni, nem várhatja, hogy ezért egyúttal a hatalom és siker útjára jut. Aki Istennel akar járni és élni, annak a szeretet útját kell választania. Mindenesetre nincs más választása. Másra nem kapott ígéretet.

Akkor tehát Isten nem hatalmas? Dehogynem, nagyonis hatalmas. Hiszen a szeretet nagy hatalom, és Isten maga a Szeretet. Mi is részesedhetünk hatalmában, ha nem önző előnyöket hajhászunk, hanem szeretünk. Ez a szeretet azután hatalomnak bizonyul majd. De ez másféle hatalom, olyan, amely nem uralkodni akar, hanem megváltoztatni, szükség esetén szenvedés árán is. A hatalom, mely az uralkodásra irányul, le akarja rázni magáról a szenvedést és áthárítani másokra. A szeretet hatalma meg akar változtatni, ha kell, szenvedés árán is: ez a jellemzően keresztény mozzanat benne. A kereszt megfeszített Mindenhatót mutat nekünk. Innen tekintve a szenvedés kérdése is más dimenziót és értelmet nyer, s új reménységet kelt bennünk.

Gyermekek kérdései és a válaszok

„Miért engedte Isten, hogy a hörcsögöm meghaljon?”
(K. 6 éves)

Feleletként az anya megmagyarázta, hogy a gyerek maga volt a hibás, mert nem gondoskodott az állatkáról.

Arra is utalni lehetett volna, hogy az állat, akárcsak az ember, egy idő múlva elhasználódik, és akkor jobb az állatnak is, ha meghal.

„Miért nem segít Isten?” (M. 8 éves)

Isten azért segít az embereknek, hogy életben tartja őket, megteremtette számukra az élet feltételeit a földön, és ilyen széppé varázsolta nekik a világot. Úgy is segít nekik, hogy megteremtette az emberek közösségét, melyben barátságra, szeretetre és együttérzésre találhatnak.

Segít nekik azért is, hogy értelemmel, szabad akaratl és ötletességgel ajándékozta meg őket.

Segít nekik avval is, hogy felkínálja számukra a szeretete erejét, hogy jók lehessenek egymáshoz.

Ezek után azonban kölcsönösen is segíteniük kell egymást. Fel kell használniuk eszüket, hogy feltárják a Föld minden lehetőségét és ezáltal segítsenek egymáson.

„Ha Isten mindent előre láthat, akkor miért élnek a gyerekek olyan rosszul Vietnámban?” (J. 9 éves)

„Miért nem intézi el Isten, hogy mindenütt megszűnjön a háború?” (M. 7 éves)

„Miért kényszerítik a katonákat, hogy a háborúba menjenek és más embereket lelőjjenek? Miért nem tesz ezellen Isten semmit?” (C. 9 éves)

Gonosz emberek, akik uralkodni akarnak egymáson, háborúkat indítanak. Szeretnék, ha több hatalmuk és befolyásuk lenne mások fölött. Akkor aztán mindenki szenved a közelükben, az ártatlanok is. Isten megajándékozta

az embereket a szeretet erejével, és Jézus Krisztus által tudtukra adta, hogy azt akarja, hogy békében éljenek egymással. De nem akarja kényszeríteni őket erre. Hiszen legszebb ajándékként a szabadságot adta nekik. Ha nem lenne szabadságunk, olyanok lennénk, mint az állatok vagy még rosszabbak. Felismernénk, hogy mit kell tennünk, de nem tudnánk úgy tenni. Nem Isten a hibás azért, hogy háború van, hanem az emberek.

„Miért van háború a földön? Hiszen mindig azt mondjuk: testvérek vagyunk. Nemigen látom, hogy így lennél!”
(J. 8 éves)

Tudod, már testvérek között sincs úgy sokszor, ahogyan lenni kellene. Veszekednek, civakodnak. Néha haragból elrontják egymás játékát. Sőt még fájdalmat is okoznak egymásnak. A felnőttek között is így van. Csak minél nagyobbak lesznek, annál több bajt tudnak okozni. Néha előfordul az is, hogy a testvérek gyűlölik egymást. Hiszen ismered a Bibliából Káin és Ábel történetét, amely megmutatja, hogy hogyan férközhet be a gonosz az emberek közé. Igaz, hogy minden ember testvér; hiszen közös Atyánk van. De ez még nem jelenti, hogy jó testvérként bánnak egymással, bár így kellene tenniük, és Isten felkínálja ehhez segítségét. De gyakran nem akarnak így cselekedni. Előnyöket remélnak attól, ha másokat félretolnak, vagy mások ellen háborút indítanak. Isten azt akarja, hogy úgy éljünk, mint a jó testvérek, de nem akarja azt kikényszeríteni. Nekünk kell hát elérni azt.

„Ha az emberek háborút csinálnak, miért ajándékozta nekik Isten az életet, ha mégis agyonlövik egymást?”
(R. 8 éves)

Isten nem azért ajándékozta nekik az életet, hogy agyonlőjék egymást, hanem azért, hogy boldogok legyenek. A többi már az emberek cselekszik. Nézd csak, ha én valakinek egy szerszámot adok, hogy javítson meg va-

lamit, és ő fogja és betör vele, akkor én nem vagyok a betörésben hibás. Ő maga tette azt, ő a felelős. Én nem akartam azt. A legtöbb jó dolgot rosszra is lehet használni. Így az életet és szabadságot is, amit Isten adott.

„Miért cselekszenek úgy a politikusok, hogy a végén háború lesz, és miért nem azt teszik, ami Istennek tetszik?”
(C. 9 éves)

Gonosz cselekedetektől előnyöket remélnék. Több hatalmat, területet vagy gazdagságot akarnak országuk és önmaguk számára is. Ilyenkor azután közömbös nekik, hogy megszegik-e Isten akaratát. Az a fő számukra, hogy sikerük legyen.

„Miért van olyan sok ország, ahol szegénység uralkodik?” (F. 7 éves)

Sok ország már fejlett iparral rendelkezik, mások viszont igen elmaradottak. Ott az emberek még írni és olvasni sem tudnak. Nem tudják, hogyan kell mély kutakat ásni, a földet öntözni, géppel megművelni, betegeket ápolni és még sok egyéb mást. Így szegénységben élnek. De más országokban, így pl. nálunk is, jólétben élnek az emberek. Van pénzük, és tudják mindazt, ami a szegény országokban még hiányzik. Az embereknek tehát — így gondolta azt el Isten — osztozniuk kellene egymással. Többet kellene segítenünk másokon a pénzünkkel és a tudásunkkal. Akkor meg lehetne szüntetni az ínséget. Isten oly sok mindent teremtett a Földre, hogy az mindannyiunknak elegendő lenne. De a jó módú emberek és országok többet gondolnak önmagukra, mint másokra. Ezért marad meg a szegénység. Ugye, mi is lemondhatnánk egy-két dologról! Te is! Néha lemondhatnánk egy szép ruháról, játékszerről, finom ételről. Odaadhatnánk azt az éhezőknek. Mi lenne, ha csak egyetlen ember számára megpróbálnánk megszüntetni az éhséget vagy a szegénységet? Ha sokan így tennének, akkor meg lehetne szüntetni a legkeservesebb nyomort is.

„Miért segítenek az emberek olyan keveset azoknak, akik segítséget szenvednek és alighanem éhen fognak pusztulni?” (A. 8 éves)

Eltűnődve maga felel a kérdésre: „Ha Isten általunk akarja megmutatni tevékeny szeretetét a többi emberek iránt, akkor nekünk sokkal többet kellene törődnünk embertársainkkal!”

„Miért kell összetartanunk?” (S. 8 éves)

Ha az emberek összetartanak, sokkal szebb az élet. Mindenki boldogabb lesz. Minden embernek szüksége van másokra, akik néha segítenek neki, vele élnek, érdeklődnek iránta. Ha mindenki csak magára gondolna, szörnyű lenne az élet. Ha azonban megbízhatunk más emberekben, akkor öröm élni. És akkor is örömet érzünk, ha másoknak segítünk. Boldogabbak lettünk ezáltal. Azért van ez így, mert Isten saját hasonlóságára teremtett minket. Ő pedig nagyon boldog, mert nagyon jó, mert ő maga a szeretet. Ezért csak akkor lehetünk boldogok, ha összetartunk.

Irodalom a Mise — Istenisztelet c. fejezethez:

Dörnyei I. — Gergye Gy. — Csőgl J.: Szentmiseáldozat és Oltáriszentség, Bpest, SziT, 1971.

Junigman, J.: A szentmise. Történelmi, teológiai és lelkipásztori áttekintés, Eisenstadt, Prugg, 1977.

— — —

Bibliával vasárnapról vasárnapra. Mai gondolatok új liturgiánk szentírási olvasmányairól, Bécs, OMC, 1971.

Csőgl J.: Igehirdetésünk a szentmisében. Bpest, SziT, 1977.

9 A halál

Új élet Istennél

Előzetes megjegyzések felnőtteknek

Sokan azt állítják, hogy teljesen értelmetlen a halál utáni életről beszélni. Úgy hiszik, hogy a halállal minden véget ér. Egy körkérdés megállapította, hogy sok keresztény sem hisz a halál utáni életben. Ez annak az ellenhatása, hogy korábban a keresztény élet túlnyomóan a túlvilági életre való előkészületből állt. Ma a keresztény hitből inkább az evilági életre várnak segítséget. Mivel a múltban azt hangsúlyozták, hogy a tulajdonképpeni élet csak a halállal kezdődik, ellenhatásképp ma áthelyezték a hangsúlyt az evilági életre. Az, hogy sok keresztény elveti a halál utáni élet gondolatát, összefügghet azokkal a túlságosan gyerekes elképzelésekkel is, melyeket még gyermekkorukból hoztak magukkal. Mivel érzik, hogy ez a gyermekkori elképzelés nem felelhet meg a valóságnak, egyúttal elvesztik magába a halál utáni életbe vetett hitet is. De talán csak a halál utáni élet azon formáját tagadják, amely elképzelésükben él. Hiszen a feltámadás, a halál utáni élet nem ennek a földi életnek a meghosszabbítását jelenti, hanem újrakezdést. Nem arról van szó, hogy a halott test újjáéled és ismét mozogni kezd. A halott test betöltötte immár feladatát ebben az életben. Széthullik, porrá válik. A Biblia nyelvén a test az egész embert, a személyt jelenti. Isten az embert, azt a személyt, amellyé élete folyamán alakult, magához veszi. Új életet nyer Istennél.

Gyermekek kérdései és a válaszok

„Hol vannak a halottak?” (K. 3 éves)

„Hol vannak az emberek, ha meghalnak? Örökre halottak maradnak? Nemsokára talán újra élnek, ha a Jóisten úgy akarja?” (V. 4 éves)

Ha az ember meghal, Isten magához veszi őt, befogadja közösségébe. A halott testét a temetőbe viszik és a földbe helyezik. A test ebben az életben betöltötte a feladatát. A hús-vér testre nincs többé szüksége az embernek. Új életet nyer Istennél. De ahogy Istent sem láthatjuk, úgy a halottak is láthatatlanná válnak számunkra.

„Hogyan élhetnek a halottak tovább, ha egészen meghaltak — ha pl. egy autó szétgázolta őket?” (D. 4 éves)

Ha az emberek Istennél élnek, akkor az egészen más-képp van, mint a földi életben. Erre a testre nincs többé szükségük. A holttestet a temetőben a földbe helyezik. Hiszen betöltötte feladatát az életben. Mindegy, hogy otthon halt meg vagy az autó ütötte el, erre a testre nem lesz többé szüksége.

Ha a halottak Istennél élnek, ez nem jelenti, hogy a halott test újjáéled és járni kezd. Az emberek a halál pillanatában egészen új életet nyernek Istennél. Ebben az új életükben számunkra láthatatlanok. De nagyon boldogok, mert együtt lehetnek Istennel.

„A nagymama az égben van a Jóistennél. Miért nincs inkább nálunk? Nem tetszett neki itt a földön?” (A. 4 éves)

Anya: „Tudod, A., nagymama olyan súlyos beteg volt, hogy jobb volt neki, hogy meghalt és a Jóistenhez került. Ott jól érzi magát és örülhet”.

A.: „Néha kimegyünk a temetőbe, és azt mondom, hogy ez ott a nagymama sírja. Hogy lehetséges ez, mikor ő a Jóistennél van?”

Anya: „A nagymama teste fáradt volt és beteg. A hosszú élet és sok munka során elhasználódott. Erre az öreg és beteg testre nincs már szüksége. A testet ezért a temetőben a sírba helyezték. De Isten magához vette a nagymamát, mert azt akarja, hogy mindörökké boldog legyen nála.

„Úgy szeretném tudni, hogy milyen az, amikor az emberek meghalnak.” (S. 6 éves)

(Valószínűleg az a félelem van e kérdés mögött, hogy közelálló személyek, pl. a szülők is meghalhatnak — vélekedik az anya.)

„Mivel senki sem tudja elmesélni, hogy milyen a halál, ezért, ha meghalok, és holtan fekszem, megpróbálom majd a kezemet és a lábamat lassan felemelni és azután körülnézek, és akkor majd látom, hogy milyen az!”

Halottnak lenni azonban nem azt jelenti, hogy valaki mozdulatlanul fekszik és majd egyszer újra megmozdul. Halottnak lenni annyit jelent, hogy az élet elhagyta a testet. A test nem tud többé megmozdulni. A sírba helyezik. Az embernek nincs is szüksége erre a testre. Isten a testet az evilági életre rendelte. Ha azonban az ember Istenhez kerül, új élet kezdődik. Nem tudjuk, hogy milyen lesz ez az új élet. De tudjuk, hogy Istennél nagyon boldogok leszünk. Mivel a halál végleges, ezért nem tudod kipróbálni.

„Miért kellett nagymamának 60 éves korában meghalnia? Isten hagyhatta volna még élni!” (C. 9 éves)

Isten nem azért hagyja meghalni az embert, mert úgy tetszik neki. Az élet hosszát az határozza meg, hogy milyen egészséget örökölt az ember. Sok gyerek már betegen születik. Az élet hosszát az is meghatározza, hogy egészségesen él-e valaki, nagyon nehéz munkát végez-e vagy fertőző betegséget kap-e? Ilyen esetekben a testnek nincs elég ereje már az élethez. A szív vagy más szer-

vek elhasználódtak. Nem élhet tovább. Egyik embernél ez hamarabb következik be, a másiknál később. Hiszen vannak olyanok, akik sokkal fiatalabb korukban halnak meg, mint a nagymama, 30-40 évesen vagy már gyermekkorukban.

„Miért nem hiszi el sok gyerek, ha hirtelen meghal a nagymamájuk, hogy Isten jó?” (S. 8 éves)

Anya: „Szomorúak, ha a nagymama beteg, és imádkoznak, hogy gyógyuljon meg. Azt várják, Isten gyorsan meggyógyítja a nagymamát, de a nagymama mégis meghal. Ilyenkor nem akarják elhinni egyes gyerekek, hogy Isten jó és elvesztik a hitüket.”

(S. nem érti meg egészen ezeket a gyerekeket, mert tudja, hogy az ő nagymamája nagyon vallásos volt és örül, hogy most Istennél van, nem szenved többé és sokkal boldogabb, mint itt volt. Miért akarná hát, hogy ismét szenvedjen, jóllehet szeretné, ha náluk lenne; mert nagyon szerette őt.)

„A halál után tovább élünk, és ugyanúgy eszünk meg iszunk, mint most?” (K. 5 éves)

Tudod, azért eszünk és iszunk, mert a testünknek szüksége van rá. Egyébként elgyöngülne és megbetegedne, ha nem ennénk és innánk. Ha azonban meghalunk, az azt jelenti, hogy a testünk nem élhet tovább. Betöltötte feladatát. Ezért a holttestet a temetőbe viszik és a földbe teszik. Mi azonban Istenhez jutunk. Mivel már nem lesz meg a testünk, nem kell már ennünk és innunk sem. Hiszen Istennek sem kell ennie és innia. Egészen új élet kezdődik Istennel, amelyet nem is tudunk elképzelni. De az evés és ivás, valamint az együttlét öröméért kárpótlásul egészen más örömöket ad Isten az égben.

„Úgy képzelem el, hogy a halálba egy sötét kapun keresztül vezet az út. Hogy van ez valójában?” (J. 8 éves)

Senki sem tudja, hogy van. Ha egy ember meghal,

csak azt láthatjuk, mi történik a halál pillanatáig. De még így sem tudhatjuk, hogy az utolsó pillanatban mit érez az ember, hiszen ilyenkor már többnyire nem beszél. Hitünk szerint az ember a halál pillanatában Istenhez érkezik. Hiszen Isten megígérte nekünk, hogy barátsága nem csupán rövid ideig fog tartani, hanem mindörökké. Isten nem akarja, hogy véget érjen ez a barátság. Legfeljebb csak mi szakíthatjuk meg. Isten erősebb, mint a halál és így a halál pillanatában magához vesz minket. A halott testet a földbe helyezik, mert nincs már rá szükségünk. Mi azonban Isten közösségébe kerülünk. Hogy hogyan lesz pontosan, azt nem tudjuk. Csak azt tudjuk, hogy nagyon boldogok leszünk. Isten Jézus által közölte ezt velünk, és ezt elhisszük, mert ő szeret minket.

„Ha Isten az embert mindenestül magához veszi a halál után, akkor jut mindenkinek hely?” (M. 11 éves)

(M. azt hallotta valahol, hogy Isten a halál után az embert kiteljesíti, vagyis a legyöngült testet is virulós egészségben állítja helyre. Most azzal a gondolattal küszködik, hogy akkor az égben nagy tolatodásnak kell támadnia. Az anya elmondja neki, hogy mindezt mi nem tudjuk elképzelni. De bízhatunk abban, hogy Isten csodálatosan elrendez mindent, hiszen szeret minket, és azt akarja, hogy boldogok legyünk.)

Ha azt mondják, hogy Isten a halálban az egész embert magához veszi, akkor ezzel azt akarják mondani, hogy az ember nemcsak a többiek emlékezetében él tovább. Ő maga is tovább él, a teljes ember, azonban nem olyan emberként, mint a földi életben volt. Hiszen az ember a halálban Isten láthatatlan birodalmába kerül. A mostani anyagi test szétporlik. Az embernek nincs többé szüksége rá. Ezért nem kell félni a tolatodástól sem; mert csak akkor lehetne nagy tolatodás az égben, ha az emberek anyagi mivoltukban, ép testtel kerülnének oda. De az anyag ilyen törvényei nem érvényesek már arra az életre, melyet Istennel élünk majd.

„Azt sem értem, hogy a halál után miért választják el a jókat és a rosszakat. Hiszen ez azt jelentené, hogy Jézus Krisztus, vagyis jobban mondva Isten, nem bocsát meg mindenkinek.”

Nem, Isten mindenkinek kész megbocsátani! Dehát vannak olyan emberek is, akik a gonoszság rabjai lettek, akik gyűlölik a jót és gyűlölik Istent és nem is akarják a bocsánatot, nem is hajlandók elfogadni azt. Isten a bocsánatát sem kényszeríti rá senkire. Tehát nem Isten osztja az embereket jókra és rosszakra, hanem az emberek maguk teszik azt döntéseik által. Ha valaki egész életén át rossz volt, és szeretet nélkül élt, akkor nem könnyű neki megváltoznia. De mindenkinek van lehetősége, hogy Istenhez kerüljön, ha ő maga is akarja.

„Tulajdonképpen mi a lélek?” (M. 12 éves)

Az emberek mindig is hitték, hogy az ember — ellenében az állattal — halálával nem pusztul el véglegesen. Ezért a pogány népek halottaiknak mindenféle adományokat helyeztek a sírjába. A halál utáni életet azután az emberek megpróbálták különböző módokon magyarázni. A görögök azt mondták: az ember biztosan két részből áll. Az egyik rész a test, a másik a lélek. Az ember teste a halálban megsemmisül. A lélek szellem, és ezen a szellemen keresztül él az ember, gondolkodik és akar. Úgy képzeltek hát el, hogyha az ember meghal, akkor a lélek elválik a testől. A test szétporlad, és a lélek Istenhez távozik. A zsidók másképpen magyarázták ezt. A Biblia és vele együtt a mi keresztény hitünk is hasonló véleményen van. Eszerint az ember nem két részre oszlik, azaz nem mondjuk, hogy az embernek van teste és van lelke. Azt mondjuk, hogy az ember egy egységes egész: lélekkel áthatott test. Ez az ember meghal, és Isten új életre ébreszti. Akárhogy is próbálják magyarázni, a magyarázat mindig azt igyekszik tisztázni, hogy az ember halálával nem pusztul el.

10 A világ keletkezése

A természettudomány és a Biblia Előzetes megjegyzések felnőtteknek

Az ember és a Föld keletkezéséről szóló bibliai történet tipikus példa arra, hogyan kell olvasnunk a Szentírást, és hogyan nem szabad értelmeznünk.

Abban az időben, mikor még a természettudomány nem fejtette meg a Föld és az ember keletkezésének titkát, természetesen azt gondolták, hogy minden úgy játszódott le, ahogy a Szentírás beszámol arról. Hogyan is képzelhették volna el másként? Mikor azonban a természettudósok jelentkeztek felfedezéseikkel, az egyházak és a hívő keresztények ebben a hit veszélyeztetését látták. Ma már a Bibliánál is, mint minden más írásműnél, különböztetünk annak mondanivalója és nyelvi, irodalmi kifejezőmódja között. Hiszen az Írás szerzői csak a kor elképzeléseinek szintjén írhattak. Akkor még nem ismerték föl, hogy a Szentírás nem földrajz- vagy biológia-könyv akar lenni, hanem vallási könyv. Ezért nem arról akar tudósítani, hogy hogyan keletkezett minden, hanem arról, hogy ki által keletkezett minden. Azért akart erről beszélni az embereknek, hogy távoltartsa őket a bálványimádástól. A zsidók is ki voltak téve annak a veszélynek, hogy a pogány népekhez hasonlóan a napot, a holdat, a csillagokat valamint az állatokat imádják. Meg kellett érteniök, hogy mindezek csupán Isten teremtményei. Csak őt egyedül érdemes imádni. Abban a korban, amikor még nem tudtak különböztetni a Biblia irodalmi formája és vallási tartalma között, az egyház emberei — érthetően — aggályosnak bizonyultak. Nem tudtak vagy nem akartak különbséget tenni a Biblia világképe és vallási tartalma között. Úgy gondolták, hogy ragaszkodniuk kell a Biblia világképéhez is. Ezért sokszor elutasították a természettudomány eredményeit. Ezért a természettudósok egy része sokáig egyházellenes álláspontot képviselt.

Ma már jól tudjuk, hogy a tudomány eredményei nem állhatnak szemben a hittel. A tudomány a „hogyan” kutatja, a hit pedig a Teremtőről beszél nekünk. A tudomány a megfigyelendő tényeket kutatja, a hit értelmezi azokat. Ma már közsímert, hogy különbség van a Szentírás vallási tartalma és kifejezés módja között. Az igazság csak a vallási tartalomra vonatkozik, nem pedig annak formájára, nem a megjelenítés módjára.

Ma már tudjuk, hogy az Ószövetség szerzői honnan vették a formát, honnan kölcsönözték képeiket. Először saját világgépükből. Nem is tehettek másképp, mint hogy a vallási mondanivalójukat saját világgépük köntösébe öltöztessék. Tudjuk, hogyan kerültek a Szentírásba azok a képek, melyekbe a vallási tartalmat burkolták. Nem a képek maguk jelentik a Szentírás igazságát, hanem az, amit az Írás ki akar fejezni velük.

A tudomány feltárta, hogy a világ hosszú korszakokon át keletkezett, lassú fejlődés során: a növényből kiindulva az állaton keresztül egészen az emberig. Mindez még fényesebben világítja meg Isten bölcsességét és teremő erejét. De mindez semmit sem von le az Ószövetség beszámolásának értékéből. Ellenkezőleg! Mivel tudjuk, hogy képekben beszél, hozzáfoghatunk a képek értelmezéséhez. Megkérdezzük: mit akart evvel mondani az író? Így felismerjük, hogy pl. a teremtés történetének állításai egyáltalán nem olyan naivak és gyerekesek, mint az némelyeknek tűnik. Magas teológia rejlik benne. Ezek az állítások tele vannak vallási tételekkel. Így a Föld és az ember eredetéről szóló történet az emberi történelem legcsodálatosabb irodalmi alkotásai közé sorolható. Az ember méltóságáról és nyomorúságáról szól. Ádám és Éva mi vagyunk, mi emberek. Itt válik világossá, mire jelölt ki minket Isten, hogyan kínálta fel barátságát (annak a kertnek a képe fejezi ki ezt, melyben Isten Ádámmal és Évával időzik). Az is világossá válik, hogy a gonosz melletti döntésével az ember tönkreteszi önmagát és az Istennel való barátságát is (a Paradicsomból való kiűzetés képe). Egyben láthatjuk azt is, hogy Isten mégsem hagyja el az embert (a kígyóhoz intézett szavak).

Gyermekek kérdései és a válaszok

„Mama, hogyan jöttél a világra? és a te papád és az ő mamája? és a legelső ember?” (B. 4 és fél éves)

Ugyanúgy jöttem a világra, mint te. Ahogy te egy egészen kis magból fejlődted ki 9 hónap alatt a testemben, míg végülis megszülettél, úgy én is anyám testében fejlődtem ki, apám és anyám az ő anyjuk testében, és így tovább egészen az első emberig. Isten adta az embereknek az erőt, hogy gyermekeket hozhassanak a világra.

„Hogyan keletkezett egyáltalán a világ?”

Kezdetben csak Isten létezett. Rajta kívül nem volt semmi. Később a napból valószínűleg levált egy darab. Isten akarta, hogy így legyen. Az idők folyamán ez a darab lehült. Így keletkezett a Föld, amelyen élünk. E Földön Isten először növényeket teremtett, majd állatokat, végül pedig megteremtette az embert.

„Hogyan teremtette Isten az első embereket és miért?”
(C. 5 és fél éves)

Mielőtt az első emberek léteztek volna — ez sok-sok évvel ezelőtt volt — Isten már megteremtette az állatokat. De az állatok nem tudtak gondolkodni. Így a világ teremtményét, Istent sem tudták felismerni és szeretni. Nem voltak képesek szabadon cselekedni és dönteni sem. Ezért akarta Isten, hogy másféle lények is legyenek a földön, akik mindazt tudják, amit az állatok nem. Így az állatok egyik fajtáját továbbfejlesztette. Ellátta őket a gondolkodás, az akarat és a szeretet képességével. Mivel gondolkodtak, meg tudták változtatni a világot maguk körül, szerszámokat készítettek, és így hamar felülmúlták az állatokat. Megtanulták a tüzet használni, és így tudtak védekezni a hideg ellen, azonkívül ruhákkal is védték testüket. Felismerték Istent is, aki mindezt terem-

tette számukra, köszönetet tudtak mondani neki és szerették. Egymást is szerették, ezért sokkal inkább hasonlítottak Istenre, mint az állatok, és Isten immár felkínálhatta ezeknek az embereknek barátságát.

„Vége lesz majd a világnak egyszer?”

Nemcsak az emberek élete véges. Eljön majd az az idő is, amikor a Földön megszűnik az élet. Nem tudjuk, hogyan és mikor fog bekövetkezni. Talán az váltja majd ki, hogy a Nap ereje alábbhagy. Hiszen földi életünk a Naptól függ; mert melege van szükségünk. A Nap nélkül olyan hideg lenne, hogy egyetlen élőlény sem bírná ki a Földön. A Nap ereje azonban elhasználódik. Talán egyszer majd túl hideg lesz a Földön ahhoz, hogy az élőlények megélhessenek. Evvel azonban nem érne még véget minden élet. Csak a földi élet érne véget, amelyet mi ismerünk.

Isten megajándékoz majd minket életünk beteljesedésével, ha hozzá kerülünk. Olyan élet kezdődik majd ott, amelyben csak öröm van, és nincs szenvedés és szomorúság.

„Mikor jöttek az első emberek a világra?” (H. 7 éves)

Egész pontosan nem tudjuk megállapítani. Hiszen az emberek nem egyszerre termettek a földön. Hosszú ideig tartott, amíg az emberi nem kifejlődött. Először csak állatok voltak a világon. Isten teremő ereje segítségével az egyik állatfajta magasabbrendű lényé fejlődött. Pl. nagyobb lett az agyvelőjük. Lassan kifejlődött a gondolkodás képessége. Egyre inkább különböztek az állatoktól. Életük és külsejük is megváltozott lassan. Mindez kb. 500 ezer évvel ezelőtt játszódott le.

„Hogyan lett az első ember?” (V. 8 éves)

Hogy hol keletkeztek az első emberek? Ezt sem tudjuk pontosan. Többnyire Ázsiát tekintették az első emberek lakóhelyének. De más földrészeken is nagyon régi leletekre bukkantak.

„Létezett-e Ádám és Éva?” (N. 7 éves)

„Hogyan jött Ádám és Éva a világra?” (C. 8 éves)

„Ádám és Éva állatokból keletkeztek?” (D. 7 éves)

„Ádám és Éva is úgy éltek, mint mi? Ádámnak és Évának hívták őket? Ha mindez olyan régen volt, akkor honnan tudják pontosan?” (P. 8 éves)

Hogy mikor éltek az első emberek? Valamikor régen. Ma már tudjuk, hogy egy állatfajtából fejlődtek ki. Mikor Ádám és Éva történetét írták — kb. 3000 évvel ezelőtt —, akkor ezt még természetesen nem tudták. Hitük szerint Isten teremtette a Földet és az embert. Elmesélték ezt gyermekeiknek is, és fel is jegyezték. Hogy mikor és hogyan teremtette Isten a földet és az embert, arról még nem tudtak semmit. Úgy mesélték hát el azt, ahogy maguknak kigondolták és ahogy a mondákban hallották. A férfinak az Ádám nevet adták. Az annyit jelent, hogy ember (vagy: földből gyúrt férfi). Az asszonyt Évának nevezik. Ez annyit jelent, mint „életadó”.

„Hogy nézett ki Ádám és Éva?” (H. 7 éves)

Az első emberek hasonlítottak bizonyos állatokhoz. Isten az állatokból fejlesztette ki az embert. (Talán mutassuk meg a gyerekeknek az ősembert ábrázoló képet a lexikonban vagy a biológiakönyvben.)

„Hogyan tudja Isten megteremteni az embereket, állatokat és egyéb lényeket?” (P. 7 éves)

Tudod, az emberek is sok mindent képesek az értelmükkel elérni. Mi mindenre volt szükség ahhoz, hogy megszerkesszék az első repülőt, majd a rakétákat és űrhajókat? De az ember maga is csak teremtmény. Az értelmét, mellyel oly sok mindenre képes, Isten adta neki. Isten tehát sokkal több hatalommal és bölcsességgel rendelkezik. Így teremthetett egy oly hatalmas művet, mint a világ, az állatok és az emberek.

„Miért teremtett Isten ragadozókat?” (A. 8 éves)

Ezt nem tudom pontosan. De el tudom képzelni. Ha nem lennének ragadozók, némely állatfajta úgy elszaporodna, hogy a föld nem tudná táplálni őket. Így azonban a természet egyensúlyban marad. Ezért vannak olyan madarak is, melyek rovarokkal táplálkoznak. Ha ezek a madarak nem lennének, úgy elszaporodnának a rovarok, hogy mindent megennének előlünk.

„Elkérgesedett tűzgolyó-e a Föld, vagy Jézus teremtette?” (K. 6 éves)

Azt akartad mondani: „vagy Isten teremtette”, hiszen Jézus maga is a Földön élt. Nem ő, hanem Isten teremtette a Földet, akit Jézus Atyjának szólít. A feleletem: a Föld elkérgesedett tűzgolyó, Isten alkotta. Ebben nincs ellentmondás, hiszen minden, ami létezik, Istentől ered. Minden, ami fejlődik, Isten bölcs találmánya, kigondolása.

„Hogy lehet, hogy a hívők azt mondják: Isten teremtette a Földet, és a tudósok meg azt állítják, hogy a Nap vesztette el sugárzás révén?” (H. 9 éves)

Ez így is van rendjén. Mert a tudós a leletei és kutatásai alapján csak azt állapíthatja meg, hogy kb. milyen idős a Föld, milyen anyagokból áll, és hogyan festett korábban. De leletei között nem tudja Istent fölfedezni. Legfeljebb azt mondhatja: mindez oly csodálatos alkotás, hogy léteznie kell egy bölcs és hatalmas Teremtőnek. Ezt azonban a tudós nem tudja bebizonyítani. A hit azonban nem azt mondja el nekünk, hogyan keletkezett mindez. Csak azt állítja, hogy mindezt Isten teremtette. Ezáltal meg akar minket nyerni, hogy Isten barátai legyünk. A hit s a tudomány nem mondanak ellent egymásnak. Mind-egyiknek egészen más a feladata. Kiegészítik egymást.

„Nem valószínű szerintem, hogy a világot az állatokkal s az emberekkel 7 nap alatt teremtették. Hogyan írhatja le az Ószövetség olyan pontosan, hogy 7 nap alatt keletkezett a világ? Régebben így magyarázták ezt?”
(M. 11 éves)

Igazad van. Hiszen a tudósok az idők során felfedezték, hogy mindez sok millió évig tartott. A 7 napot úgy kell érteni, hogy 7 hosszú időszakon át tartott a teremtés. Régebben 7 napot mondtak, mert még nem tudták másképp. Talán nem is akarták olyan pontosan leírni a dolgot, hiszen a Szentírás vallási könyvnek készült, nem pedig természetrajzknévnek. Elsősorban arról akartak írni, hogy Isten mi mindent tett az emberekért. Így szeretne volna az embereket az Istenben való hithez vezetni. Ezért nem is volt olyan fontos, hogy hogyan keletkezett minden. Az volt a fő, hogy a zsidók ne a napot, holdat és a csillagokat imádják, mint a pogány népek azon a vidéken. A teremtés történetén keresztül fel kellett ismerniük, hogy mindezek csak Isten teremtményei. Ezért őt egyedül illeti az imádat.

A teremtés története ezenkívül olyan szép, mint egy költemény. A jeruzsálemi templom papjai szerezték. Nézd meg még egyszer jól ezt a történetet! Megtalálod majd ennek a költeménynek a strófáit.

Előszó:	Először teremtette Isten az eget és a földet,
1. versszak: 1. nap:	megteremti a nappalt és az éjszakát,
2. versszak: 2. nap:	megteremti a vizet és a levegőt,
3. versszak: 3. nap:	megteremti a szárazföldet,
4. versszak: 4. nap:	megteremti az éjszaka és a nappal lakóit (tehát a holdat, napot és a csillagokat),
5. versszak: 5. nap:	megteremti a víz és levegő lakóit (halakat és madarakat),

6. versszak: 6. nap: megteremti a szárazföld lakóit (állatokat és embereket),
Befejező 7. versszak: pihenőnap.

Hogy a papok akkoriban Isten művét éppen 7 napra osztották be, onnan ered, hogy ismerték a 7 napból álló hetet. Azt akarták elérni, hogy a zsidók a szombatot, mint pihenőnapot, jól megjegyezzék. Láthatod tehát, hogy a Biblia elbeszélője nem cél nélkül mesélték el a dolgokat. Jól meggondolták előre, hogy mit akarnak ezekkel a történetekkel mondani az embereknek.

„Ha Ádám és Éva nem lettek volna engedetlenek, akkor mi még a Paradicsomban élhetnének?” (B. 8 éves)

Hiszen Ádám és Éva alakja csak példaként szolgál, az ő történetük minden emberre érvényes. Ahogy Isten felkínálta nekik a barátságát, úgy felkínálja mindannyiunknak is. És amint ők a gonosz mellett döntöttek, úgy választjuk mi is újra és újra a rosszat. És a Paradicsomot is újra és újra eljártsszuk. Ha valóban úgy bánnánk egymással, ahogy Isten azt szeretné, akkor egy darab Paradicsomot teremtenénk a földön; mert a legtöbb bajt az ember maga okozza magának.

11 A mennyország

Az élet beteljesedése Előzetes megjegyzések felnőtteknek

Ez a fogalom sokat mond nekünk. Félreérthetetlenül közli, hogy itt túllépünk az emberi lehetőségeken. Isten és az élet vele több, mint lehetőségeink összessége. Egyes nyelveknél, pl. a németben abból adódik félreértés, hogy ugyanaz a szó jelenti a mennyországot és az eget, égboltot: „Himmel”. Az angol nyelv — miként a magyar is — két elnevezéssel él: „heaven” mennyország, „sky” égbolt.

Ezzel függ össze az is, hogy a szimbólikus kijelentéseket újra meg újra valódinak értelmezték. Így pl. a „fent” jelképes kifejezést. Ezzel az értéket akarják jelölni, de mindig úgy értelmezik, mintha a magasságot jelölné: az égboltot felettünk. A „fent” és „lent” a mi nyelvünkben sem csupán a térre vonatkozik, hanem kifejezhet értékelést is: „azok odafent”, „a felső tízezer”, „egész szépen felvitte Isten a dolgát”, vagy: valaki „lecsúszott”, „az alsó társadalmi rétegek”; mindez azt fejezi ki, hogy több vagy kevesebb pénzről, hatalomról, tekintélyről van szó. Épp így, ha a mennyországot jelképesen „fent”-nek nevezik.

Félreértésekhez vezet az is, ha egy hatalmas mennyei helységnek képzelik el a mennyországot. Hiszen az nem térbeli fogalom, hanem az Istennel való együttlét boldog állapota, mely nem köthető helyhez. A mennyország tehát nem egy adott helység, amely idővel megteelik. A mennyország fogalmához gyakran kapcsolódik az unalom elképzelése is. Ez abból származik, hogy a mennyei létet végtelen hosszú időnek képzeljük. A mennyországban azonban nem lehet az idő hosszú. Az örökkévalóság nem a napok egymásutánja, hanem éppen az időnélküliség. Isten nem ismeri az egymás-

utániségit. Ő maga az idő nélküli valóság. Azért is támadt többek között ez az elképzelés a mennyei unalomról, mert túl sokat hallottunk a mennyei kórus állandó alleluja-énekéről. Mi sem lehet rosszabb annál, mint hogy a mennyországot örökös énekeléssel képzeljük el. Itt az ének csak ez örömet jelképezi. Az emberek is gyakran önkéntelenül énekelni kezdenek, ha öröm éri őket. Van, aki önkéntelenül felkiált, ha valami szépet meglát, pl. egy szép tájat. A mennyország nem „örök nyugalmat”, hanem „örök életet”, „örök örömet” jelent. Az „örök nyugalom” kifejezés halotti imáinkban bizonyára pogány elképzelésekre vezethető vissza. Azokban bűnhődik az ember azért, hogy addig kell vándorolnia, míg fel nem oldják az átok alól.

Istennel a lét nem unalmas semmittevés, hanem beteljesedett élet. A mennyországról alkotott elképzeléseink nem jelenthetnek menekülést a testtől, ill. a világtól. A mennyország annak a beteljesedése, ami már most elkezdődött. Isten az emberiség jövőjének nagy lehetősége. A mennyország annak a reménye, hogy amit itt a földön elkezdünk, nem marad a maga tökéletlenségében, hanem egyszer beteljesedik.

Gyermekek kérdései és a válaszok

„Könnyen el lehet jutni a mennybe, ha repülővel a felhők-nél is magasabbra szállunk, egészen föl az égig?”

(P. 5 éves)

Repülőre ülhetnénk s olyan magasra szállhatnánk vele, amennyire csak lehet. Rakétával is kilövehetnénk magunkat a magasba. Így a felhők fölé jutnánk. De ahhoz az „ég”-hez, amelyben Isten lakik, semmivel sem kerülnénk közelebb. De Istenhez sem jutnánk ilyen módon közelebb. Istenhez nem lehet egyszerűen odarepülni. Istenhez akkor kerülünk közelebb, ha beszélünk vele, azaz imádkozunk és ha a többi emberekhez jók vagyunk. Akkor e-

gészen közel vagyunk Istenhez. Ha azután meghalunk, örökre Istenhez kerülünk. Mindörökre nagyon boldogok leszünk nála. Ez az Istennel való boldogság a mennyország.

„Hol van a mennyország?” (B. 3 és fél éves)

Nem tudjuk megmondani, hol van a mennyország. Azt sem tudjuk megmondani, hogy hol van az Isten. Nem tartózkodik egy helyiségben, mint mi a szobában. Istennek nincsen teste, mint nekünk, ezért nincs szüksége a térségre sem. A mennyország tehát nem térség. A mennyország azt a boldogságot jelenti, melyet az emberek akkor élnek át, ha örökre Istenhez kerülnek. Már életünk folyamán érzünk valamit ebből, hiszen Isten boldoggá akar tenni minket. S ha meghalunk, örökre Istenhez kerülünk. Ezt az Istennel való boldogságot nevezzük mennyországnak.

„Miért kerülnek az emberek a mennyországba?”
(V. 7 éves)

Isten azért teremtette az embereket, hogy boldoggá tegye őket. Ő maga is boldog. Mivel nagyon szereti az embereket, nem akarja csak magának megtartani a boldogságot. Szeretné az emberekkel megosztani. Ezért egyszer mindörökre magához veszi őket és akkor majd vele együtt boldogok leszünk. Akkor már nem lesz fájdalom, gyász, sírás többé.

„Ha Isten a világ végén újra eljön, akkor olyannak látjuk-e őt, mint Ádám és Éva a Paradicsomban?” (V. 9 éves)

Ádám és Éva történetét a Paradicsomban azért írták a Bibliában, hogy valami érthetővé legyen az emberek számára. E történetben fel kellett ismerniük, hogy ki teremtette az embereket. Meg kellett érteniük, hogy Isten boldoggá akarja tenni őket. De mit csináltunk mi, emberek mindebből?! Bűneink által eljátszottuk a boldogságot!

De akkor is Istenhez kerülünk és elérjük az örök bol-

dogságot. Ezt többé senki sem veheti el tőlünk. Nem követünk el többé hibákat és bűnöket és így nem veszíthetjük el Istent. Oly közel vagyunk akkor már Istenhez, és annyira betölt minket, hogy mindig jók leszünk. Nem tudjuk, milyen lesz az élet Istennél, s nincs is értelme, hogy ecseteljük ezt. Csak annyit tudunk, hogy nagyon szép lesz.

Irodalom az Egyházi év — A szentek c. fejezethez:

Dr. Cserhăti J.: Az Egyház, saját tanítása tükrében, Budapest, Szent István T., 1964.

Dr. Cserhăti J.: Az Egyház és szentségei. A liturgikus reform teológiai alapjai, Bpest, SzIT, 1972.

Bálint S.: Karácsony, húsvét, pünkösd, Bpest, SzIT, 1973.

— — —

Ijjas A.: Szentek élete I-II., Bpest, Ecclesia, 1968.

Testvéreink, a szentek. Eisenstadt, Prugg, 1977.

— — —

Liégé, P.-A.: Krisztusi élet, Bécs, OMC, 1973.

Quoist, M.: Így élni jó. Elmélkedések az élet művészetéről mai keresztényeknek, Bécs, OMC, 1976.

Quoist, M.: Krisztus él! Bécs, OMC, 1978.

12 Az egyházi év

A szentek

Krisztus szellemében éljünk Előzetes megjegyzések felnőtteknek

Az egyház a hívők közössége, amely elevenen tartja Jézus emlékét, és az a feladata, hogy Jézus szeretetét élje és terjessze a világban. Mindezt többek között az ünnepek által cselekszi, a szent jelek és jelképek által, és azokon az embereken keresztül, akiknek feladatuk van az egyházban. Az egyház nem intézményt jelent elsősorban. Az egyház közösség. Az egyház azoknak az embereknek a közössége, akik hisznek Jézus Krisztusban. Ők válaszoltak Isten szavára és megpróbálták úgy élni, ahogy Krisztus tanította nekik. Megpróbálják közösen megvalósítani a krisztusi életformát napjainkban. Az egyház a valóságban az egyházközséget jelenti, azaz az egyház azoknak az embereknek a közössége, akik ugyanabban a községben vagy városban élnek együtt és Jézusba vetett hitüket ott akarják tetteikkel bizonyítani. Úgy akarnak környezetükben jelen lenni, hogy kedvezően formálják azt.

Ezzel a feladattal Krisztus az egész keresztény közösséget bízta meg. A papnak ezen a közösségen belül az a feladata, hogy segítsen a híveknek ezt a krisztusi megbízást felismerni és megvalósítani. Ebben kell segítséget nyújtania az egyház egész intézményének. De sohasem szabad, hogy ez az előtérben álljon. Mert feladata csak a segítség. Az első helyen mindig a hívők közössége áll. Az egyház feladata az, hogy életével egyre inkább láthatóvá tegye hivatását és isteni megbízóját is. Mi emberek nem csupán szellemből állunk. Szellemünk élő testben lakozik. Ezért szívesen teszünk egyébként láthatatlan dolgokat is láthatóvá. Például a barátságot ajándékkal vagy meghívással fejezzük ki. Isten alkalmazkodott az embe-

reknek ehhez a sajátosságához, és ezért egy emberben, Krisztusban válik az emberek számára láthatóvá. Az egyház ugyanígy tesz, mikor szent jelekkel Isten közelségét teszi láthatóvá. Ezért tart miséket, ezért fejezi ki Isten bocsánatát a bűnbánat szentségével, az isteni megbízást és kiválasztást a keresztteléssel, az isteni erő támogatását a bérmlással. De más jelképeket is kialakított, amelyek hitünket fejezik ki. Csak amit kifejezésre juttatunk, az marad eleven. Hiszen pl. az emberi szeretetet is bizonyos jelekkel juttatjuk kifejezésre, s így érzük el, hogy tartós marad. A kereszttetés, térdhajtás, szenteltvíz mind olyan jelek, melyek hitünket fejezik ki és eszközül szolgálnak arra, hogy e hitet megtartsuk. Ezek a jelek változnak. Nem minden korszak érti egyformán ugyanazt a jelet. De ha a hit eleven, akkor mindig megtalálja azokat a jeleket, melyek neki megfelelnek; mert az egyház nem más, mint az Istennel kötött barátságunk megnyilvánulása.

Sok embernek sajátos elképzelései vannak a **szentekről**. Bizonyára a szentekről szóló legendákból merítették ezeket az elképzeléseket. Nagyon elterjedt, hogy szentnek lenni valami egész különlegeset jelent. Szentnek lenni bizonyára különleges hasonlóságot jelent Jézussal. Jézus viszont valóban rendkívüli lény, mert Isten szeretetét egyedülálló módon jelenítette meg és élte. Ennyiben igazuk van a szentekről szóló legendáknak, ha a szentséget mint valami rendkívüli dolgot ábrázolják. A szenteknél azonban csupán a hit, a remény és a szeretet rendkívüli. A módnak azonban, ahogy a szeretetük megnyilvánult és hatott, nem kell mindenáron rendkívülinek lennie. Az a legtöbb embernél a mindennapok megszokott dolgaiban kell hogy megmutatkozzon.

Szentnek lenni annyit tesz, mint Jézust követni. Mivel minden ember csak egy részt valósíthat meg élete során Jézus Krisztus isteni teljességéből, sok szentünk van. Mindegyik a maga módján, de Krisztus szelleme szerint élte és éli. És mindannyian hivatva vagyunk, hogy szentek legyünk, sőt bizonyos módon azok is vagyunk, mivel

Isten barátai közé szólított minket. Életünkkel azonban egyre jobban meg kell valósítanunk azt, amire már úgyis hivatva vagyunk.

Az egyház a szenttéavatásokkal csak a szentség néhány megragadó példáját akarta kiemelni, hogy bizonyos korszakok embereinek eszményképet és mintaképet adjon. Amit Krisztus a teljességben élt, az világosodik meg e szentek előtt egy meghatározott korban és helyzetben. A szenttéavatások során többnyire ismert embereket választottak ki, gyakran pápákat, püspököket, szerzeteseket. De ne következtessünk ebből arra, hogy nekik könnyebb volt szentnek lenni, vagy hogy az egyházi hivatásokban többen válnak szentté mint a világiak. Mindenütt, a társadalom minden rétegében voltak és vannak szentek, tehát olyanok, akik komolyan vették Krisztus felhívását követésére, és ők felbátorítanak minket arra, hogy mi is igyekezzük követni. Ha így nézzük a dolgot, nem szabad, hogy a szentek tisztelete vitás kérdés legyen a keresztény egyházak között; mert mindegyikük felmutathat olyan embereket, akik a Krisztus-követést mintaszerűen valósították meg.

Ezek közé a szentek közé tartozott Mária is. Különös jelentőséget nyer azon feladat által, mellyel Isten megbízta, és hite által, mellyel ezt a feladatot betöltötte. Ne zavarjon bennünket az, hogy Máriának egyes túlzók szinte isteni hatalmat tulajdonítottak. Az tény, hogy példamutató hitével segít nekünk hitünk megvalósításában. Ha így nézzük Mária hivatását, akkor az ő alakja sem lehet választófal a keresztény egyházak között.

Gyermekek kérdései és a válaszok

„Tulajdonképpen miért ünnepeljük a karácsonyt?”
(N. 4 éves)

Karácsonykor ünnepeljük Jézus születésnapját.

„Hol van most Jézus? Mit csinál most?”

Ő sok-sok évvel ezelőtt élt, és most Istennél van.

„Akkor miért ünnepeljük meg a születésnapját, ha már nem is él?”

Nem él látható emberként közöttünk. Istennél él. Jézus azonban nem volt közönséges ember. Jézusban Isten vált egy időre láthatóvá az emberek számára. Jézus által azt akarta Isten elmondani az embereknek, hogy milyen jó az Isten, és hogy nekünk embereknek hogy kell bánunk egymással. Jelét akarta adni, hogy Isten keresi az emberek barátságát. Ezért mi emberek nagyon sokat köszönhetünk ennek a Jézusnak. Ő Isten csodálatos ajándéka az emberek számára. Ezért emlékeznek az emberek szívesen az ő születésére, és ünneplik meg születésnapját minden évben. És mert születése örömet hozott az embereknek, ezért a születésnapján mi is örömet szerzünk egymásnak. Mert Jézus születése Isten ajándéka volt számunkra, ezért ajándékozzuk meg mi is egymást az ő születésnapján.

„Mit jelent a húsvét? Isten feltámadt?” (O. 8 éves)

Húsvétkor Jézus feltámadását ünnepeljük. Az emberek megölték Jézust, mert nem tudták elviselni, hogy egy ember ilyen jó legyen. Jóságában állandóan szemrehányást éreztek. Ehhez járult még a farizeusok és írástudók irigysége is. Sokan a zsidók közül nem akarták Jézusban az Isten Fiát látni. A tanítványok pedig Jézus halálakor nagyon elkeseredtek. Úgy látszott, hogy mindeknek vége, hogy meghíúsultak a remények, amelyeket belé vetettek. Ekkor Jézus tudtukra adta, hogy él. Megjelent nekik, hogy szomorúságukat és kétségbeesésüket elűzze. A tanítványok így ismét bátorságra kaptak. Elinapultak a világba, hogy az embereknek Jézus Krisztus örömhírét hirdessék.

Húsvétkor azt ünnepeljük, hogy Jézus nem tűnt el a halálban, hogy Jézus a halál után új életet kezdett Isten-

nél. Minden évben újra megünnepeljük ezt, hogy megerősödjék hitünk Jézusban és növekedjék afölötti örömünk, hogy egyszer mi is élni fogjuk ezt az új életet majd Istennél.

„Mit jelent a mennybemenetel?” (V. 7 éves)

Azért ünnepeljük meg a húsvétot, mert Jézus nem tűnt el a halálban, hanem él, a mennybemenetelt meg azért ünnepeljük, mert ő ismét visszatért Istenhez, Isten láthatatlanságába. Mind a kettő, az új élet és a hazatérés Istenhez nagypénteken történt, Jézus halálának napján. Egyetlen nap azonban nem elég a sok gondolat megértéséhez, melyet ezek az események magukban rejtenek. Ezért ünnepeljük a halál harmadnapján a húsvétot, mikor a tanítványok felismerték, hogy Jézus nem halott, hanem él. Pár héttel később ünnepeljük a mennybemenetelt, Jézus Istenhez való hazatérésének napját. A mennybemenetel természetesen nem hasonlít ahhoz, hogy valaki rakétával az égbe száll. Az ég, amelyről itt szó van, nem az égbolt, nem a felhők mögötti világ; az ég a menny, ahová Jézus hazatért, az Istennel való közösséget jelenti, a visszatérést Isten láthatatlanságába. De a képes beszédet használjuk, mert az érthetőbb nekünk embereknek. Így a mi elképzeléseink szerint a „fent” mindig valami értékes szépet jelent, és a „lent” pedig kevésbé értékeset. Istent már az Ószövetség a felhőkkel együtt ábrázolta, mely felhők magasan az emberek fölött lebegnek. Így jött létre a mennybemenetelről szóló elképzelés. Ez jelkép, melyet így kell értenünk: Jézus hazatért Istenhez, aki hatalmasabb, mint az emberek. Ezt a napot Jézus örömnepneként ünnepeljük, aki szenvedései után átélte Isten közvetlen közelségének örömét. De saját örömnepünként is ünnepeljük, mert egyszer mi is eljuthatunk Istenhez életünk végén.

„Miért hívnak egy papot II. János Pál pápának?”

Nagyon jól mondtad. Ez a pap, akit II. János Pál pápa-

nak neveznek, valóban az egész föld lakóinak lekipásztora, papja. Ahogy minden plébániának van egy papja, aki Jézusról beszél — arról, hogy mit mondott az embereknek és mit tett értük —, úgy a pápa az egész világnak hirdeti azt. Amint a pap az egész gyülekezettel együtt ünnepli a misét és ügyel arra, hogy ne csak megüljék a szentmisét, hanem úgy is cselekedjenek, ahogy Jézus kívánja, úgy a pápa az egész világ népeivel teszi ugyanezt. Gondoskodnia kell róla, hogy az emberek olyan jók legyenek egymással, ahogy Jézus azt az utolsó vacsora példájával megmutatta. A föld minden hívő keresztényével és a püspökökkel együtt az a feladata, hogy Jézus emlékét elevenen megőrizze. Életükkel példát kell mutatniuk, úgy kell élniük, ahogy Jézus élt, hogy a hitetleneket is elvezessék a hithez. A mi pápánk egy a sok-sok pápa közül, aki eddig élt, és mivel második azok közül, akik a János Pál nevet viselik, ezért II. János Pálnak hívják.

„Miért vetünk keresztet?” (D. 6 éves)

Mi emberek szívesen fejezzük ki látható jellel azt, ami láthatatlan. Ha üdvözölni akarunk valakit, kezünket nyújtjuk, barátságunk kifejezéséül ajándékot adunk. A keresztvetéssel az Istennel való barátságunkat akarjuk kifejezni és megemlékezünk erről a barátságról; mivel a kereszten mutatta meg nekünk Jézus, hogy milyen nagy a szeretete irántunk. Hogy megemlékezzünk erről és hogy megpróbáljunk úgy élni mint ő, ezért vetünk keresztet. Közben ezt mondjuk: „Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében”. Ha „Atyát” mondunk, Istenre gondolunk, aki teremtett minket és aki úgy szeret mindannyiunkat, mint ahogy az apa szereti gyermekeit, aki felkínálta nekünk barátságát. Ha „Fiút” mondunk, Istenre gondolunk, aki Jézusban vált számunkra láthatóvá, egy emberben, akit egészen betöltött az Isten, aki által megláthattuk, hogy ki az Isten és milyenek legyünk mi emberek egymáshoz. Ha azt mondjuk „Szentlélek”, akkor arra gondolunk, hogy Isten velünk van, bennünk élő erő, amit Isten adott nekünk, hogy Jézushoz hasonlóan élhessünk.

„Ki az a szent?” (A. 8 éves)

(A. elgondolkodva maga felel a kérdésre, és válasza példázza, hogy a keresztény öntudatot össze lehet kötni az önkritikával.)

Szent az a valaki, aki Istenben hisz, vagy ha már meghalt, hitt Istenben. Például én szent vagyok, mert hiszek Istenben. Tulajdonképpen minden kereszténynek szentnek kellene lennie, ha tényleg azt tenné, amit Krisztus akar. Ha jól megnézzük, akkor a mi családuknak csaknem szent, legalábbis egy kicsit szent. Néha azonban nem vagyunk nagyon jók, na igen, egészen szentek mégsem vagyunk. Mindenki, akit egyházközségünkben ismerünk, egy kicsit szent — vagy csak annak látszik?

„Kik a szentek?” (S. 8 éves)

Szentek azok az emberek, akik Isten felkínált barátságát egész különleges módon valósítják meg. Egy kicsit mindannyian szenteknek nevezhetjük magunkat, mivel mindannyian Isten barátai vagyunk. De ezt a barátságot életünkön keresztül kell bebizonyítanunk. A szent emberek különösen hasonlóvá váltak Jézus Krisztushoz. Jézus Krisztus életéből egészen különös módon valósítottak meg egy-egy vonást. Ezért példaképeink ők. Minden időben voltak szentek. Ma is vannak szentek, azaz olyan emberek, akik különösen Isten akarata szerint cselekszenek. De nem minden szent lesz ismert. Némelyek az egyház által lesznek ismertek. Az egyház szentté avatja őket. Istennel való barátságuk miatt tiszteljük őket, imádkozunk közbenjárásukért és tekintjük őket példaképeinknek. A legtöbb szentet azonban nem ismerjük. Csak Isten tud róluk.

„Mária Isten felesége?” (L. 8 éves)

Mária a szentek közé tartozik. Isten választotta ki őt. Neki kellett Jézust, mint embert világra hoznia, akiben Isten egy időre láthatóvá vált számunkra. Mária Szent József felesége volt. Hiszen Isten nem ember, se nem férfi,

se nem nő. Tehát nem lehet felesége sem. De kikeresi magának azokat az embereket, akiket megbíz valamivel, akikre szüksége van, hogy valamit elvégezessen az emberek között. Így tett Máriával. De nem csak nagy feladatot kapott Mária Istentől. Hívő módon el is végezte ezt a feladatot. Teljes lelkével kész volt arra, hogy Isten akara-
ta szerint cselekedjék. Ezért tiszteljük Máriát, mint mind-
annyiunk példaképét. Mindannyiunknak hasonló maga-
tartással kellene élnünk, mint a Szentírás mondja Máriá-
ról: „Íme az Úr szolgálóleánya. Legyen nekem a te igéd
szerint”.

Utószó

Mikor mindezt írtam, világossá vált előttem az, amit már oly gyakran tapasztaltam. Ha a gyerekeknek meg akarjuk magyarázni a hit alapvető tanításait, nem kell okvetlenül „gyermekded” módon kifejeznünk magunkat. Ha az iskolás, száraz fogalmaktól elszakadunk és megpróbálunk visszatérni az Evangélium nyelvéhez, akkor sikerül a hit tételeit a gyermek számára úgy megfogalmaznunk, hogy megértse azokat. Így ezeket a megfogalmazásokat később sem kell visszavonnunk. Így beigazolódik Jézus szava: „Köszönöm, Atyám, hogy mindezt elrejtetted az okosok és bölcsek elől, de kinyilvánítottad a kicsinyeknek.”

AZ OPUS MYSTICI CORPORIS (BÉCS) KIADVÁNYAIBÓL:

KIS KÖNYVEM JÉZUSRÓL

Bécs, 1972. 16 lap, 17 képpel, vászonkötésben.

E hatszínnyomású könyvecske röviden, szép, színes képekben beszél a 2-3 éves gyermekhez Jézusról.

G. COURTOIS: A LEGSZEBB TÖRTÉNET

Bécs, 1979. Ötödik kiadás, 192 lap.

Courtois 13 nyelven megjelent nagysikerű képeskönyve nemes egyszerűséggel s mai nyelven mondja el a „legszebb történetet”, Jézus életét, 5-8 éves gyermekeknek.

E. GROSS: MISEKÖNYVEM

Bécs, 1978. Reinhard Herrmann képeivel, 63 lap.

Derűs, élénk, a gyermek fantáziájához illő képeskönyvecskénk nemcsak a szentmise világába vezeti kis olvasóját. Közvetlen első-áldozási előkészületre alkalmas.

A. de VRIES: FIATALOK BIBLIÁJA

Bécs, 1974. 256 lap, színes egészsvászon kötésben.

Az ószövetségi és újszövetségi Szentírás történeteit beszéli el érdekesítően a szerző az ifjúságnak. Modern, színes képekkel.

E. PETRIK: GYERMEKEIMMEL

Indítások iskolás gyermekek vallási neveléséhez.

Bécs, 1979. Második kiadás, 124 lap.

A szakavatott pedagógus és tapasztalt édesanya szól e könyvben szülőkhöz és lekipásztorokhoz iskolás gyermekek neveléséről.

M. NEMETSCHKE: ISTEN A GYERMEK ÉLETÉBEN

Bécs, 1978. 118 lap.

Szerzőnk, a valláslélektan főiskolai tanára, azt a problémát bogyozgatja, melynek vizsgálatára életét tette rá: vajon egyengethetjük-e, és hogyan, gyermekeink útját az Istennel teljes élethez.

J. LOEW: ELMÉLKEDÉSEK JÉZUS KRISZTUSRÓL

Lelkigyakorlat a Vatikánban. Bécs, 1979. 2. kiadás, 175 l.

Ki Jézus Krisztus? Erre az örökké időszerű kérdésre keres választ szerzőnk, a Szentírás és a mai élet nagy ismerője, a „dokkmunkás pap” e lelkigyakorlatos könyvében.

KIADVÁNYAINK KAPHATÓK AUSZTRIÁBAN

Herder u. Co, A-1010 Wien I., Wollzeile 33.

Magyar Könyvüzlet (Libro-Disco) A-1010 Wien I., Domgasse 8.

KÜLFÖLDIEK BÁRMELY KÖNYVKERESKEDESBEN

beszerezhetik főbizományosunk címének megadásával:

Auslieferung HEROLD, A-1081 Wien, Postfach 321.

RENDELÉSI CÍM PLÉBÁNIÁK, LELKÉSZEK RÉSZÉRE:

Verlag OMC, A-1090 Wien, Boltzmanngasse 14.

SZERZŐNK, Heinz-Manfred Schulz, Eschborn (Frankfurt mellett) plébánosa, 1933-ban született.

KÖNYVÜNK közösségi munka eredménye. A szerző plébániájának 250 családjából összegyűjtötte a gyermekek kérdéseit hitük világából, ezeket házaspárok csoportjaiban megtárgyalták, a válaszokat közösen megszövegezték, majd az egyes csoportok indítványát plébánosukkal közösen megbeszélve végleg megszövegezték. A mű szerzője, hogy e válaszok ne légüres térben mozogjanak, bevezető megjegyzésekkel látta el, amelyek kiemelik, mire esik a hangsúly, mi jellemzi a válaszok szellemét. Természetesen az újabb teológiai felismerések szemszögéből, a zsinat szellemében. Kétségtávol ne kátészerű szabatos válaszokat keressünk e könyvben, amely elsősorban gondolkozásra, hitbeli tájékozódásra és elmélyülésre akar serkenteni, főként pedig vallásos párbeszédre bátorítani a családon belül.